

© TERÜLET ÉS NÉPESSÉG ©

Áttérési mozgalom és felekezetenküliség az 1919—1924. években.

Mouvement des conversions et habitants sans confession de 1919 à 1924

Résumé. D'après le tableau I faisant ressortir les conversions effectuées en Hongrie, de 1919 à 1924, le nombre des changements de foi fut le plus grand en 1919, lorsque, après la chute du communisme, un grand nombre d'israélites se convertit, se faisant surtout catholiques romains, calvinistes ou luthériens. Les conversions d'israélites ayant diminué à partir de 1920, le nombre total des conversions décroissait depuis d'année en année et il ne s'accrut, de nouveau, qu'en 1924, mais cette-fois-ci, les israélites n'étaient pour rien dans cet accroissement. Entre 1896 et 1915, dans le territoire de la Hongrie ancienne, le nombre des conversions fut, en moyenne, 6000 par an, et dans le territoire actuel 4000; donc, en prenant en considération que, par suite du démembrement du pays, la population a diminué d'environ 60%, on peut dire que dans le territoire actuel, les conversions étaient bien plus nombreuses.

Au cours des six dernières années, c'est l'Eglise catholique romaine qui s'accrut le plus par suite des conversions (voir le tableau III). Toutefois c'est l'accroissement du nombre des baptistes qui saute le plus aux yeux. En ces derniers temps, 500 personnes — des protestants pour la plupart — se convertirent par an au culte baptiste reconnu en 1905 et comptant relativement peu de membres. Pendant les six dernières années, le culte israélite a perdu, du fait des changements de foi, environ 10.000 fidèles. Cependant il faut prendre ici en considération que parmi les convertis, figurent beaucoup de personnes étant rentrées dans leur religion originelle, et que la plupart de celles-ci étaient des israélites.

En rapportant le nombre des conversions à la population des cultes, on voit que pendant les six dernières années, le gain dû aux changements de foi était le suivant: Chez les catholiques romains: 1.2‰; chez les calvinistes: 0.8; chez les luthériens: 2.4; chez les unitaires: 34.5; chez les baptistes: 223.4. Par contre, le culte israélite a perdu 20.4‰. Mais, si, en faisant abstraction de 1919, on ne prend en considération que les cinq dernières années, les chiffres proportionnels présentent un tableau tout différent, et la perte du culte

israélite n'est, dans ce cas, que de 5.8 pour mille fidèles.

Le tableau VII renseigne le lecteur sur la force, rapportée à la proportion de la population, des conversions. Il ressort de ce tableau qu'à l'exception des catholiques romains et grecs où il y eut le moins de conversions, les autres confessions participèrent dans une mesure dépassant leur proportion de population, au nombre des conversions.

Le tableau IX montre dans quelles confessions les convertis sont entrés, en présentant la répartition des pertes, respectivement des gains, des différents cultes. Il indique en outre le nombre des sans-confession et des personnes étant rentrées dans leur religion originelle. Il faut faire remarquer ici que, rapporté à la population même, le nombre des personnes sans confession était inférieur à celui d'avant-guerre et que la plupart en entrèrent dans des cultes non reconnus (tolérés), tel que la religion nazaréenne. (Voir la note du tableau Ier.)

A hitéleti statisztika az egyházak szervezetén és személyi viszonyain kívül kiterjed a fontosabb egyházi ténykedések (keresztségek, házasságkötések és temetések) számbavételére és ezenkívül feladata az egyes vallásfelekezetek közötti áttérések, valamint a felekezetenküliségi mozgalom figyelemmel kísérése is. Az egyházi ténykedések statisztikája szorosán összefügg a népmozgalmi statisztikával, amennyiben adatait évente összehasonlíthatjuk utóbbinak a születésekről, házasságkötésekről és halálozásokról szóló megfelelő adataival és ezáltal a hitéletet illetőleg érdekes megállapításokhoz juthatunk; az áttértek és felekezetenküliek statisztikája viszont a népességi statisztikának válik kiegészítő részévé. A népmozgalmi statisztika segítségével ugyanis a két népszámlálás közé eső időre kiszámított népesség adatai közül azok, amelyek a népességet vallás szerint részletezik, némi korrekatívumra szorulnak, mert amíg pl. a népesség anyanyelv szerint való megoszlásának kiszámításánál elég a természetes szaporodás, a ki- és bevándorlások, egyszóval a *tényleges*

szaporodás figyelemmel kísérése, a vallás szerint való tagozódásnál ezenkívül, ha a *kiszámított népességnek* még pontosabb megállapítását óhajtjuk, még egy tényezőt, t. i. az időközben történt *áttérések* számát is figyelembe kell vennünk, bár kétségtelen, hogy ennek a

körülménynek a népmozgalmi jelenségek mellett jelentéktelen a szerepe.

A mai Magyarországra vonatkozólag az 1919. évtől kezdve 1924-ig bezárólag állanak az áttérésekről adatok rendelkezésünkre. (L. az I. sz. táblát.). Kimutatásunk minden

I. Áttérések Magyarországon az 1919—1924. években.

I. Conversions en Hongrie, entre 1919 et 1924.

Vallásfelekezet <i>Cultes</i>		1919-ben <i>en 1919.</i>	1920-ban <i>en 1920.</i>	1921-ben <i>en 1921.</i>	1922-ben <i>en 1922.</i>	1923-ban <i>en 1923.</i>	1924-ben <i>en 1924.</i>	Összesen az 1919—1924. években <i>En 1919 —1924, ensemble</i>	Az 1919—1924. évek- ben áttértek közül <i>Sur les convertis, entre 1919 et 1924, combien y avait-il de</i>		Összesen az 1920—1924 években <i>En 1920 —1924, ensemble</i>
									férfi <i>hommes</i>	nő <i>femmes</i>	
Római kath. <i>Cath. romain</i>	kilépett <i>sortis</i>	866	869	1.061	1.302	1 297	1.292	6.687	3.078	3.609	5.821
	belépett <i>entrés</i>	5.273	1.923	1.721	1.473	1 365	1.417	13.172	6.465	6.707	7.899
Görög kath. <i>Cath. grec</i>	kilépett <i>sortis</i>	59	74	79	93	90	75	470	265	205	411
	belépett <i>entrés</i>	28	25	36	39	35	47	210	103	107	182
Református <i>Calviniste</i>	kilépett <i>sortis</i>	771	981	1.568	1.340	1 268	1 171	7.099	3.186	3.913	6.328
	belépett <i>entrés</i>	2.672	1.269	1.175	1.078	1.161	1.108	8 463	4.496	3.967	5.791
Ág. hitv. ev. <i>Luthérien</i>	kilépett <i>sortis</i>	326	285	436	495	522	622	2.686	1.182	1.504	2 360
	belépett <i>entrés</i>	1.093	741	692	407	317	408	3.658	1.898	1.760	2 565
Görög keleti <i>Gréco-oriental</i>	kilépett <i>sortis</i>	101	78	100	143	141	191	754	440	314	653
	belépett <i>entrés</i>	41	36	17	23	12	11	140	25	115	99
Unitárius <i>Unitaire</i>	kilépett <i>sortis</i>	66	16	30	62	50	56	280	122	158	214
	belépett <i>entrés</i>	114	40	112	37	136	28	467	306	161	353
Izraelita <i>Israélite</i>	kilépett <i>sortis</i>	7.146	1.925	827	499	458	433	11.288	6.224	5.064	4.142
	belépett <i>entrés</i>	137	168	243	340	326	315	1 529	575	954	1.392
Baptista <i>Baptiste</i>	kilépett <i>sortis</i>	28	35	35	30	25	57	210	83	127	182
	belépett <i>entrés</i>	29	74	148	583	512	581	1.927	767	1.160	1.898
Egyéb ¹⁾ <i>Autres ¹⁾</i>	kilépett <i>sortis</i>	24	13	8	16	13	18	92	55	37	68
Összesen <i>Total</i>	kilépett <i>sortis</i>	9.387	4.276	4.144	3.980	3.864	3.915	29.566	14.635	14 931	20.179
	belépett <i>entrés</i>	9.387	4.276	4.144	3.980	3.864	3.915	29.566	14.635	14 931	20.179

¹⁾ Az egyéb vallásfelekezetekre történt áttérésekről (belépettekről) nincsenek adataink, minthogy a hitéleti statisztika is csak a *becett v. elismert* felekezetekre terjed ki. Az egyéb felekezetekre áttérők számát egy összegben a felekezeten kívüliek statisztikájába veszi számba (l. a IX. sz. táblát). — *Comme notre statistique des cultes n'embrasse que les cultes reconnus, on n'a pas de données sur les personnes converties aux cultes non reconnus qui sont relevées, en un chiffre global, par la statistique des habitants n'appartenant à aucun culte. (Voir tableau IX.)*

egyes áttértet kétszer vesz számításba: 1. az elhagyott felekezet szerint, vagyis mint *kilépettet* és 2. az új felekezet szerint, vagyis mint *belépettet*. A két adat végeredményben fedi egymást.

A bemutatott hat év alatt hitéleti statisztikánk szerint összesen 29.566-an tértek át valamely vallásról egy más vallásra. Legnagyobb (9.387) volt az áttérések száma, amint egyébként ismeretes, 1919-ben, a zsidóknak a róm. kath. s nem kevésbé a két népesebb protestáns vallásfelekezetre való áttérése folytán. A következő évben már 4.276-ra csökkent az áttérések száma, ugyan csak a zsidók áttérésének megcsappanása miatt s innen kezdve évről évre kevesebb áttérésről számolhatunk be; csak a legutóbbi, 1924. évben látunk némi emelkedést, ami azonban már teljesen a keresztény vallásfelekezetek között történt áttérésekből ered, minthogy az izraelita vallásfelekezetből való kilépések száma következetesen csökken a legújabb időkig.

Eltekintve az 1919. év áttérési eseteinek abnormisan magas számától, a többi évek (1920—1924) adatai bizonyos megállapodást tüntetnek fel, úgyhogy ennek az *utolsó öt évnek* összesen nem sokkal több, mint *húszszáz* tevő áttérési esetéből *egy-egy évre* átlagban *négyezer* eset jut. A régi Magyarország területén (Horvát-Szlavonországok nélkül) évi átlagban — 20 évet, azaz az 1896—1915. közé eső időszakot figyelve meg, minthogy az adatok is csak az egyházpolitikai törvények életbelépte óta gyűjtetnek — keréken *hatezer* volt az áttérések száma. Erre nézve az alábbi összeállítás szolgálhat tájékoztatóul:

II. Áttérések a régi Magyarországon (1896—1915) és a mai Magyarországon (1920—1924).

II. *Conversions, de 1896 à 1915, dans la Hongrie ancienne et, de 1920 à 1924, dans le Hongrie actuelle.*

Időszak Epoque	Áttérések összes száma — Nombre total des conversions	Évi átlag Moyenne annuelle
1896—1900	30 090	6.018
1901—1905	29.044	5.809
1906—1910	31 198	6.240
1911—1915	29 489	5.898
Össz. — Total 1896—1915	119.821	5.991
1920—1924	20.179	4.036

Figyelembe kell itt vennünk, hogy a régi Magyarországot illetőleg utolsónak felvett évtöd adataiban már két háborús év (az

1914. és 1915.) is beleesik, melyek közül az előbbi kevés, az utóbbi azonban erős visszaesést mutat az áttérések terén. A háború hatása alatt ugyanis 1915-ben 2.768-ra esett vissza az áttérések száma, mely 1914-ben még 6.112 volt; 1916-ban is még szűkebb keretek közt mozgott az áttérési mozgalom (2.858) és csak 1917-ben vett ismét erősebb lendületet (4.361). (Az 1918. évi adatok az országnak a következő évben történt megszállása miatt már nagyrészt nem voltak beszerezhetők.)

Ha tehát szorosan a mai területet vesszük, az áttérések számának — minthogy az ország népessége is a régi terület népességéhez képest körülbelül $\frac{4}{10}$ -ére csökkent — szintén körülbelül $\frac{4}{10}$ -ére kellett volna apadnia, azaz (a fenti 6.000-nyi átlagot véve alapul) körülbelül 2.400-at tehetne évente. Ezzel szemben az áttérések tényleges száma a mai területen — mint láttuk — jóval több (átlag 4.000) volt évente. A területi arányt így figyelembe véve, azt mondhatjuk, hogy a mai Magyarország határai közt élénkebb az áttérési mozgalom s valószínű, hogy a multban is így állott a helyzet, az áttérési esetek nagyobb része akkoriban is nagyjából a mai területre tömörült.

A kilépettek és belépettek számának a különbözete, mely nyereséget (+) vagy veszteséget (—) eredményez, adja az *áttérések mérlegét*. (L. a III. sz. táblát.) A tárgyalt 6 évnek ezt a mérlegét vizsgálva, a következő megállapításokat tehetjük:

A római katolikusok száma gyarapodott legerősebben (6.485-tel), főképp a zsidó vallásról való áttérések által; ez az áttérési mozgalom 1919 után megcsappant s így a róm. kath. egyház nyeresége is erősen csökkent. A római katolikusok után a baptisták mutatnak fel legnagyobb nyereséget, amennyiben 6 év alatt 1.717 új hívővel gyarapodott számuk; különösen 1922 óta erős a baptista felekezet nyeresége, évente körülbelül 500 hívő. A protestáns felekezetek szintén kedvezően zárják a hat év mérlegét, csakhogy ezek közül a reformátusok csupán az első két év (1919 és 1920), az evangélikusok pedig az első három év (1919—1921) nyereségének s főképp a zsidók áttérési mozgalmának köszönhetik a kedvező eredményt, a további években már mindkét felekezetnek vesztesége volt, nagyjából a baptista felekezetre történt áttérések következtében. Olyan vallásfelekezet, mely minden évben veszteséggel zárta az áttérések mérlegét, három volt: a gör. katolikus, a gör. keleti és az izraelita;

III. Az egyes vallásfelekezetek nyeresége (+) vagy vesztesége (—) az áttérések folytán az 1919–1924. években.

III. Gain (+) ou perte (—) des cultes par suite de conversions, entre 1919 et 1924.

Vallásfelekezet <i>Cultes</i>	1919-ben <i>en 1919</i>	1920-ban <i>en 1920</i>	1921-ben <i>en 1921</i>	1922-ben <i>en 1922</i>	1923-ban <i>en 1923</i>	1924-ben <i>en 1924</i>	Összesen az 1919– 1924. években — <i>En 1919–1924, ensemble</i>	Az 1919–1924. évek- ben áttértek közül <i>Sur les convertis, entre 1919 et 1924, combien y avait-il de</i>		Összesen az 1920– 1924. években — <i>En 1920–1924, ensemble</i>
								férfi <i>hommes</i>	nő <i>femmes</i>	
Római katolikus — <i>Cath. romain . . .</i>	+ 4.407	+ 1.054	+ 660	+ 171	+ 68	+ 125	+ 6.485	+ 3.387	+ 3.098	+ 2.078
Görög katolikus — <i>Cath. grec . . .</i>	— 31	— 49	— 43	— 54	— 55	— 28	— 260	— 162	— 98	— 229
Református — <i>Cal- viniste</i>	+ 1.901	+ 288	— 393	— 262	— 107	— 63	+ 1.364	+ 1.310	+ 54	— 537
Ágostai hitv. ev. — <i>Luthérien</i>	+ 767	+ 456	+ 256	— 88	— 205	— 214	+ 972	+ 716	+ 256	+ 205
Görög keleti — <i>Gréco-orient. . .</i>	— 60	— 42	— 83	— 120	— 129	— 180	— 614	— 415	— 199	— 554
Unitárius — <i>Uni- taire</i>	+ 48	+ 24	+ 82	— 25	+ 86	— 28	+ 187	+ 184	+ 3	+ 139
Izraelita — <i>Israélite</i>	— 7.009	— 1.757	— 584	— 159	— 132	— 118	— 9.759	— 5.649	— 4.110	— 2.750
Baptista — <i>Baptiste</i>	+ 1	+ 39	+ 113	+ 553	+ 487	+ 524	+ 1.717	+ 684	+ 1.033	+ 1.716
Egyéb ¹⁾ — <i>Autres¹⁾</i>	— 24	— 13	— 8	— 16	— 13	— 18	— 92	— 55	— 37	— 68

¹⁾ Adatok csak a kilépésekre vonatkoznak. (L. az I. tábla jegyzetét). — On n'a des données que sur les personnes ayant quitté leur religion. (Voir la note du tableau Ier).

ez utóbbi a letelt hat év alatt közel tízezer főt veszített el, de ha az 1919. évet kivesszük a sorból, az utolsó öt év alatt vesztesége csak 2.750-et tesz.

A már közölt táblákon feltüntetett adatokban bennfoglaltatnak azok az áttérési esetek is, amidőn valamely hívő arra a felekezetre tér át, amelynek korábban is tagja volt és amelynek kötelékébe visszatér. Ezek tehát a *visszatérés* esetei, amelyeket ezért — az áttérések pontosabb elbírálása végett — szintén figyelembe kell vennünk. A tárgyalt hat év 29.566 áttérési esete közül 1.285 volt visszatérés (4.4%).

A visszatérési esetek eszerint elég gyakoriak voltak, különösen a zsidó vallásra és itt is főképp 1922 óta. A régi Magyarországon ezzel szemben sokkal szórványosabban fordultak elő a visszatérések; csak két év volt, amikor nagyobb arányú (mindkettőben 800 körül) volt a visszatérések száma és pedig az 1910. és az 1912. év; az előbbiben a gör. kath., az utóbbiban a róm. kath. vallásra való visszatérések növelték meg az esetek számát. Ezenkívül alig akad a multban egy-két év, amikor nagyobb lett volna a visszatérések száma a régi Magyarországon, mint volt 1924-ben a mai területen.

Amidőn tehát egyrésről feltűnő az, hogy hat év alatt 1.529-en léptek a zsidó vallás

IV. Visszatérések az 1919–1924. években.

IV. Nombre des habitants rentrés dans la religion qu'ils ont quittée, de 1919 à 1924.

É v A n n é e	Rentrés dans la relig.				Összesen Total
	Az izraelita israélite	Aróm. kath. cath. r.	A ref. calviniste	Egyéb Autres	
	v a l l á s r a				
	v i s s z a t é r t				
1919	18	49	43	15	125
1920	37	22	18	9	86
1921	99	38	33	2	172
1922	191	43	45	7	286
1923	169	26	73	3	271
1924	180	36	120	9	345
Összesen . . .	694	214	332	45	1285
Az illető vallásfeleke- zetre történt áttéré- sek % ában — En % des conversions effectuées	45.4	1.6	3.9	0.7	4.4

kötélékébe (L. az I. sz. táblát), ezt a szokatlan jelenséget ellensúlyozza az a megállapítás, mely szerint ezek közül 694 már előzőleg is zsidó volt s így csak a fennmaradó 835-nél kell keresnünk a zsidó vallásra térésnek az okát, ami az esetek legnagyobb részében

házasságkötés. Az elmúlt hat év alatt tehát évente átlag 140-et tett azoknak a száma, akik eredetileg keresztényekből lettek zsidók.

Az áttéréseknek a férfiak és nők közt való megoszlását vizsgálva, megállapíthatjuk, hogy a nők száma állandóan nagyobb az áttértek közt. Kivétel ez alól csupán az 1919. év volt, amikor a zsidó vallásról kitértek (összesen 7.146) között 4.134 férfi, 3.012 nő és az 1920. év, amikor 1.925 zsidó áttérő között 1.096 férfi és 829 nő volt s ehhez képest e két évben az összes áttértek közt is a nők szerepeltek kisebb (45·3, illetve 48·9%-os) aránnyal. A további esztendőben a zsidó vallásról áttértek és az összes áttérők közt is már a nők találhatók nagyobb (52·5—55·9%-os) hányaddal. Ez az utóbbi arány a korábbi években is — a régi Magyarország áttérteji közt — megszokott volt; ettől csupán a háború alatt látunk eltérést, amikor 60, sőt 64%-ot is képviselt a nők aránya az áttértek közt.

A mondottakhoz képest az áttérések 1919—1924. évi mérlegében (L. a III. sz. táblát) az 1919—1920. évek hatása alatt mindegyik felekezetnél a férfiak rovatában találjuk a nagyobb számot, egyedül a baptista felekezet az, amelynél a nők nagyobb aránnyal szerepelnek; a baptista felekezetnek az áttérések által elért nyereségében ugyanis 1922-ben 60%-kal, 1923-ban 64%-kal és 1924-ben 62%-kal részesedtek a nők.

Az áttérések számának és a ki- és belépések mérlegének ismerete nem elég ahhoz, hogy az áttérések mértékét is ismerjük, szükséges ennél fogva, hogy az áttéréseknek a népességhez viszonyított arányairól is tájékozódjunk. Kérdés tehát elsősorban az, hogy az egyes vallásfelekezetek népessége az áttérések folytán mennyivel gyarapodott, illetve fogyott a háború utáni időben. Erre nézve összehasonlítást is tehetünk a régi és a mai Magyarországra, azaz a háború előtti és utáni időre nézve. Összehasonlításunkból ismét kikapcsoljuk az 1919-iki — az áttérések szempontjából egészen kivételes — esztendőt.

Arányszámaink szerint tehát egyedül a baptista felekezet volt az, mely aránylag csekély számú népességéhez képest erősebben, azaz ötvenként 16, 15, sőt legutóbb (a mai területen) 32%-kal gyarapodott. (Ennek megfelelő a baptista egyházközség által évente közölt adat, mely szerint híveinek száma 1920-ban, a meg nem keresztelt gyermekekkel együtt, 4.870-et tett s ez a szám a legújabb időig — 1924-ig — fokozatos emelkedéssel kerekén 7.000-re nőtt.) Ezenkívül csak a róm.

V. Áttérések a régi Magyarországon (1908—1917) és a mai Magyarországon (1920—1924) a népességhez viszonyítva.

V. Conversions, de 1908 à 1917, dans la Hongrie ancienne et, de 1920 à 1924, dans la Hongrie actuelle, par rapport à la population.

Vallásfelekezet Cultes	Az oldalt nevezett vallásfelekezet népességében az áttérések folytán 1000 lélekre jutott nyereség (+) v. veszteség (—) összesen — Gain (+) ou perte (—) pour 1000 âmes, résultant des conversions, dans la populat. des cultes désignés dans la 1ère rubrique					
	az — en 1908—1912		az — en 1913—1917		az — en 1920—1924	
	é v e k a l a t t					
Római kath. — Catholique r. . .	+	0·5	+	0·5	+	0·4
Görög kath. — Cath. grec . .	—	0·3	—	0·6	—	1·3
Református — Calviniste . .	—	0·6	—	0·2	—	0·3
Ág. hitv. evang. — Luthérien . . .	—	0·9	—	0·3	+	0·4
Görög keleti — Gréco-oriental .	—	0·3	—	0·6	—	10·9
Unitárius — Unitaire . . .	—	3·3	—	1·5	+	22·3
Izraelita — Israélite . . .	—	2·2	—	2·3	—	5·8
Baptista — Baptiste . . .	+	160·3	+	147·7	+	321·2
Egyéb ¹⁾ — Autres ¹⁾ . . .	—	8·2	—	11·4	—	13·2

¹⁾ Adatok csak a kilépésekre vonatkoznak. L. az I. tábla jegyzetét. — On n'a des données que sur les personnes ayant quitté leur religion. Voir la note du tableau Ier

kath. egyház gyarapodása állandó az áttérések folytán, bár népességéhez képest igen csekély ez a szaporulat: az összeomlást megelőző tíz év alatt minden ezer lélekre egy új hívő, újabban pedig öt év alatt ugyancsak hasonló arányú növekedés. A többi vallásfelekezetek a régi Magyarországon állandóan veszítettek az áttérések által, de ez a veszteség ezer lélekre számítva a jelzett tíz év alatt a leg-*többjénél* alig tett ki egy főt, csak két felekezet vesztett ennél többet: az unitárius és az izraelita, az előbbi minden ezer lélekből közel öt, az utóbbi pedig több mint négy főt. A mai Magyarországon általában a vallásfelekezetek közötti áttérési mozgalom hovatovább — mondhatni — a korábbi évek arányainak megfelelően alakul, nagyobb eltérést csak abban láthatunk, hogy a gör. keletiek népességükhöz képest is erősebb (öt év alatt 1·1%) veszteségnek voltak kitéve, míg az evangélikusok és különösen az unitáriusok gyarapodtak az áttérések következtében (utóbbiak öt év alatt több mint 2%-kal). Az izraelita felekezet vesztesége is népességéhez, mely a

mai Magyarországon közel félmilliót tesz, viszonyítva elég csekély: ezer lélekre számítva a feltüntetett öt év alatt 6 hívőt sem tesz ki s még ha az 1919. év nagyszámú ártérteit is hozzászámítjuk, akkor is *hat év* alatt minden ezer között alig tett ki 21 hívőt. Ez a 2.1 %-nak megfelelő apadás semmiesetre sem oly nagy, hogy a zsidók „tömeges” áttéréseiről a közhitben elterjedt túlzott véleményeket fedhetné.

Az áttérések számának a felekezetek szám-szerű erejéhez való arányítása után nem lesz érdektelen megvizsgálnunk azt is, hogy a kilépések és belépések százalékos megoszlása milyen viszonyban áll a vallásfelekezetek népességi arányaival s így megfigyelnünk, hogy milyen volt az áttérési mozgalom intenzitása az egyes vallásfelekezetek körében. Az erre rámutató arányszámokat az alábbi összeállításban adjuk, összehasonlítást téve — ismét ötéves időszakonként — a korábbi évekkel s feltüntetve egyúttal a népesség százalékos megoszlását vallásfelekezet szerint a régi és a mai Magyarországon.

Ami a felekezetből való *kilépéseket* illeti, a róm. katolikusokat (s legújabbban még a gör. katolikusokat is) kivéve, valamennyi vallásfelekezet — úgy a korábbi, mint a legújabb években — nagyobb aránnyal szerepelt a kilépési mozgalomban, mint amilyen aránnyal a népesség összes számában részesedett. Leginkább feltűnő ez a nagy eltérés a népességi arányszámtól a reformátusoknál, akik a legutóbbi ötéves időszakban a kilépettek egyharmadát tették, jóval meghaladva ezáltal népességi arányukat. A reformátusok kilépési arányát jelző magas szám azt mutatja, hogy ebben a tekintetben a legmozgékonyabb felekezet. Kétségtelen, hogy az utóbbi öt évben a zsidók kilépési arányszáma még ennél is erősebben szökkent a népességi arányszám fölé, de az utóbbiaknál figyelembe kell vennünk, hogy áttéréseiknél egy visszahatással is járó átmeneti állapotról volt szó.

A *belépések* oldalán a protestáns felekezetek, valamint a baptisták is nagyobb arányszámot mutatnak, mint népességi arányszámuk, tanúságot téve, hogy mindkét irányban — a kilépéseket és belépéseket tekintve egyaránt — a legmozgékonyabb felekezetek. A gör. kath. és gör. kel. vallásfelekezet ellenben, ha régebben nem is, de már a háborút megelőző évtől kezdve a legújabb időkig, a belépések terén is visszamaradt a népességi aránytól. Az izraelita felekezet körébe való belépések számára jellemző, hogy a korábbi évekkel szemben, amikor a népességi arányhoz képest kisebb volt a belépések száma, újabban a be-

VI. Az áttérések százalékos megoszlása összevetve a népesség százalékos megoszlásával valóság szerint.

VI. Répartition en % des conversions, comparée à la répartition de la population suivant les cultes.

Vallásfelekezet <i>Cultes</i>	Az áttérések % _o -os megoszlása az áttértek — <i>Répartition en %_o des conversion suivant</i>						A népesség % _o -os megoszlása a vallás szerint — <i>Répartition en %_o de la population suivant la religion</i>	
	<i>la religion</i>						1910-ben en 1910	1920-ban en 1920
	elhagyott — <i>que les convertis ont quittée</i>			új — où les convertis sont entrés				
	felekezete szerint							
	az 1908—1912 en 1908—1912	az 1913—1917 en 1913—1917	az 1920—1924 en 1920—1924	az 1908—1912 en 1908—1912	az 1913—1917 en 1913—1917	az 1920—1924 en 1920—1924		
	<i>é v e k b e n</i>							
	a régi — dans la Hongrie ancienne	a mai — dans la Hongr. act.	a régi — dans la Hongrie ancienne	a mai — dans la Hongr. act.	a régi — dans la Hongrie ancienne	a mai — dans la Hongrie actuelle		
M a g y a r o r s z á g o n								
Római kath. — <i>Catholique r.</i>	20.9	20.6	28.9	36.7	39.3	39.1	49.3	63.9
Görög kath. — <i>Cath. grec</i>	13.9	12.9	2.0	11.7	8.6	0.9	11.0	2.2
Református — <i>Calviniste</i>	25.5	24.4	31.4	21.0	22.4	28.7	14.3	21.0
Ág. hitv. ev. — <i>Luthérien</i>	10.9	10.2	11.7	7.1	8.5	12.7	7.1	6.2
Görög kel. — <i>Gréco-oriental</i>	16.2	16.7	3.2	14.0	11.0	0.5	12.8	0.6
Unitárius — <i>Unitaire</i>	2.9	2.5	1.1	2.1	2.0	1.8	0.4	0.1
Izraelita — <i>Israélite</i>	7.9	11.2	20.5	1.8	2.0	6.9	5.0	5.9
Baptista — <i>Baptiste</i>	1.6	1.1	0.9	5.6	6.2	9.4	0.1	0.1
Egyéb ¹⁾ — <i>Autres ¹⁾</i>	0.2	0.4	0.3	—	—	—	0.0	0.0
Össz. — <i>Total</i>	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

¹⁾ L. az I. sz. tábla jegyzetét. — Voir la note du tableau Ier.

lépések aránya múlja felül a népességit, jelöl annak, hogy e felekezet körében a belépések terén is nagyobb mozgalom uralkodott. A belépések oldalán is a róm. katolikus vallásfelekezet az, mely — bár számszerűleg legtöbb belépést mutat fel s így magábaolvasztó ereje a legnagyobb — nagy számerejéhez képest alacsony hányaddal szerepel. A róm. kath. egyház eszerint az áttérések terén népességi erejéhez képest legkevésbé mozgékony, az áttérések által mégis némileg gyarapszik, mert körében a belépések száma állandóan felülmúlja a kilépéseket.

Az áttérési mozgalomról eddig mondottakat (közelebbről: a népességi adatokkal való

összevetést) ki kell még egészítenünk azokkal az adatokkal, amelyek az *áttérések irányára* vonatkoznak, vagyis arra, hogy az egyes vallásfelekezetből kilépettek mely más felekezetbe léptek át, másszóval, hogy az a számszerű veszteség, mely az egyes felekezeteket a kilépések által érte, mikép oszlott meg, mint nyereség a kilépetteket befogadó többi felekezet között. Az erről szóló adatokat a tárgyalt hat évre (1919—1924-re) vonatkozólag külön összeállításban közöljük. (L. a VII. sz. táblát.)

Kimutatásunk feltünteti elsősorban azt, hogy *melyik vallásról melyik vallásra* történtek az áttérések, tehát, hogy az egyes vallásfelekezetből kilépettek a többi felekezetek közt, amelyre áttértek, mikép oszlottak meg: 1. számszerint, 2. százalékos arányban. Az utóbbi arányszámokat párhuzamba állítottuk ismét a népességi arányszámokkal, de olyanformán, hogy minden egyes kategóriánál annak a felekezetnek a népessége, *amelyről* az áttérés történt, figyelmen kívül hagyatott; valamely vallásról áttértek ugyanis a többi (nyertes) felekezetek közt oszlanak meg, a népességi aránynál is mindegyik esetben tehát csak a többi felekezetek szerepelhetnek és pedig olyan aránnyal, mint amelyet az illető felekezet kihagyása után *megmaradt* népességben elfoglalnak. Az így nyert arányszámok mutatják azt, hogy a régi vallásukat elhagyókra milyen vonzóerőt gyakoroltak a többi vallásfelekezetek, pontosabban, hogy az egyes felekezetek közt a belépők száma a népességi aránynak megfelelően oszlott-e meg s így azok annyival részesedtek-e a nyereségben, amennyivel a tömegvonzás erejénél fogva számítás szerint kellett volna.

Adataink alapján eszerint megállapítható, hogy a *róm. kath.* vallásról áttértek leginkább a református, azután az evangélikus és izraelita s kisebb arányban a baptista, a *református* vallásról áttértek viszont a róm. kath., baptista és evangélikus, az *evangélikus* vallásról áttértek a róm. kath., református és baptista, az *izraelita* felekezetből kilépettek a róm. kath., református és evangélikus vallásfelekezetet gyarapították elsősorban. A kisebb vallásfelekezetek közül a gör. katolikusok és unitáriusok közül kilépettek a református, a gör. keletiek és az egyéb felekezetűek kilépettjei viszont a róm. kath. valláshoz tartozók számát növelték leginkább.

A közölt adatok másfelől arról is tanuskodnak, hogy népességi arányához mérten a róm. kath., gör. kath., gör. keleti és izraelita vallásfelekezet *kisebb*, az unitárius és főképp a baptista felekezet viszont népességi arányá-

hoz viszonyítva *nagyobb* mértékben vonzotta magához a többi vallásfelekezetből kilépetteket. Ugyancsak azt is tapasztaljuk, hogy a református és evangélikus felekezet a róm. kath., gör. kath., nemkülönben a gör. keleti vallásról áttértek számában *kisebb* aránnyal, a többi (izraelita, baptista, unitárius) vallásról áttértek számában ellenben *nagyobb* aránnyal részesedett, mint amilyen arány az illető felekezetet népességi aránya után számítás szerint megillette volna.

*

Az áttérésekkel kapcsolatban meg kell még emlékeznünk végül a *felekezetenkívüliek* statisztikájáról. Az egyes vallásfelekezeteknek az áttérések által okozott veszteségét, illetve nyereségét ugyanis csak akkor tudjuk teljes pontossággal, ha a *veszteséghez* hozzászámítjuk még azokat, akik kiléptek valamely felekezetből, anélkül, hogy azután más felekezet kötelekébe léptek volna, a *nyereséghez* pedig azokat a korábban kilépett felekezetenkívülieket, akik ismét visszatértek valamely vallásfelekezet körébe. (L. a IX. sz. táblát.)

A felekezetnélküliség Magyarországon a háború után nem öltött nagyobb mértéket. Igaz, hogy évről évre emelkedő adatokkal kell számolnunk s különösen 1921 óta 300—600 körül mozog évente a kilépések száma, de ezt az emelkedő sorozatot megszakítja az 1923-ban kilépettek jóval kisebb száma és másfelől hangsúlyoznunk kell itt, hogy a kilépettek legnagyobb része nem marad tulajdonképpen felekezetenkívüli, hanem oly felekezetbe lép át, amelyet törvényeink még nem ismertek el, tehát valamely türt felekezetbe, amelyre az áttérések statisztikája sem terjed ki. Ilyen elsősorban a nazarénus felekezet és ezenkívül még más, manap annyira elszaporodott „szekták”, amelyeknek tanait nagyrészt az Amerikából visszatértek hozzák magukkal és terjesztik el hazánkban.

A felekezetnélküliségnek az egyes időszakokban való alakulására nézve még a VIII. sz. táblába foglalt adatokat közöljük.

A mai Magyarország népességének a régivel szemben mutatkozó mintegy 40 %-ra való csökkenését tekintetbe véve, mondhatjuk, hogy a felekezetüket elhagyók száma — mely évi átlagban 23 %-ra csökkent — elég alacsony. Megerősíti ezt a *százezer lakosra* kiszámított arányszám is, mely a régi Magyarországon évente átlag 8.6 volt, míg a mai területen csak 4.4. Itt azonban tekintetbe kell vennünk egyrészt azt, hogy az egyházpolitikai törvények életbetépte után következő első években (1896—1905) a

VII. Áttérések Magyarországon a népességi
VII. Conversions, entre 1919 et 1924, en Hongrie,

Vallásfelekezet	Convertions du culte				A róm. és gör. kath. vallásról együtt — des cultes cath. r. et grec ensemble			A református vallásról <i>Du culte calviniste</i>			Az ág. h. ev. vallásról <i>Du culte luthérien</i>			A gör. kel. vallásról <i>Du culte gréco-orient.</i>		
	A róm. kath. cath. rom.		A gör. kath. cath. grec													
	v a l l á s r ó l															
	szám <i>en nombre</i>	% <i>en</i> %	szám <i>en nombre</i>	% <i>en</i> %	szám <i>en nombre</i>	% <i>en</i> %	szám <i>en nombre</i>	% <i>en</i> %	szám <i>en nombre</i>	% <i>en</i> %	szám <i>en nombre</i>	% <i>en</i> %				
a róm. kath.	—	—	—	—	—	—	—	4.264	60.1	80.8	1.653	61.5	68.1	439	58.2	
a gör. kath.	—	—	—	—	—	—	—	160	2.2	2.7	7	0.3	2.3	16	2.1	
a reform. . .	3.956	59.1	365	77.7	4.321	60.4	61.7	—	—	—	613	22.8	22.3	152	20.2	
az ág. h. ev.	1.089	16.3	77	16.4	1.166	16.3	18.3	1.039	14.6	7.9	—	—	—	26	3.5	
a gör. kel. .	97	1.5	4	0.8	101	1.4	1.9	7	0.1	0.8	3	0.1	0.7	—	—	
az unitárius	27	0.4	1	0.2	28	0.4	0.2	262	3.7	0.1	8	0.3	0.1	—	—	
az izraelita	1.066	15.9	16	3.4	1.082	15.1	17.5	290	4.1	7.5	134	5.0	6.3	13	1.7	
a baptista .	452	6.8	7	1.5	459	6.4	0.2	1.077	15.2	0.1	268	10.0	0.1	108	14.3	
az egyéb ¹⁾ .	—	—	—	—	—	—	0.2	—	—	0.1	—	—	0.1	—	—	
Összes veszteség (kilépések) .	6.687	100.0	470	100.0	7.157	100.0	100.0	7.099	100.0	100.0	2.686	100.0	100.0	754	100.0	

¹⁾ L. az I. sz. tábla jegyzetét.

VIII. A felekezetből kilépettek (felekezetenkí-
vüliek) száma a régi Magyarországon (1896—1915)
és a mai Magyarországon (1920—1924).

VIII. Nombre, de 1896 à 1915, des personnes sans
confession dans la Hongrie ancienne, et, de 1920 à
1924, dans la Hongrie actuelle.

I d ő s z a k A n n é e	Kilépettek összes száma — Nombre total des personnes s'étant mises en de- hors de religion	Évi átlag Moyenne annuelle
1896—1900 — de 1896 à 1900 . . .	14.152	2.830
1901—1905 — de 1901 à 1905 . . .	7.062	1.412
1906—1910 — de 1906 à 1910 . . .	5.259	1.052
1911—1915 — de 1911 à 1915 . . .	5.014	1.003
Összesen — Total 1896—1915	31.487	1.574
1920—1924 — de 1920 à 1924 . . .	1.761	352

felekezetnélküliség első, erős hullámaival talál-
kozunk, másodsorban azt, hogy ennek az idő-
szaknak a felekezetenkívülállót nagyrészt az
akkor még el nem ismert baptisták teszik.
Az 1906. évtől kezdve a baptisták is, akiknek
felekezetét törvényeink 1905. év végén ismer-

ték el, a többi vallásfelekezetek közt (mint
áttértek) nyertek kimutatást s ezért mutatkozik
innen kezdve a felekezetenkívüliek számában
is apadás.

Míg az áttéréseknél úgy találtuk, hogy az
áttértek közt a nők száma mindig nagyobb, a
felekezetenkívüliek közt hosszú időn keresztül
a férfiak szerepeltek nagyobb számmal; csak
a háború alatti évektől kezdve, amikor egyéb-
ként is megcsappant (évente 150—300 között
mozgott) a kilépettek száma, tapasztaljuk azt,
hogy a nők aránya kerekedett felül és így a
háború alatt a 70 %-ot is elérte s 1921-ben
is még 61 %-ot tett. Az utolsó két évben
(1923. és 1924.) ezzel szemben már csökkent
a nők aránya (56, illetve 53 %-ra).

Vallás szerint a felekezetenkívülivé lett ki-
lépettek közt a reformátusok szerepelnek álta-
lában legnagyobb számmal, mert hisz tudva-
levő, hogy a nazarénus szektába belépők is
legnagyobb részben reformátusok voltak, bár itt
is vannak eltérések: így 1924-ben az evan-
gélizmus került a felekezetüket elhagyók
közt első helyre.

A vallásfelekezetek kötelékébe visszatérő
felekezetenkívüliek száma évente igen csekély;
a visszatérők száma a háború után következő
hat év alatt alig tette ki a kilépetteknek 12 %-át.

arányal összevetve az 1919—1924. években.
comparées à la proportion de la population.

Néességi arány a görög kel. nélkül — Proportion de la population sans les gréco-or.	Az unitárius vallásról <i>Du culte unitaire</i>		Néességi arány az unitáriusok nélkül — Proportion de la population sans les unitaires	Az izraelita vallásról <i>Du culte israélite</i>		Néességi arány az izraeliták nélkül — Proportion de la population sans les israélit.	A baptista vallásról <i>Du culte baptiste</i>		Néességi arány a baptisták nélkül — Proportion de la population sans les baptistes	Egyéb vallásról <i>D'autres cultes</i>		Néességi arány az egyéb vallásúak nélkül — Proport. de la populat. sans les personnes appartenant à d'autres cultes	Összes nyereség (belépések) — <i>Gain total (entrées)</i>	<i>C u l t e s</i>
	szám <i>en nombre</i>	% <i>en %</i>		szám <i>en nombre</i>	% <i>en %</i>		szám <i>en nombre</i>	% <i>en %</i>		szám <i>en nombre</i>	% <i>en %</i>			
64.3	92	32.8	63.9	6.599	58.4	67.9	57	27.1	63.9	68	73.9	63.9	13.172	a u c u l t e { cath. rom. cath. grec calviniste luthérien gréco-orient. unitaire israélite baptiste aux autr. cult. ¹⁾
2.2	—	—	2.2	26	0.2	2.3	—	—	2.2	1	1.1	2.2	210	
21.0	133	47.5	21.0	3.156	28.0	22.2	82	39.1	21.0	6	6.5	21.0	8.463	
6.2	47	16.8	6.2	1.304	11.6	6.6	70	33.3	6.2	6	6.5	6.2	3.658	
—	—	—	0.6	29	0.3	0.7	—	—	0.6	—	—	0.6	140	
0.1	—	—	—	169	1.5	0.1	—	—	0.1	—	—	0.1	467	
6.0	8	2.9	5.9	—	—	—	1	0.5	5.9	1	1.1	5.9	1.529	
0.1	—	—	0.1	5	0.0	0.1	—	—	—	10	10.9	0.1	1.927	
0.1	—	—	0.1	—	—	0.1	—	—	0.1	—	—	—	—	
100.0	280	100.0	100.0	11.288	100.0	100.0	210	100.0	100.0	92	100.0	100.0	29.566	Perte totale (sorties)

4) Voir la note du tableau Ier.

IX. A felekezetekből kilépettek és a felekezetek kötelékébe visszatért felekezetenkívüliek
Magyarországon 1919—1924-ig.

IX. Habitants sortis des cultes. Personnes sans confession rentrées dans une religion. (Entre 1919 et 1924.)

A felekezet, amelyhez a kilépettek kilépésük előtt tartoztak, illetve, amelybe visszatértek — Désignation du culte dont les habitants en question sont sortis, respectivement, dans lequel ils sont rentrés	K i l é p e t t — S o r t i s						V i s s z a t é r t — R e n t r é s					
	1919-ben <i>en 1919</i>	1920-ban <i>en 1920</i>	1921-ben <i>en 1921</i>	1922-ben <i>en 1922</i>	1923-ban <i>en 1923</i>	1924-ben <i>en 1924</i>	1919-ben <i>en 1919</i>	1920-ban <i>en 1920</i>	1921-ben <i>en 1921</i>	1922-ben <i>en 1922</i>	1923-ban <i>en 1923</i>	1924-ben <i>en 1924</i>
Római katolikus — <i>Cath. rom.</i>	23	26	70	109	86	178	7	12	4	9	15	15
Görög katolikus — <i>Cath. grec</i>	—	1	1	—	1	7	—	—	—	—	—	—
Református — <i>Calviniste</i>	23	31	146	309	138	144	3	8	7	8	23	3
Ágostai hitv. ev. — <i>Luthérien</i>	17	29	68	68	39	242	4	5	1	—	—	3
Görög keleti — <i>Gréco-orient.</i>	—	—	6	6	—	11	—	—	—	4	—	—
Unitárius — <i>Unitaire</i>	—	—	1	—	—	—	5	2	1	1	—	4
Izraelita — <i>Israélite</i>	23	9	7	6	7	10	8	3	5	6	5	4
Baptista — <i>Baptiste</i>	—	—	5	—	—	—	—	—	—	9	2	33
Összesen — <i>Total</i>	86	96	304	498	271	592	27	30	18	37	45	62

Asztalos József dr.

Munkanélküliség és munkapiac Magyarországon az 1926. év március havában.

Chômage et marché du travail en Hongrie au mois de mars 1926.

Résumé. Au cours du mois de mars 1926, le nombre des chômeurs relevés par les syndicats ouvriers s'éleva en Hongrie à 30.918, soit de 0.15% par rapport au mois précédent. 90.9% des chômeurs étaient des hommes et 9.1% des femmes. C'est à Budapest qu'on releva le plus de chômeurs: 18.966, contre 11.952 en province.

En mars, l'Office public de placement enregistra 4.581 offres d'emploi, 13.229 demandes et 2.795 placements. Sur 100 offres d'emploi, il y avait 288 personnes cherchant du travail, dont on a placé 21.1%.

En mars, les entreprises faisant partie de l'Organisation centrale des employeurs hongrois ont relevé 153.020 ouvriers occupés.

A munkásérdekképviseltek által az iparforgalmi népesség körében kimutatott munkanélküliek száma 1926 március hó végén összesen 30.918 volt, vagyis 0.15%-kal több, mint az előző hónapban. Az 1925. évi március havi színvonallal szemben a fenti adat 19.0%-kal kedvezőbb, viszont aggodalomra adhat okot az a körülmény, hogy az első tavaszi hónap, mely rendesen meghozza a munkapiac idényszerű javulását, ezúttal stagnálást mutat. Területi szempontból az előző hónappal szemben szintén nem jelentkezett észrevehető eltolódás, amennyiben Budapesten 18.966 (61.3%), a vidéken 11.952 (38.7%) munkanélküli találtatott. Az egész országban a munkanélküliek közt 28.111 (90.9%) férfi és 2.807 (9.1%) nő volt.

A munkanélküliséget általánosságban jellemző számadat az egyes foglalkozási ágakban, a februári állapothoz hasonlóan, meglehetősen mozgalmasságot és jelentékeny eltéréseket takar. Az építkezések megindulásával

az építőiparban valamelyes javulás kezd mutatkozni. Itt ugyanis március végén 7.174 egyén volt munka nélkül, 8.9%-kal kevesebb, mint februárban. Viszont a súlyos faipari válság még tovább folytatódott és 3.709 famunkásnak (+7.3%) nem jutott munka. Kisebb mérvű a romlás a szintén állandóan kedvezőtlen konjunktúrával küzdő vasiparban, hol az alkalmazást nem talált munkások száma 8.422-re (+3.6%-kal) emelkedett. Az élelmezési iparokban összesen 2.041 (+3.0%) munkanélkülit tartottak nyilván. A szellemi munkások körében (4.119 alkalmazás nélkül maradt egyénnel) majdnem változatlan a munkapiac helyzete (-0.5%).

Az állami munkaközvetítő hivatal jelentése szerint 1926 március havában a hatósági munkaközvetítők együtt 4.581 munkahelyet és 13.229 munkakeresőt mutatnak ki, ami a munkahelyeknél egy hónap alatt 43.5%-os, a munkakeresőknél pedig 2.8%-os emelkedést jelent. Öröndetes, hogy a közvetítések száma is (2.795) erősen emelkedett. A téli hónapok alatt annyira kedvezőtlen magasságra növekedett viszonyszámok márciusban végre észrevehető javulást jeleznek. Száz munkahelyre februárban 403, márciusban 288 munkakereső jutott s a munkáért jelentkezettek közül februárban 17.3%, márciusban 21.1%-nál sikerült a közvetítés. A munkaadók igénye valamivel kisebb mértékben (61.0%) volt kielégíthető, mint az előző hónapban (62.3%).

A munkakeresők szempontjából vidéken feltűnően jobb volt a munkapiac helyzete (bár természetesen csak viszonylagosan), mint a székesfővárosban. Budapesten száz munkahelyre 356 munkakereső jutott s az utóbbiak

I. A magyarországi szociáldemokrata szakszervezetek által kimutatott munkanélküliek számának megoszlása foglalkozás szerint 1925 és 1926 március havában.

I. Nombre et répartition par profession des chômeurs relevés par les syndicats professionnels socialistes-démocrates de Hongrie, en mars 1925 et 1926.

Foglalkozás <i>Profession</i>	1925	1 9 2 6		
	m á r c i u s m a r s			
	Össz. <i>Total</i>	Férfi <i>Hommm.</i>	Nő <i>Femm.</i>	Össz. <i>Total</i>
Aranyműves <i>Orfèvres</i>	81	81	17	98
Borbély <i>Coiffeurs</i>	42	17	6	23
Bőrmunkás <i>Ouvriers en cuir . .</i>	145	84	117	201
Bőröndös <i>Faiseurs de malles .</i>	118	173	13	186
Cipész <i>Cordonniers</i>	2009	801	113	914
Élelmezési munkás <i>Ouvr. d'alimentation</i>	896	1335	5	1340
Építő <i>Ouvr. de bâtiment .</i>	9990	7128	—	7128
Famunkás <i>Ouvriers en bois . .</i>	3440	3558	106	3664
Fényképész <i>Photographes . . .</i>	14	6	1	7
Grafikus <i>Ouvriers graphiques</i>	85	54	31	85
Húsipari munkás <i>Ouvr. d'ind. de la viande</i>	1030	592	—	592
Kalapos <i>Chapeliers</i>	62	59	14	73
Kereskedelmi alk. <i>Empl. de commerce</i>	270	237	25	262
Kesztyűs <i>Gantiers</i>	—	—	—	—
Könyvkötő <i>Relieurs</i>	380	160	232	392
Magántisztviselő <i>Employés privés . .</i>	1145	728	469	1197
Mintakészítő <i>Faiseurs de modèles</i>	114	110	—	110
Nyomdász <i>Typographes</i>	501	413	194	607
Pénzügyi tisztv. <i>Empl. d'établ. de crédit</i>	4132	1356	989	2345
Pénzügyi segédm. <i>Ouvr. auxil. d'établ. de crédit</i>	273	88	—	88
Segédmunkás <i>Ouvriers auxiliaires</i>	127	49	—	49
Szabó <i>Tailleurs</i>	458	248	81	329
Szállítási munkás <i>Ouvriers de transport</i>	143	172	—	172
Szállodai, éttermim. <i>Ouvr. d'hôtel et de rest.</i>	847	860	—	860
Szobrász <i>Sculpteurs</i>	100	80	—	80
Textilmunkás <i>Ouvr. d'industr. textile</i>	21	7	12	19
Üveges <i>Vitriers</i>	85	81	3	84
Vasmunkás <i>Ouvriers en fer . .</i>	10105	8006	77	8083
Vegyész <i>Chimistes</i>	236	138	60	198
Zenész <i>Musiciens</i>	24	21	11	32
Összesen — <i>Total</i> :	36873	26642	2576	29218
Ebből Budapest <i>Dont à Budapest :</i>	22804	—	—	17266

II. A keresztényszocialista szakszervezetek országos szövetsége által kimutatott munkanélküliek száma foglalkozás szerint Budapesten 1925 és 1926 március havában.

II. Nombre et répartition par profession des chômeurs de Budapest relevés, en mars 1925 et 1926, par l'Association nationale des syndicats socialistes-chrétiens.

F o g l a l k o z á s <i>P r o f e s s i o n</i>	1925	1 9 2 6		
	március—mars			
	Összesen <i>Total</i>	Férfi <i>Hommes</i>	Nő <i>Femmes</i>	Összesen <i>Total</i>
Cipészek és bőrmunkások — <i>Cordonniers et ouvriers en cuir</i>	30	29	3	32
Egészségügyi alkalmazottak — <i>Employés d'hygiène</i>	87	12	74	86
Élelmezési munkások — <i>Ouv-</i> <i>riers d'alimentation</i>	5	23	—	23
Építőmunkások — <i>Ouvriers de</i> <i>bâtiment</i>	67	46	—	46
Éttermi alkalmazottak — <i>Em-</i> <i>ployés de restaurant</i>	590	358	22	380
Famunkások — <i>Ouvr. en bois</i>	39	45	—	45
Festőmunkások — <i>Peintres en</i> <i>bâtiment</i>	19	12	—	12
Húsipari munkások — <i>Ouvriers</i> <i>d'industrie de la viande</i> . . .	23	18	—	18
Kereskedelmi alkalmazottak — <i>Employés de commerce</i> . . .	86	89	16	105
Könyvkötőmunkások — <i>Ouv-</i> <i>riers relieurs</i>	29	6	7	13
Magántisztv. — <i>Employés priv.</i>	70	128	82	210
Molnárak és malommunkások — <i>Meuniers et ouv. de moulin</i>	1	5	—	5
Pénzint. altisztek — <i>Garçons</i> <i>de bureau d'établiss. de créd.</i>	—	317	—	317
Segédmunkások — <i>Ouvriers</i> <i>auxiliaires</i>	33	21	2	23
Szabómunk. — <i>Ouvr. tailleurs</i>	60	19	8	27
Textilmunkások — <i>Ouvriers</i> <i>d'industr. textile</i>	4	2	17	19
Vas- és fémmunkások — <i>Ouvr.</i> <i>en fer et en métaux</i>	175	339	—	339
Összesen — <i>Total</i>	1318	1469	231	1700

közül 15·7% volt elhelyezhető, míg a vidéken száz munkahelyre 218 munkanélküli jelentkezett s a munkakeresők sorából 30·3% jutott munkaalkalomhoz. A vidéki városok közül legmagasabb volt a munkakeresők arányszáma Miskolcon (293) és Sopronban (281), legalacsonyabb Szombathelyen (147).

A magyar munkaadók központjában tömörült vállalatok március hóban 153.020 foglalkoztatott munkást tartottak nyilván, ez a munkástörzs a február havi állapottal szemben 0·8 százalékos emelkedést jelent.

K. N. dr.

A kenyértermények kereskedelmi forgalma és mezőgazdasági készletei.

Provisions et mouvement commercial des produits panifiables.

Résumé. En présence des graves difficultés actuelles de vente — difficultés qui proviennent de la situation économique défavorable de l'Europe centrale dont le pouvoir d'achat a diminué et de ce fait que le commerce et la minoterie de Hongrie dépassent les besoins du territoire actuel du pays, il nous a paru nécessaire d'exposer, à l'instar de l'Amérique, quelles sont les provisions de froment et de seigle de la Hongrie et combien en est mise par mois en vente. Eu égard à la situation spéciale de la Hongrie, nous avons à faire connaître, en outre, comment les provisions de froment et de seigle de l'économie rurale sont employées au cours de l'année.

Dans l'article ci-dessous, nous nous servons des données relatives aux années agricoles 1906/7—1913/14 et 1922/23—1925/26, ainsi que des calculs effectués au sujet des provisions en question ; mais, quoique ces calculs soient basés sur des données concrètes, ils ne peuvent, du fait de leur nature, être absolument exacts, ils se rapprochent seulement de la vérité.

Les chiffres du tableau et du graphique I^{ers} montrent comment la récolte de froment s'est répartie selon la destination. Dans la Hongrie ancienne, 49 à 54% de la récolte de froment — en moyenne, 52% — étaient mis en vente, et les quantités vendues se réglaient, presque exactement, sur le volume changeant de la récolte. La plus grande partie du froment et de la farine de froment vendus était exportée. Cette quantité représentait 53 à 64% — en moyenne, 57% — de la quantité totale de froment mise en vente et se montrait plus indépendante que celle-ci, du volume de la récolte.

Dans la Hongrie actuelle, tandis que la quantité de froment mise en vente s'éleva à 55—56%, la quantité de froment exportée diminua à 46 et à 48%. Ce changement était dû d'un côté, au démembrement du pays où le nombre proportionnel de la population agricole est tombé de 63.6%, à 55.2, et de l'autre, à cette circonstance que l'exportation n'a pu se remettre, même relativement, au niveau d'avant-guerre, qu'elle ne pourrait, probablement, atteindre même dans le cas où la situation économique de la Hongrie deviendrait normale.

Le tableau II et les graphiques II—III montrent combien de froment les cultivateurs vendaient par mois dans le territoire ancien de la Hongrie ; ils renseignent, en outre, le lecteur sur l'exportation provenant directement de province et sur les quantités de froment transportées à Budapest, centre commercial et minotier du pays. (Dans les calculs concernant ces dernières années et le territoire actuel de la Hongrie, on a pris en considération non seulement l'exportation et le froment transporté à Budapest, mais aussi les quantités arrivées dans les centres de province).

D'après les résultats des calculs, dans le territoire ancien et actuel de la Hongrie, 45 à 46% du froment vendu étaient effectivement mis, jusqu'à fin octobre, en mouvement commercial, et 63 à 64% jusqu'à fin décembre. La grandeur du chiffre proportionnel de la quantité mise en mouvement commercial jusqu'à fin octobre — respectivement jusqu'à fin décembre, — se réglait en premier lieu sur le volume de la récolte auquel elle était en raison inverse ; la formation des prix n'influaient que dans l'année agricole 1908/9 sur ce chiffre proportionnel, qui ne fut augmenté par une autre cause — la guerre balkanique — qu'en 1912/13. Sur la base des chiffres proportionnels, on peut établir — surtout si l'on prend numériquement en considération la quantité de récolte mise en vente — que celle-ci peut être divisée, au fond, en deux parties. La partie plus grande — c'est-à-dire la quantité de froment mise en mouvement commercial jusqu'à fin décembre, — est assez indépendante du volume de la récolte ; et la grandeur régulière, croissant d'année en année, pour ainsi dire, de cette partie se forme selon les besoins d'argent des cultivateurs et les achats effectués par le commerce et par l'industrie de la minoterie. La moindre partie — c'est-à-dire, la grandeur de la quantité mise en trafic dans les sept derniers mois de l'année agricole — est celle qui décide de ce que la quantité totale de la récolte mise en mouvement commercial se conforme tout de même à la grandeur de la récolte.

Au point de vue de la répartition par mois du mouvement commercial d'avant et d'après-guerre, il y a toujours des écarts, dont le plus essentiel est dû à ce que le fro-

ment se met actuellement en vente plus tôt qu'autrefois : mais il ne faut pas y attacher trop d'importance, car d'habitude, l'écart ainsi produit disparaît vers la fin du mois de septembre.

Le tableau III, ainsi que les graphiques III et IV, montrent comment on a employé, par mois et suivant la destination, les provisions de froment de l'économie rurale. Il ressort des données que jusqu'à fin décembre, ces provisions diminuent ordinairement au fur et à mesure que les quantités de froment vendues sont effectivement mises en trafic.

La justesse de tous ces résultats est confirmée aussi par les données détaillées de trafic, relatives à ces dernières années, des chemins de fer de l'Etat hongrois, ainsi que par les données américaines, qui sont identiques avec les données hongroises, ou les dépassent, au plus, à peine de 1—2%.

Les tableaux IV—VI et les graphiques V—VIII présentent les résultats des investigations concernant le seigle. Des données relatives au mouvement commercial du froment, les données analogues du seigle diffèrent principalement en ce qu'on vend et on exporte moins de seigle que de froment. On voit aussi qu'au début de l'année agricole, les quantités de seigle mises en mouvement commercial se répartissent d'une façon plus égale, entre les différents mois, que celles de froment.

Par suite des faits énumérés qui se répètent régulièrement, la réglementation éventuelle de la mise en vente des produits panifiables demande beaucoup de prudence, afin que les mesures prises dans l'intérêt de l'agriculture n'amènent pas, en troublant la régularité du mouvement commercial, des résultats tout à fait opposés. Cela est d'autant plus nécessaire qu'actuellement où c'est aux prix formés dès le cours de l'automne, et ne se modifiant guère ordinairement, que les cultivateurs vendent le gros de leur récolte, ils mettent, avec les produits, le risque ultérieur sur le commerce. Or les commerçants peuvent mieux faire face à ces risques que les cultivateurs hongrois pauvres en fonds de roulement, parce qu'ils sont plus souples que ceux-ci et qu'ils jouissent de crédits plus courts et à meilleur marché.

Európának a világháború folytán megcsappant fogyasztóképesége következtében, valamint a gabonatermelésnek és kereskedelemnek e megcsappant fogyasztóképeséghez mért helyes irányítása céljából és ennek az irányításnak mintegy ellenőrzéséül az Északamerikai Egyesült-Államok már 1923-ban szükségesnek

tartották, hogy a kenyérterményeknek, vagyis a búzának és rozsnak kereskedelmi forgalomba kerülő mennyiségét lehetőleg teljes részletességgel megállapítsák. Az Egyesült-Államok földművelésügyi kormánya ebben az esztendőben 3.500 malomtól és közraktártól beszerzett adatok alapján — az 1910. évig visszamenőleg — már azt is meghatározta, hogy a búza és rozs kereskedelmi forgalomba kerülő mennyiségének havonként hány százaléka került forgalomba. (Ezeket az adatokat az Egyesült-Államok földművelésügyi kormánya első ízben az 1923. esztendei évkönyvében tette közzé.)

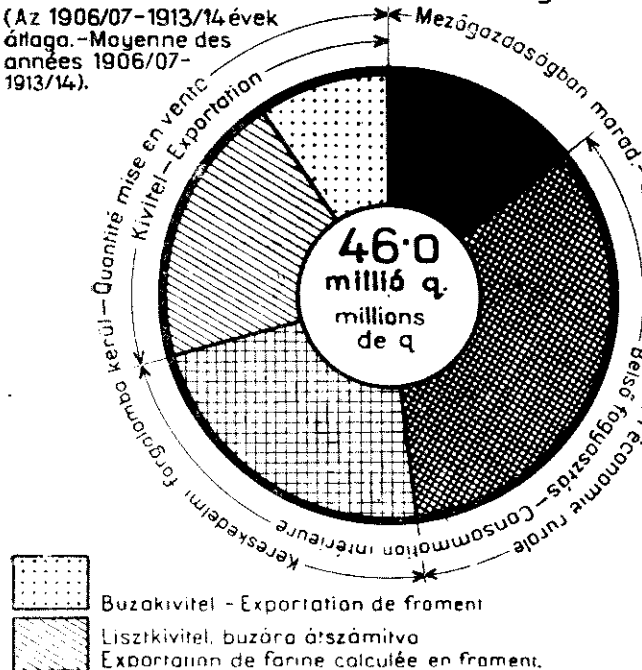
A mostani rendkívül nehéz értékesítési viszonyok között és amikor Közép-Európa gazdasági helyzetének nagyarányú megromlásával, vásárlóképeségének nagyfokú csökkenésével és mindezzel párhuzamosan Magyarország mai határain belül az ország mai területéhez képest túltengő kereskedelemmel, sőt malomiparral állunk szemben, kívánatos, hogy — az amerikai példát követve — a magyar kenyérterményeknek összes éshavonként kereskedelmi forgalomba kerülő mennyiségéről is tájékozódjunk. A hazai viszonyokra való tekintettel pedig ezenfelül még annak ismerete is kívánatos, hogy a mezőgazdaság búza- és rozskészletei az év folyamán miként fogynak el. Mindennek megállapítása ma már nemcsak kívánatos, hanem a kenyértermények forgalombahozatalának kellő megvilágítása és megitélése szempontjából egyenest szükséges is, mert újabban — anélkül, hogy azt konkrét adatok alapján állapították volna meg — közhitté vált, hogy napjainkban a termés betakarítását követő őszi hónapok folyamán, a multhoz képest sokkal több kenyértermény kerül kereskedelmi forgalomba és ennek folytán ugyanez időszak alatt a mezőgazdaság készletei is nagyobb mértékben apadnak.

Az alábbiakban az 1906/7. — 1913/14. és az 1922/23. — 1925/26. gazdasági éveknek idevonatkozó adatai alapján részletes számítások segítségével és a magyar viszonyoknak megfelelő módon óhajtók a felvetett kérdéssel foglalkozni. E számítások a jelzett nyolc világháború előtti és négy világháború utáni esztendőn kívül más gazdasági évre már nem voltak kiterjeszthetők, mert az 1906/7. gazdasági évet megelőző esztendőkről összehasonlításra alkalmas részletes adatok nincsenek, az 1914/15. — 1921/22. gazdasági évek adatai pedig rendellenességüknél, valamint hiányosságuknál fogva a kitűzött célra fel nem használhatók. Tekintettel azonban arra, hogy a rendelkezésre álló adatok a két évcsoporton belül körülbelül azonos intenzitású termelésre

I. A BÚZATERMÉS FELHASZNÁLÁSA RENDELTETÉS SZERINT EMPLOI DE LA RÉCOLTE DE FROMENT SUIVANT LA DESTINATION.

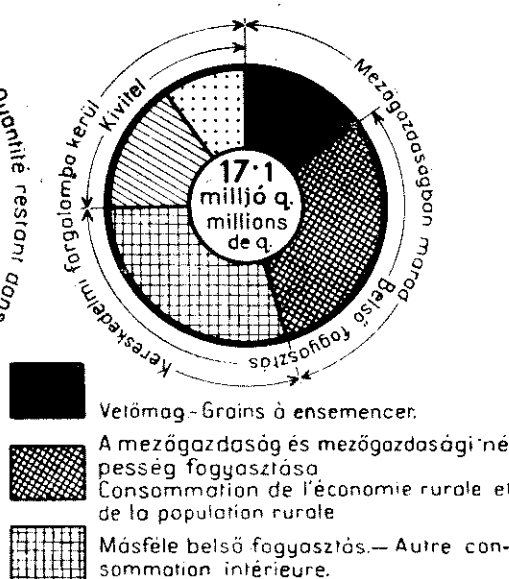
Magyarország régi területén.
Dans le territoire ancien de la Hongrie.

(Az 1906/07–1913/14 évek
átlaga. — Moyenne des
années 1906/07–
1913/14).

Magyarország mai területén.
Dans le territoire actuel de la Hongrie.

(Az 1923/24–1925/26 évek átlaga.)
(Moyenne des années
1923/24–1925/26).

■ Vetőmag - Grains à semencer.
■ A mezőgazdaság és mezőgazdasági népesség fogyasztása
■ Consommation de l'économie rurale et de la population rurale
■ Másféle belső fogyasztás. — Autre consommation intérieure.

— körülbelül azonos viszonyokat mutató — körére szabad kiterjeszteni, az adatok minden további időbeli kiegészítés nélkül egymagukban is teljesen elegendők ahhoz, hogy az azok alapján megejtett számítások eredményei a megkívánt célt szolgálják. Így tehát a számítások során nyert eredményekről mindenesetre feltételezhető az, hogy azok közül az 1906/7.—1913/14. gazdasági évekre vonatkozó eredmények a kereskedelmi forgalomnak és a mezőgazdasági búza- és rozskészleteknek békebeli, normálisnak tekinthető nagy-

vonatkoznak, s hogy a termelési és gazdasági viszonyok módosulása miatt a vizsgálódásokat amúgy is az esztendőnek csak egy bizonyos

ságát és megoszlását mutatják, az 1922/23. — 1925/26. gazdasági évek eredményei pedig a kereskedelmi forgalom, illetőleg a mezőgaz-

I. A búzatermés felhasználása rendeltetés szerint, az 1906/7—1913/14. és 1922/23—1925/26. évek folyamán.

I. Emploi de la récolte de froment, suivant la destination, au cours des années 1906/7—1913/14 et 1922/23—1925/26.

Gazda- sági év Année agricole	Termés — Récolte	Vetőmagszükséglet — Besoins en grains à ensemencer	Búza kivitel — Export. de froment	Liszt kivitel búzára át- számítva — Export. de farine calculée en froment	Belső fogyasztásra szolgál — Quantité servant à la consom- mation intérieure	A belső fogyasztásra szolgáló mennyiségből De la quantité servant à la consommation intérieure		A termésnek Quantité totale		A kereskedelmi forgalomba ke- rülő összes "ennyiség a ter- més %-ában — Quantité totale mise en vente en % de la récolte	A kivitel a kereskedelmi forga- lomba kerülő összes mennyiség %-ában — L'exportation en % de la quantité totale mise en vente
						a mezőgaz- daságban marad — reste dans l'économie rurale	kereskedel- mi forga- lomba ke- rül — est mise en vente	a mezőgazdaság- ban maradó ösz- szes mennyisége — étant restée, de la récolte, dans l'économie rurale	kereskedelmi for- galomba kerülő összes mennyi- ség — ayant été, de la récolte, mise en vente		
e z e r m é t e r m á z s a e n m i l l i e r s d e q u i n t a u x m .											
1906/7	56.543	6.738	6.782	10.863	32.160	19.296	12.864	26.034	30.509	54.0	57.8
1907/8	35.565	6.752	4.432	7.677	16.704	10.022	6.682	16.774	18.791	52.8	64.4
1908/9	45.021	6.411	3.709	8.389	26.512	15.907	10.605	22.318	22.703	50.4	53.3
1909/10	34.024	6.670	2.063	7.562	17.729	10.637	7.092	17.307	16.717	49.1	57.6
1910/11	49.297	6.622	4.525	8.961	29.189	17.513	11.676	24.135	25.162	51.0	53.6
1911/12	51.731	6.883	5.144	10.277	29.427	17.656	11.771	24.539	27.192	52.6	56.7
1912/13	50.252	6.168	4.664	10.132	29.288	17.573	11.715	23.741	26.511	52.8	55.8
1913/14	45.545	6.525	4.487	9.272	25.261	15.157	10.104	21.682	23.863	52.4	57.7
1906/7— 1913/14 átlag moyenne	45.997	6.596	4.476	9.141	25.784	15.470	10.314	22.066	23.931	52.0	56.9
1922/23	14.895	2.334	20	1.277	11.264	5.632	5.632	7.966	6.929	46.5	18.7
1923/24	18.427	2.546	1.310	3.094	11.477	5.738	5.739	8.284	10.143	50	43.4
1924/25	14.035	2.533	1.524	2.182	7.796	3.898	3.898	6.431	7.604	54.2	48.7
1925/26	18.942	2.550	2.400	2.700	11.292	5.646	5.646	8.196	10.746	56.7	47.5
1923/24— 1925/26 átlag moyenne	17.135	2.543	1.745	2.659	10.188	5.094	5.094	7.637	9.498	55.4	46.4

dasági készletek legújabb — állandó jellegűnek azonban még aligha tekinthető — jelenségeire utalnak. De még így is hangsúlyoznom kell, hogy a számítások természeténél fogva, bárha azok konkrét adatokon épültek is fel, a számítások útján nyert eredmények feltétlenül pontosaknak nem tekinthetők, csupán megközelítik a valóságot.

A búza idevonatkozó adatait és azok alapján a búzatermésnek rendeltetés szerint való megoszlását vizsgálva: a termésnek egyik, rendszerint kisebbik része a mezőgazdaság tulajdonában marad, másik, többnyire nagyobbik része pedig kereskedelmi forgalomba kerül. A mezőgazdaság tulajdonában maradó résznek legnagyobb hányada a mezőgazdasági népesség fogyasztásának kielégítésére szolgál, tekintélyes részét vetőmagként használják fel, egy kis hányada takarmányként fogy el, egy kis része az új gazdasági évre készlet gyanánt marad meg, egy kisebb, de még mindig számbevehető része pedig a kereskedelmi forgalmon kívül az ország másféle foglalkozású lakosságához, főként liszt alakjában, közvetlenül fogyasztásra kerül. A kereskedelmi forgalomba kerülő búza mennyisége viszont részben az ország többi lakosának fogyasztására szolgál, részben búza és liszt alakjában kivitelre kerül, egy kis részét, a malomipar által feldolgozott mennyiségen felül, szintén az ipar használja fel, egy kisebb-nagyobb része kereskedelmi készletként marad meg, egy kis hányada pedig őrlemény alakjában ismét a gazdasághoz jut vissza.

A rendelkezésre álló adatok alapján a búzá-
nak mezőgazdaság tulajdonában maradó és kereskedelmi forgalomba kerülő mennyisége (I. I. sz. táblázat és I. sz. grafikon), mint Amerikában, úgy nálunk is csupán számítás segítségével állapítható meg.

A számításoknál a termés rendeltetés szerint megkülönböztetett kisebb jelentőségű részei figyelmen kívül maradtak. Így nem vettem figyelembe a termés mezőgazdaság tulajdonában maradó részének megállapításakor a takarmányozás céljaira szolgáló és készletként megmaradó búza mennyiségét. Takarmányként ugyanis szemet — a baromfietetés kivételével — alig használnak, s ami erre a célra az ocsún kívül mégis elfogy, oly csekély mennyiség, hogy annak mellőzése a számítások helyességét egyáltalán nem befolyásolja. A takarmányként felhasznált korpa mennyisége viszont a számításoknál mérlegelés tárgyát nem képezheti, mert a mezőgazdaság tulajdonában maradó búzából előállított őrlemény amúgy is a mezőgazdaság tulajdonában maradó búza mennyiségéhez számítódik, míg a kereskedelmi forgalomba kerülő búzából készített őrleményeket a számítások helyessége érdekében, még

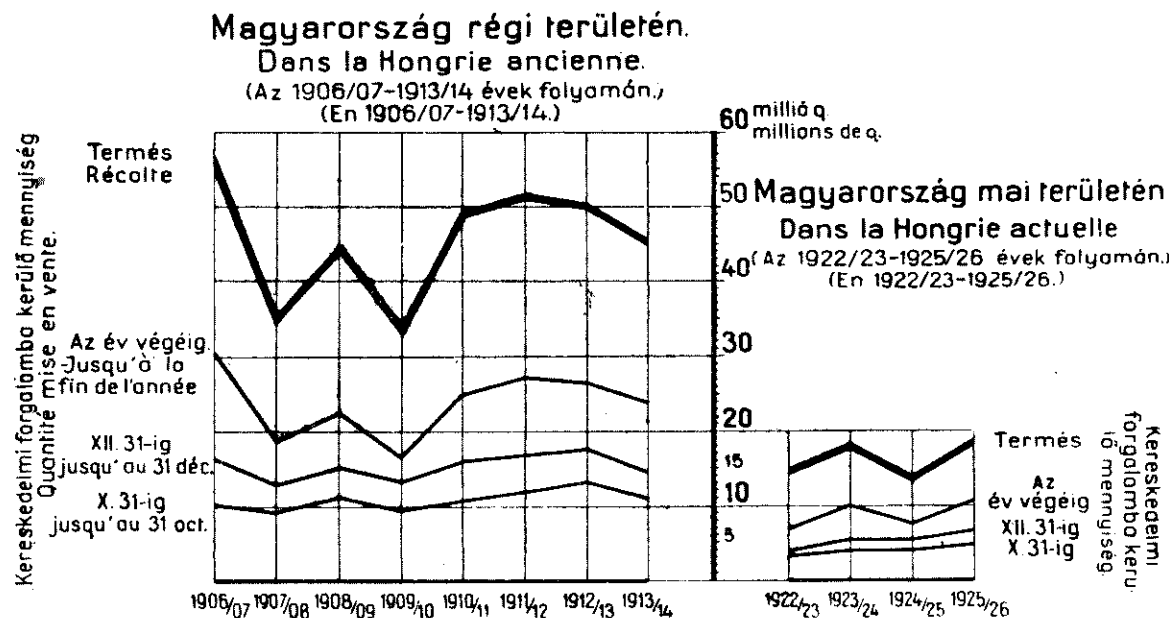
abban az esetben is, ha azok a mezőgazdasághoz jutnak vissza, a kereskedelmi forgalomba kerülő búza mennyiségéhez kell számítani. A mezőgazdaság tulajdonában készletként megmaradó búza mennyisége pedig, bárha nagysága évről évre változik, mégis meglehetősen állandó mennyiségnek tekinthető és így a gazdasági év elején mutatkozó készlet a gazdasági év végén fenmaradó készletet nagyjából ellensúlyozza. Éppígy a kereskedelmi forgalomba kerülő mennyiség meghatározásánál figyelmen kívül maradtak azok a mennyiségek, amelyeket a malomipar által feldolgozott mennyiségen felül szintén az ipar használ fel, illetőleg amelyek kereskedelmi készletként maradnak meg. Az ipar (a malomiparon kívül) által feldolgozott mennyiségek figyelembevétele ugyanis azok csekélységénél fogva mellőzhető. A kereskedelmi készletként megmaradó mennyiség pedig figyelmen kívül azért hagyható, mert azt a kereskedelmi forgalomba kerülő mennyiség amúgy is magában foglalja és így nagysága a számítások szempontjából közömbös. Végül mellőztem azoknak a mennyiségeknek megállapítását is, amelyeket a mezőgazdaság a kereskedelmi forgalom útján vásárol meg, illetőleg amelyeket az ország másféle, vagyis nem mezőgazdasági foglalkozású lakosai a mezőgazdaságtól a kereskedelmi forgalmon kívül szereznek be. E két mennyiség ugyanis körülbelül szintén ellensúlyozza egymást.

Elegendőnek látszik tehát, ha a termésnek mezőgazdaságnál maradó részét a vetőmag és a mezőgazdasági népesség fogyasztására szolgáló búza mennyisége alapján állapítjuk meg, kereskedelmi forgalomba kerülő részét pedig a kivitel és az ország többi lakosának fogyasztására szolgáló búza mennyiségének figyelembevételével határozzuk meg.

E mennyiségek közül a vetőmag mennyisége gyakorlati számítás alapján, a kivitel mennyisége pedig a külkereskedelmi statisztika közismert adatai nyomán könnyen megállapítható. A belső fogyasztásra szolgáló kétféle mennyiség meghatározása azonban már körülményesebb számítást kíván. E célból először a belső fogyasztásra szolgáló búza összes mennyiségét kell meghatározni. Ezt nyerjük: ha a termés mennyiségéből a vetőmag mennyiségét (a búzával bevetett terület minden kat. holdjára 1 q vetőmagot számítva), valamint a búza és búzaliszt kivitt mennyiségét, ez utóbbit is búzában kifejezve (75 kg. liszt egyenértékű 1 q búzát számítva) levonjuk. Ezután ezt a belső fogyasztásra szolgáló mennyiséget két részre, úgymint: mezőgazdaságnál maradó és kereskedelmi forgalomba kerülő részre kell szétbontani. Ha e szétbontásnál e kétféle mennyiségnek azok a kisebb hányadai, amelyekre az előbb rámutattam, figyelembe nem vétetnek, illetőleg feltételezzük, hogy azok ellensúlyozzák egymást, a belső fogyasztásra szolgáló mennyiség kettéosztása leghelyesebben az ország népességének foglalkozás szerint való megoszlása alapján hajtható végre. Nevezetesen: ha az ország

II. A BUZATERMÉS ÉS A BUZA KERESKEDELMI FORGALOMBA KERÜLŐ MENNYISÉGE.

RÉCOLTE DE FROMENT ET QUANTITÉ DE FROMENT MISE EN VENTE.

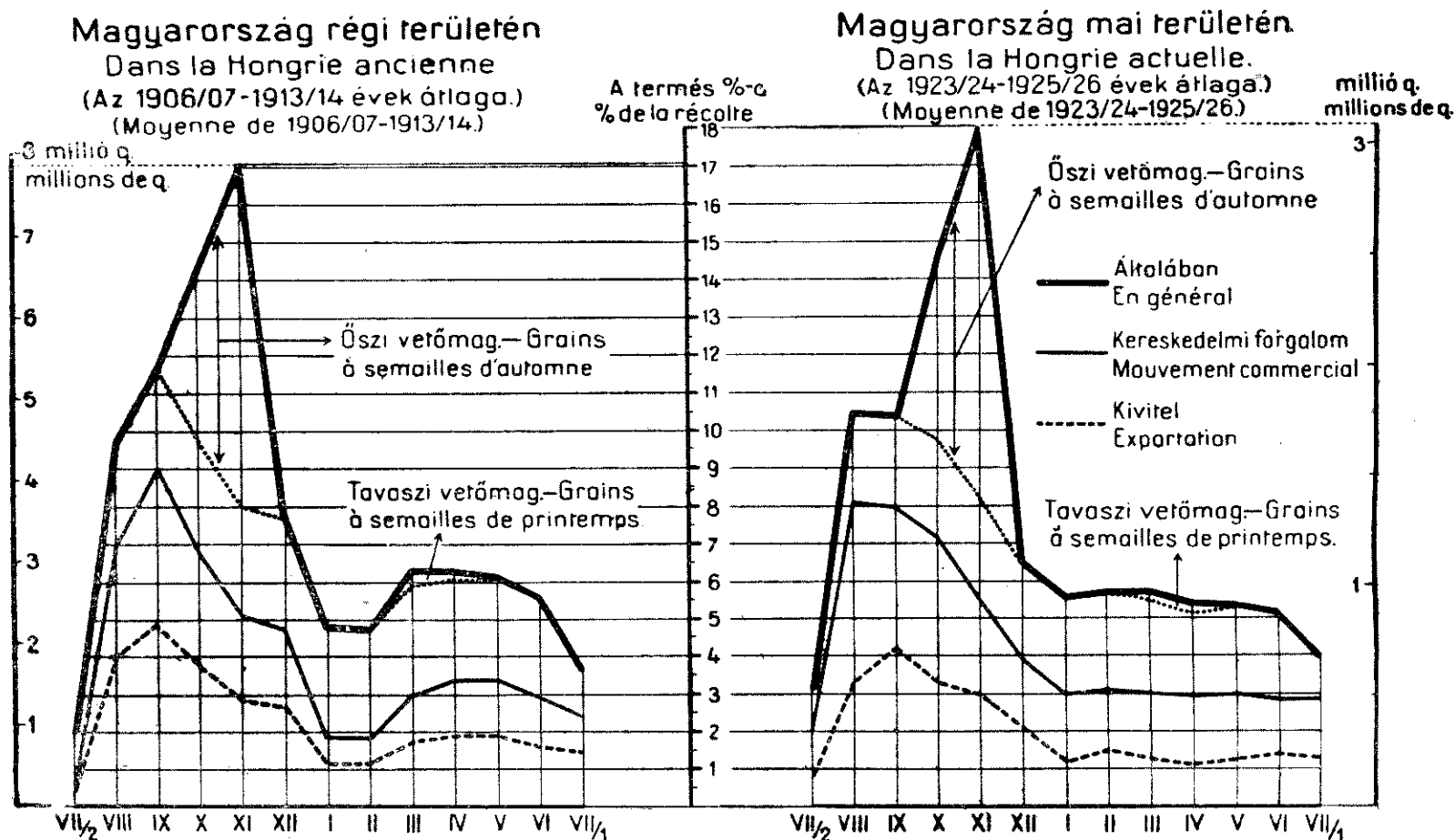

mezőgazdasági népességét, a mezőgazdasági munkások kivételével, olyanoknak tekintjük, mint akik szükségletüket saját termésükkel, illetőleg természetben kapott keresetükkel elégítik ki, továbbá ha a mezőgazdasági munkásokról (a családtagokat itt is beleértve) feltételezzük, hogy szükségletüket ők is részben természetben kapott keresetükkel fedezik és e címen a mezőgazdasági munkásoknak legalább felét szintén olyanoknak tekintjük, mint akik szükségletüket természetben kapott keresetükkel elégítik ki, végül, ha a mezőgazdasági népesség búzafogyasztá-

ségeket figyelembe vesszük, nemcsak a mezőgazdasági népesség fogyasztására, hanem általában a vetőmagként felhasznált mennyiségen felül, a mezőgazdaság többi szükségletének közvetlen fedezésére szolgál. A belső fogyasztásra szolgáló mennyiségnek másik feléről pedig éppígy az tételezhető fel, hogy az a kivitt mennyiségen felül szintén kereskedelmi forgalomba kerül. Ily módon szétbontva a belső fogyasztásra szolgáló búza mennyiségét, a termésnek mezőgazdaságnál maradó része és kereskedelmi forgalomba kerülő összes mennyisége, a vetőmag, illetőleg a kivitel meny-

III. A MEZŐGAZDASÁG BUZAKÉSZLETÉNEK CSÖKKENÉSE HAVONKINT.

DIMINUTION DES PROVISIONS DE FROMENT, PAR MOIS.

nyiségének a megfelelő belső fogyasztásra szolgáló mennyiséghez való egyszerű hozzáadása által már könnyen megállapítható.

A felsorolt adatok alapján Nagy-Magyarországon a búzatermésnek kereskedelmi forgalomba kerülő mennyisége a tárgyalt évek

folyamán a termésnek átlagosan 52%-át alkotta, illetőleg az egyes években annak 49—54%-a között ingadozott. Az átlagtól való eltérés tehát mindig nagyon csekély s még nagyon rossz (1909/10. évi minimum) vagy nagyon jó termés (1906/7. évi maximum) esetén is alig

II. A búza kereskedelmi forgalomba kerülő mennyisége havonként az 1906/7—1913/14 és 1922/23—1925/26 évek folyamán.

II. Quantité de froment mise par mois en vente au cours des années 1906/7—1913/14 et 1922/23—1925/26.

Gazdasági év július 16 – július 15) Année agricole (du 16 juill. au 15 juill.)	Július hó második felében – Dans la 2e moitié de juillet	h ó f o l y a m á n												Július hó első felében Dans la 1ere moitié de juillet	Összesen Total	Ebből – Dont jusqu'à la fin du mois de	
		Augusztus en août	Szeptember en septembre	Október en octobre	November en novembre	December en décembre	Január en janvier	Február en février	Március en mars	Április en avril	Május en mai	Június en juin	október octobre			december décembre	
		h ó v é g é i g															
a) 1000 métermázsában – En milliers de quintaux m.																	
1906/7	—	2.886	4.089	3.283	3.307	2.758	1.036	1.134	2.422	2.563	2.655	2.374	2.002	30.509	10.258	16.323	
1907/8	—	3.041	3.396	2.671	1.880	1.883	614	346	869	1.133	1.324	791	843	18.791	9.108	12.871	
1908/9	890	4.110	3.846	2.227	1.936	2.017	819	872	1.502	1.491	1.057	953	983	22.703	11.073	15.026	
1909/10	299	2.608	3.673	2.804	1.928	1.893	212	238	612	629	567	568	686	16.717	9.384	13.205	
1910/11	1.292	2.844	3.681	2.832	2.889	2.415	898	997	1.341	1.582	1.971	1.189	1.231	25.162	10.649	15.953	
1911/12	—	3.752	4.588	3.475	2.524	2.442	1.198	1.013	1.605	1.695	1.877	1.545	1.478	27.192	11.815	16.781	
1912/13	—	3.932	4.848	4.460	2.188	2.192	989	1.010	1.380	1.697	1.728	1.112	975	26.511	13.240	17.620	
1913/14	—	2.686	5.038	3.161	1.671	1.949	923	790	1.248	2.009	1.371	2.418	599	23.863	10.885	14.505	
1906/7 – 1913/14 átlag moyenne	310	3.231	4.145	3.114	2.290	2.193	837	801	1.372	1.600	1.569	1.369	1.100	23.931	10.800	15.283	
1922/23	326	1.251	832	934	399	272	393	271	421	570	447	385	428	6.929	3.343	4.014	
1923/24	365	1.223	1.225	1.270	929	607	539	690	742	581	690	647	635	10.143	4.083	5.619	
1924/25	385	1.345	1.232	1.152	839	544	425	344	255	311	280	248	244	7.604	4.114	5.497	
1925/26	311	1.624	1.674	1.295	1.103	840	559	537	569	591	569	526	548	10.746	4.904	6.847	
1923/24 – 1925/26 átlag moyenne	354	1.397	1.377	1.239	957	664	508	523	522	494	513	474	476	9.498	4.367	5.988	
b) Százalékban – En %																	
1906/7	—	9.5	13.4	10.8	10.8	9.0	3.4	3.7	7.9	8.4	8.7	7.8	6.6	100.0	33.6	53.5	
1907/8	—	16.2	18.1	14.2	10.0	10.0	3.3	1.8	4.6	6.0	7.1	4.2	4.5	100.0	48.5	68.5	
1908/9	3.9	18.1	17.0	9.8	8.5	8.9	3.6	3.8	6.6	6.6	4.7	4.2	4.3	100.0	48.8	66.2	
1909/10	1.8	15.6	22.0	16.8	11.5	11.3	1.2	1.4	3.7	3.8	3.4	3.4	4.1	100.0	56.1	79.0	
1910/11	5.1	11.3	14.6	11.3	11.5	9.6	3.6	4.0	5.3	6.3	7.8	4.7	4.9	100.0	42.3	63.4	
1911/12	—	13.8	16.9	12.8	9.3	9.0	4.4	3.7	5.9	6.2	6.9	5.7	5.4	100.0	43.5	61.7	
1912/13	—	14.8	18.3	16.8	8.3	8.3	3.7	3.8	5.2	6.4	6.5	4.2	3.7	100.0	49.9	66.5	
1913/14	—	11.3	21.1	13.2	7.0	8.2	3.9	3.3	5.2	8.4	5.8	10.1	2.5	100.0	45.6	60.8	
1906/7 – 1913/14 átlag moyenne	1.3	13.5	17.3	13.0	9.6	9.2	3.5	3.3	5.7	6.7	6.6	5.7	4.6	100.0	45.1	63.9	
1922/23	4.7	18.1	12.0	13.5	5.7	3.9	5.7	3.9	6.1	8.2	6.5	5.5	6.2	100.0	48.2	57.9	
1923/24	3.6	12.1	12.1	12.5	9.2	6.0	5.3	6.8	7.3	5.7	6.8	6.4	6.2	100.0	40.3	55.4	
1924/25	5.1	17.7	16.2	15.1	11.0	7.2	5.6	4.5	3.3	4.1	3.7	3.3	3.2	100.0	54.1	72.3	
1925/26	2.9	15.1	15.6	12.0	10.3	7.8	5.2	5.0	5.3	5.5	5.3	4.9	5.1	100.0	45.6	63.7	
1923/24 – 1925/26 átlag moyenne	3.7	14.7	14.5	13.1	10.1	7.0	5.3	5.5	5.5	5.2	5.4	5.0	5.0	100.0	46.0	63.0	

szembeötlő volt. Vagyis *a kereskedelmi forgalomba kerülő mennyiség szinte szabályszerűen az évenkénti termés változó nagyságához igazodott.* Ennek a kereskedelmi forgalomba kerülő búzának legnagyobb hányadát a kivitt búza és liszt (búzára átszámítva) alkotta. A kivitt mennyiség ugyanis az összes kereskedelmi forgalomba jutó mennyiségnek átlagosan 57%-a, évek szerint pedig 53—64%-a volt, illetőleg a termés mennyiségének átlagosan mintegy 30%-át, évek szerint pedig 27—31%-át tette. Ez arányszámok tehát azt mutatják, hogy *a kivitel is a termés mennyiségének hullámzását követte.* Az arányszámoknak átlaguktól való valamivel nagyobb mértékű eltérése azonban már arra mutat, hogy *a kivitel nagysága a termés nagyságától mégis függetlenebb volt,* mint a kereskedelmi forgalomba kerülő búzának összes mennyisége.

Magyarország mai területére vonatkozó adatok, még ha azokat az eddig rendelkezésre álló adatok alapján megközelítő számítás segítségével, az 1925/26. gazdasági évre nézve is kiegészítjük, határozott képet még alig mutatnak. Mégis, ha mellőzzük az 1922/23. évi adatokat, amelyek szerint akkor kivitelünk még alig volt, az állapítható meg, hogy *az ország mai területén a búzának kereskedelmi forgalomba kerülő mennyisége viszonylagosan mintegy 6%-kal nagyobb (52% helyett 55—56%),* ellenben a kereskedelmi forgalomba kerülő mennyiségből *a kivitt mennyiség viszonylagosan közel 20%-kal kevesebb (57% helyett 46—48%),* mint a múltban volt. Ezt az eltolódást egyrészt az ország népességének mai összetétele magyarázza, mert ma a mezőgazdasági népesség arányszáma a más foglalkozásúak javára a multhoz képest lényegesen kisebb (63·6% helyett 55·2%); másrészt pedig az indokolja, hogy az ország kivitele régi színvonalát ma még viszonylagosan sem érte el. Már ezekből a meg nem állapodott adatokból is arra következtethetünk, hogy a jövőben, még abban az esetben is, *ha az ország gazdasági viszonyai normális mederbe terelődnek, a népesség mai összetétele miatt a búzatermésnek viszonylagosan nagyobb hányada fog kereskedelmi forgalomba kerülni, ellenben a kereskedelmi forgalomba kerülő mennyiségből kivitelre viszonylagosan kevesebb fog jutni, mint a múltban.*

A búza kereskedelmi forgalomba kerülő mennyiségének hónapok szerint való megoszlásáról az alábbi részletes számítások útján nyert adatok tájékoztatnak (I.: II. sz. táblázat és II—III. sz. grafikon).

E táblázat céljaira a világháború előtti időszakra vonatkozólag az 1906. év óta kétféle adat áll rendelkezésre,

nevezetesen: a búzakivitelre és a Budapestre szállított búza mennyiségére vonatkozó havonkénti adatok. Egyéb adat hiányában csakis ezek voltak felhasználhatók. Erre a célra azonban mindkét adat teljesen alkalmas. Ha ugyanis a búzakivitelből a Budapestre, tehát másodkézből kivitt mennyiséget, az összes kivitelnek átlagosan mintegy 10%-át levonjuk, a fenmaradó rész már közvetlenül a mezőgazdaságtól származónak tekinthető, s így annak hónapok szerint való megoszlása világosan mutatja, hogy a kivitelnek 90%-a mikor került kereskedelmi forgalomba. A Budapestre, vagyis az ország kereskedelmi és malomipari központjába szállított mennyiség megoszlásáról pedig feltételezhető, hogy az egyúttal az egész ország kereskedelmének és malomiparának bevásárlási üzletmenetét is feltünteti. De megfelel a célnak a kivitt és a Budapestre szállított búza mennyiségének alapulvétele már csak azért is, mert azok együttesen a kereskedelmi forgalomba kerülő búzának mintegy 55—60%-át alkotják. S így, ha a búzakivitelnek 10%-kal csökkentett mennyiségét vesszük figyelembe a Budapestre szállított búzamennyiségének havonkénti megoszlását pedig a kereskedelmi forgalomba kerülő búza mennyiségének fenmaradó részére vonatkozólag általánosítjuk, akkor megközelítő pontossággal a kívánt eredményt érhetjük el. Ez az eredmény pedig semmivel sem rosszabb, mint az amerikaiak megállapítása, mert ott is részleges — 3500 malomtól és közraktártól beszerzett — adatok alapján általánosítanak és emellett náluk a számítás alapjául szolgáló mennyiség a kereskedelmi forgalomba kerülő összes mennyiségnek kisebb hányadát alkotja, mint minálunk.

A világháború utáni időszakra vonatkozólag pedig adataink még teljesebbek, mert a kivitel adatain kívül már nemcsak a budapesti gabonaforgalom, hanem a vidéki nagyobb gócpontok forgalmi adatai is rendelkezésre állanak. Ezek alapján pedig az általánosítás a forgalomba kerülő búzának már mintegy 80%-a alapján történhetik, s így a legutóbbi évekre vonatkozó megállapítások pontosság tekintetében még az amerikaiak megállapításait is felülmúlják.

Végül meg kell még jegyeznem azt is, hogy a számítások alkalmával a búza forgalmi évét a gazdasági évtől eltérőleg július 16-tól — július 15-ig kellett felvenni. Erre azért volt szükség, mert rossztermésű esztendő után az új búza általában már júliusban is nagyobb mennyiségben kerül kereskedelmi forgalomba, továbbá mert a világháború óta az ország mai határai között a korábbi aratás, a gazdák nagyobb pénzszükséglete, de talán leginkább az ország mai területéhez képest túltengő kereskedelem versenye következtében az új búza forgalomba hozatala a multhoz képest általában korábban kezdődik meg.

A világháború előtti évek folyamán legtöbb búza szeptemberben (átlagosan 17%), az-

után augusztus és október hónapokban (egyenként és átlagosan 13—14%) került kereskedelmi forgalomba, úgyhogy a gazdaságok október hó végéig a kereskedelmi forgalomba kerülő mennyiségnek átlagosan 45%-át adták el. A november és december havi mennyiségek (egyenként és átlagosan 9—10%) még szintén kimagaslók, annyira, hogy ezek figyelembevételével december hó végéig a kereskedelmi forgalomba kerülő mennyiségnek már átlagosan 64%-a tényleg forgalomba jutott. Ezzel szemben legkevesebb új búza a gazdasági év elején, július hó folyamán (átlagosan 1.3%), azután a téli hónapokban, januárban és februárban (egyenként és átlagosan mintegy 3.5%) került kereskedelmi forgalomba. Az év hátralevő részében pedig a havonkénti kereskedelmi forgalom 5—7%-ot tett. Ezek szerint tehát a búzatermés kereskedelmi forgalomra eső részének majdnem kétharmada a gazdasági év első felében jutott forgalomba. Az egyes esztendők közül ezektől az átlagoktól lényeges eltérés rendszerint csak azokban látható, amikor vagy nagyon jó, vagy nagyon rossz termés volt, ellenben az árak alakulása vagy más ok csak kivételesen és már sokkal kisebb mértékben befolyásolta a kereskedelmi forgalom alakulását. Nagyon jó termésű évben (1906/7) ugyanis az október hó, illetőleg december hó végéig kereskedelmi forgalomba kerülő mennyiség az összes kereskedelmi forgalomba jutó mennyiségnek 34, illetőleg 54%-át tette, ellenben rossztermésű esztendőben (1907/8 és főleg 1909/10.) ez az arányszám 56, illetőleg 79%-ra is felemelkedett. Ezzel szemben az árak alakulása csak abban az esetben befolyásolta e három, illetőleg öt hónap kereskedelmi forgalmát, ha az árak ezekben a hónapokban is lényegesen módosultak és azok további módosulása előre látható volt. De mert a búzáárak még az új búza aratásának megkezdése előtt szoktak kialakulni, csupán az 1908/9. esztendőnek 66%-os arányszáma olyan, amelyet az áraknak a gazdasági év első felében bekövetkezett és továbbra is elvárt nagyarányú módosulása, ebben az esetben nagy emelkedése, idézett elő. Az 1912/13. évi ugyancsak kiemelkedő arányszám magyarázata pedig az akkori Balkán-háborúban s az azzal kapcsolatos részleges mozgósításban található, mert ennek folytán a katonaság szükséglete megnövekedett és a kereskedelem — áremelkedést várva — készleteket igyekezett összegyűjteni. Ez arányszámok alapján tehát, de különösen akkor, ha a kereskedelmi forgalomba kerülő mennyiségek számszerint is figyelembe vétetnek, már az

állapítható meg, hogy a termésnek kereskedelmi forgalomba kerülő mennyisége tulajdonképpen két részre bontható. E részek közül az első és mindenkor nagyobbik rész, vagyis a búzának december hó végéig kereskedelmi forgalomba kerülő mennyisége a termés mennyiségétől meglehetősen független volt s nagysága elsősorban a gazdaságok pénzsükséglete, valamint a kereskedelem és malomipar bevásárlásai szerint bizonyos szabályszerűséggel és meglehetősen egyenletesen alakult ki. Második, kisebbik részét pedig a gazdasági év hátralevő hét hónapjában kereskedelmi forgalomba jutott mennyiségek alkották és tulajdonképpen ezek nagysága döntötte el, hogy a termésnek kereskedelmi forgalomba kerülő összes mennyisége mégis magához a termés nagyságához igazodott.

A kereskedelmi forgalom havonkénti megoszlásáról a világháború utáni évek adataiból határozott kép már nem alkotható. Az 1922/23. évben ugyanis a kivitel szünetelt, 1923/24-ben is csak megkésve, szeptemberben kezdődött, az 1925/26. évről pedig adatok egyelőre csak részben állanak rendelkezésre. Mindazonáltal, ha megközelítő számítások segítségével az 1925/26. évre vonatkozólag is megállapítjuk a gazdasági év végéig előre láthatólag kereskedelmi forgalomba kerülő mennyiségeket és azok arányszámait, dacára, hogy e megállapítások céljaira a multhoz képest ma már sokkal részletesebb adatok állnak rendelkezésre, majdnem ugyanazokhoz az eredményekhez jutunk, mint a világháború előtti kereskedelmi forgalomra vonatkozó adatok alapján. A kereskedelmi forgalomba kerülő búzának október hó végéig ma is átlagosan 46%-a, december hó végéig pedig átlagosan 63%-a kerül forgalomba. Ezek az arányszámok jó termés esetén éppúgy kisebbek (1923/24.), rossz termés alkalmával pedig éppúgy nagyobbak (1924/25.), mint a multban. *Eltérések azonban a multhoz képest mégis mutatkoznak. Az eltérések közül a leglényegesebb az, hogy az új búza általában korábban kerül kereskedelmi forgalomba.* A július hó folyamán kereskedelmi forgalomba jutó új búza mennyisége ugyanis átlagosan már mintegy 4%-a (a multban 1.3%) az összes kereskedelmi forgalomba kerülő mennyiségnek és a kereskedelmi forgalom mennyisége szeptember helyett már augusztusban éri el tetőpontját, illetőleg az augusztusi és szeptemberi kereskedelmi forgalomba kerülő mennyiségek majdnem egyformák. A másik lényegesebb eltérés pedig abban jelentkezik, hogy a kereskedelmi forgalom mennyisége már decemberben visszaesik és már januártól kezdve egyenletesnek mutatkozik, holott a multban a novem-

III. A búzatermés rendeltetés szerint való felhasználása és a mezőgazdaság búzakészlete havonként Magyarországon régi és mai területén.

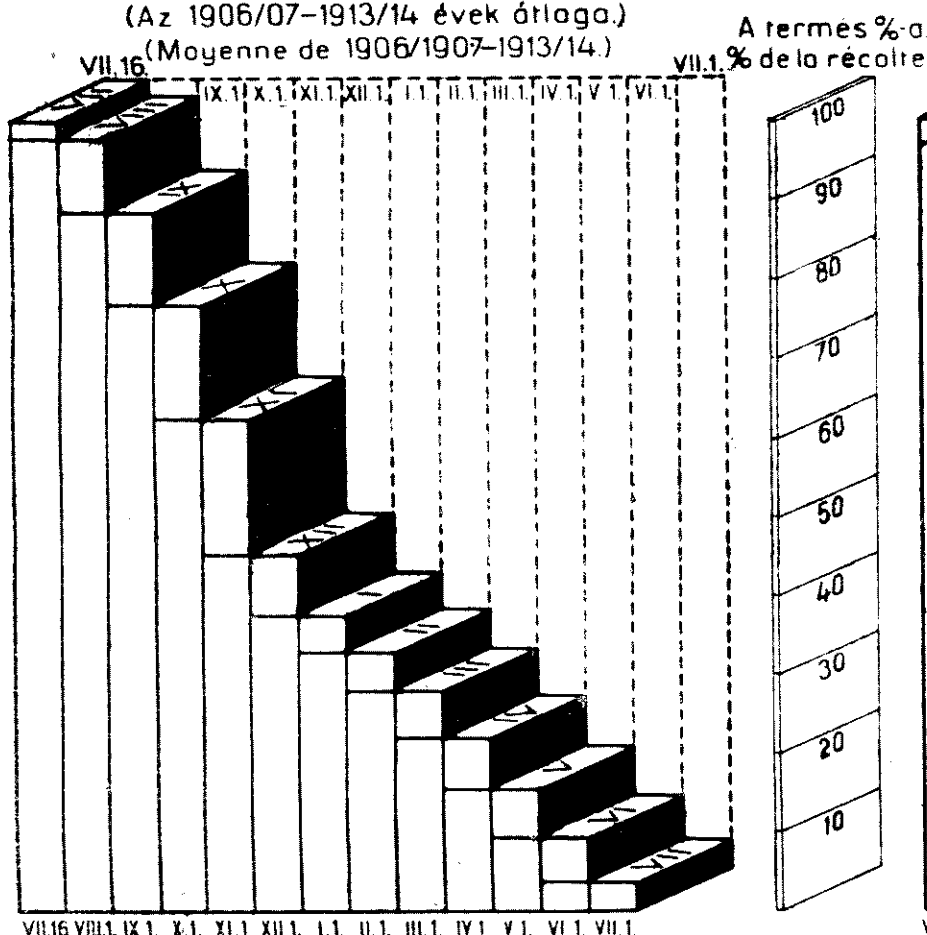
III. Emploi de la récolte de froment suivant la destination, provisions de froment de l'économie rurale par mois, dans le territoire ancien et actuel de la Hongrie.

Hónap Mois	Mezőgazdaságban maradó mennyiség: <i>Quantité restée dans l'économie rurale</i>			Kereskedelmi forga- lomba kerülő meny- nyiség: <i>Quantité mise en vente</i>			Total général	Mezőgazdaság- ban maradó mennyiség : <i>Quantité restée dans l'écono- mie rurale</i>			Kereskedelmi forgalomba kerülő meny- nyiség: <i>Quantité mise en vente</i>			Total général	A mezőgaz- daság kész- lete a hónap (félhónap) elején <i>Provisions de l'écon. r. au début du mois (du demi-mois)</i>																		
	vetőmagnak pour être semée	belső fogyasztásra pour la consommation intérieure	összesen — total	kiviteltre — exportée	belső fogyasztásra pour la consommation intérieure	összesen — total		vetőmagnak pour être semée	belső fogyasztásra pour la consommation intérieure	összesen — total	kiviteltre — exportée	belső fogyasztásra pour la consommation intérieure	összesen — total		Mindössze	ezer métermázsza en milliers de quint m.	százalék — en %																
ezer métermázsza — en milliers de quint. m.																	százalék — en %																
a) Magyarország régi területén — Dans le territoire ancien de la Hongrie. (Az 1906/7—1913/14. évek átlaga — Moyenne des années 1906/7—1913/14.)																																	
Július 2. fele 2 ^e moitié de juill.	—	610	610	176	134	310	920	—	1.3	1.3	0.4	0.3	0.7	2.0	45997	100.0																	
Aug. — Août	—	1220	1220	1849	1382	3231	4451	—	2.7	2.7	4.0	3.0	7.0	9.7	45077	98.0																	
Szeptember — Septembre	—	1220	1220	2237	1908	4145	5365	—	2.7	2.7	4.9	4.1	9.0	11.7	40626	88.3																	
Okt. — Octobre	2102	1358	3460	1732	1382	3114	6574	4.6	2.9	7.5	3.8	3.0	6.8	14.3	35261	76.6																	
Nov. — Novembre	4204	1358	5562	1310	980	2290	7852	9.1	2.9	12.0	2.9	2.2	5.1	17.1	28687	62.3																	
Dec. — Décembre	—	1359	1359	1244	949	2193	3552	—	3.0	3.0	2.7	2.0	4.7	7.7	20835	45.2																	
Jan. — Janvier	—	1359	1359	538	299	837	2196	—	3.0	3.0	1.2	0.6	1.8	4.8	17283	37.5																	
Febr. — Février	—	1358	1358	523	278	801	2159	—	2.9	2.9	1.2	0.6	1.8	4.7	15087	32.7																	
Március — Mars	190	1358	1548	805	567	1372	2920	0.4	2.9	3.3	1.7	1.3	3.0	6.3	12928	28.0																	
Április — Avril	100	1220	1320	909	691	1600	2920	0.2	2.7	2.9	1.9	1.5	3.4	6.3	10008	21.7																	
Május — Mai	—	1220	1220	898	671	1569	2789	—	2.7	2.7	1.9	1.0	3.4	6.1	7088	15.4																	
Június — Juin	—	1220	1220	760	609	1369	2589	—	2.7	2.7	1.6	1.3	2.9	5.6	4299	9.3																	
Július 1. fele 1 ^{ère} moitié de juillet	—	610	610	636	464	1100	1710	—	1.3	1.3	1.4	1.0	2.4	3.7	1710	3.7																	
Összesen — Total	6596	15470	22066	13617	10314	23931	45997	14.3	33.7	48.0	29.6	21.9	52.0	100.0	—	—																	
b) Magyarország mai területén — Dans le territoire actuel de la Hongrie. (Az 1923/24—1925/26. évek átlaga — Moyenne des années 1923/24—1925/26.)																																	
Július 2. fele 2 ^e moitié de juill.	—	202	202	130	224	354	556	—	1.2	1.2	0.7	1.3	2.0	3.2	17135	100.0																	
Aug. — Août	—	403	403	567	830	1397	1800	—	2.4	2.4	3.3	4.8	8.1	10.5	16579	96.8																	
Szeptember — Septembre	—	403	403	715	662	1377	1780	—	2.4	2.4	4.2	3.8	8.0	10.4	14779	86.3																	
Okt. — Octobre	838	446	1284	572	667	1239	2523	4.9	2.6	7.5	3.3	3.9	7.2	14.7	12999	75.9																	
Nov. — Novembre	1677	446	2123	519	438	957	3080	9.8	2.6	12.4	3.0	2.6	5.6	18.0	10476	61.2																	
Dec. — Décembre	—	446	446	369	295	664	1110	—	2.6	2.6	2.1	1.8	3.9	6.5	7396	43.2																	
Jan. — Janvier	—	446	446	202	306	508	954	—	2.6	2.6	1.2	1.8	3.0	5.6	6286	36.7																	
Febr. — Février	—	446	446	248	275	523	969	—	2.6	2.6	1.5	1.6	3.1	5.7	5332	31.1																	
Március — Mars	18	446	464	221	301	522	986	0.1	2.6	2.7	1.3	1.7	3.0	5.7	4363	25.4																	
Április — Avril	10	403	413	188	306	494	907	0.1	2.3	2.4	1.1	1.8	2.9	5.3	3377	19.7																	
Május — Mai	—	403	403	217	296	513	916	—	2.3	2.3	1.3	1.7	3.0	5.3	2470	14.4																	
Június — Juin	—	403	403	235	239	474	877	—	2.3	2.3	1.4	1.4	2.8	5.1	1554	9.1																	
Július 1. fele 1 ^{ère} moitié de juillet	—	201	201	221	255	476	677	—	1.2	1.2	1.3	1.5	2.8	4.0	677	4.0																	
Összesen — Total	2543	5094	7637	4404	5094	9498	17135	14.9	29.7	44.6	25.7	29.7	55.4	100.0	—	—																	

IV. A MEZŐGAZDASÁG BUZAKÉSZLETE HAVONKINT. PROVISIONS DE FROMENT PAR MOIS.

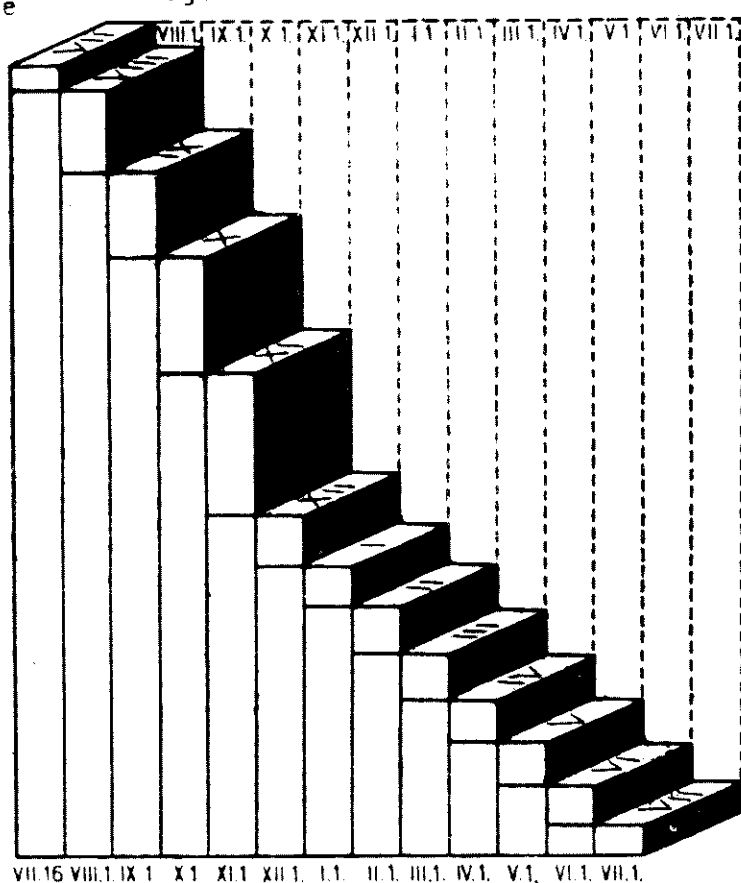
Magyarország régi területén.
Dans la Hongrie ancienne.

(Az 1906/07–1913/14 évek átlaga.)
(Moyenne de 1906/1907–1913/14.)

Magyarország mai területén.
Dans la Hongrie actuelle.

(Az 1923/24–1925/26 évek átlaga.)
(Moyenne de 1923/24–1925/26.)

beri és decemberi mennyiség még egyforma, míg január és február hónapokban az utánuk következő hónapok mennyiségéhez képest lényegesen kisebb volt. Vagyis ezek szerint az a köztudatba átvitt megállapítás, hogy ma a búza a gazdasági év elején nagyobb mennyiségekben kerül a kereskedelmi forgalomba, mint a múltban, az adatok alapján csakis azzal a kiegészítéssel helytálló, hogy ez az eltolódás már szeptember hó végével kiegyenlítődik.

A világháború előtti és világháború utáni időszakra vonatkozó megállapítások tehát, ámbár az eredmények, különösen az összes és a gazdasági év elején kereskedelmi forgalomba kerülő mennyiség tekintetében, el is térnek egymástól, arról tanuskodnak, hogy a búza kereskedelmi forgalmának kialakulásában bizonyos rendszeresség mutatkozik és ez a rendszeresség legfőbb vonatkozásaiban ma is ugyanaz, ami a múltban volt. Ezt igazolják a magyar államvasutaknak azok a forgalmi adatai is, amelyek a legutolsó esztendőkre vonatkozólag a búza forgalmáról teljes részletességgel beszámolnak. De megerősítik a megállapításokat az amerikai adatok is, amelyek szerint az 1920–1923. évek folyamán a kereskedelmi forgalomba kerülő búza összes mennyiségének

a gazdasági év első három hónapjában, vagyis szeptember hó végéig 41–57, illetőleg átlagosan 47 %-a került piacra és majdnem minden esztendőben az első öt hónapban, azaz november hó végéig mintegy 70 %-a jutott forgalomba. Vagyis a búzának amerikai kereskedelmi forgalma — a korábban kezdődő aratás miatt némi időbeli eltolódással ugyan — hasonlóképen alakul és ott is hasonló rendszerességet mutat. A búza kereskedelmi forgalmának vázolt, hónapok szerint való jellegzetes megoszlását normális viszonyok között bizonyára az irányítja, hogy a gazdáknak a termés betakarítása után mindenütt pénzre van szükségük és hogy a kereskedelemnek, de főleg a malomiparnak évek során alig változó vagy legfeljebb lassankint emelkedő felvevőképessége az év első hónapjai alatt a nagyarányú bevásárlások következtében kimerül s csak fokozatosan tér vissza, mert az előállított lisztet raktározzák és azt az év folyamán meglehetősen egyenletes mennyiségekben hozzák forgalomba.

Ezek után tekintsük még, hogy Magyarország régi és mai területe búzatermésének felhasználására vonatkozó adatok szerint a mezőgazdaság búzakészletei rendeltetés szerint és havonként miként használtatnak fel és mily

IV. A roztermés felhasználása rendeltetés szerint, az 1906/7—1913/14. és 1922/23—1925/26. évek folyamán.

IV. Emploi de la récolte de seigle, suivant la destination, au cours des années 1906/7—1913/14 et 1922/23—1925/26.

Gazda- sági év Année agricole	Termés — Récolte	Vetőmagszükséglet Besoins en grains à ensemencer	Rozskivitel - Export. de seigle	Lisztkivitel rozsra át- számítva — Export. de farine calculée en seigle	Belső fogyasztásra szolgáló Quantité servant à la consom- mation intérieure	A belső fogyasztásra szolgáló mennyiségből De la quantité servant à la consommation intérieure		A termésnek Quantité totale		A kereskedelmi forgalomba ke- rülő összes mennyiség a ter- més %-ában — Quantité totale mise en vente en % de la récolte	A kivitel a kereskedelmi forga- lomba kerülő összes mennyiség %-ában — L'exportation en % de la quantité totale mise en vente
						a mezőgaz- daságban marad reste dans l'économie rurale	kereskedel- mi forga- lomba ke- rül — est mise en vente	a mezőgazdaság- ban maradó ösz- szes mennyisége étant restée, de la récolte, dans l'économie rurale	kereskedelmi for- galomba kerülő összes mennyi- ség — ayant été, de la récolte, mise en vente		
						e z e r m é t e r m á z s a e n m i l l i e r s d e q u i n t a u x m.					
1906/7	13 686	1.985	3.157	578	7 966	5.098	2.868	7.083	6.603	48.2	56.6
1907/8	10.562	1.958	2.429	519	5.656	3 620	2.036	5.578	4.984	47.2	59.1
1908/9	12.118	1.909	2.040	549	7.620	4.877	2.743	6.786	5.332	44.0	48.6
1909/10	12.002	1.998	2.327	400	7.277	4.657	2.620	6.655	5.347	44.6	51.0
1910/11	13.155	1.984	3.219	527	7.425	4.752	2.673	6.736	6.419	48.8	58.4
1911/12	12.783	2.032	3.273	715	6.763	4.328	2.435	6.360	6.423	50.2	62.1
1912/13	13.512	1.950	2.362	605	8.595	5.501	3.094	7.451	6.061	44.9	49.0
1913/14	13 387	2.066	2.868	917	7.536	4 823	2.713	6.889	6.498	48.5	58.2
1906/7 — 1913/14 átlag moyenne	12.651	1.985	2.710	601	7.355	4.707	2.648	6.692	5.959	47.1	55.6
1922/23	6.388	1.139	6	195	5.048	3.231	1.817	4.370	2.018	31.6	10.0
1923/24	7.944	1.192	930	586	5.236	3.351	1.885	4.543	3.401	42.8	44.6
1924/25	5.614	1.189	944	407	3.074	1.967	1.107	3.156	2.458	43.8	55.0
1925/26	7.742	1.190	1.400	300	4.852	3.105	1.747	4.295	3.447	44.5	49.3
1923/24 — 1925/26 átlag moyenne	7.100	1.190	1.091	431	4.388	2.808	1.580	3.998	3.102	43.7	49.1

mértékben csökkennek¹⁾. (I.: III. sz. táblázat és III—IV. sz. grafikon).

Amíg a világháború előtt a búzának ke-

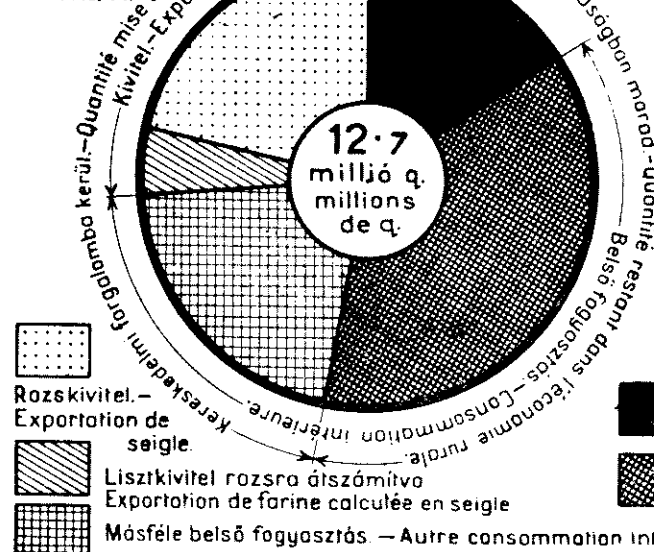
reskedelmi forgalomba kerülő része szep-
tember hónap folyamán érte el tetőpontját,
addig a mezőgazdaság körében, a vetőmag

nagy hányadára való te-
kintettel, a legtöbb búza
november hó folyamán fo-
gyott el és ennek folytán
a mezőgazdaság készletei
is novemberben csökkentek
legnagyobb mértékben. —
A világháború utáni idő-
szakra vonatkozólag pedig

V. A ROZTERMÉS FELHASZNÁLÁSA RENDELTETÉS SZERINT. EMPLOI DE LA RÉCOLTE DE SEIGLE SUIVANT LA DESTINATION.

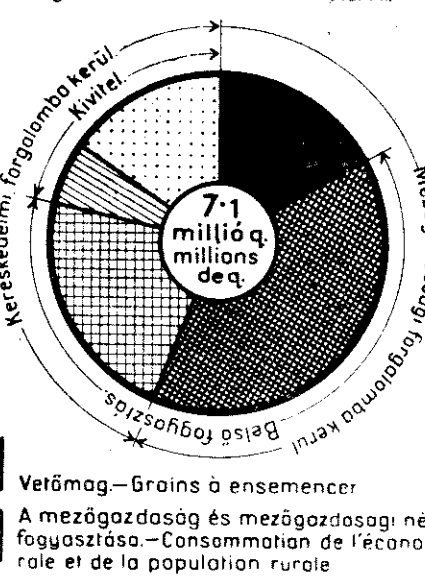
Magyarország régi területén.
Dans le territoire ancien de la Hongrie.

(Az 1906/07—1913/14 évek
átlaga—Moyenne
des années
1906/07—
—1913/14.)

Magyarország mai területén.
Dans le territoire actuel de la Hongrie.

(Az 1906/07—1913/14 évek átlaga.)
(Moyenne des années 1906/7-1913/14.)

¹⁾ Az itt felsorolt adatok ki-
számítására vonatkozólag meg-
kell jegyezni, hogy a tavaszi
vetéshez a világháború előtti
években az összes vetőmag-
nak 4.4%-a, ma pedig 1.1%-a
számított s hogy a mező-
gazdasági népesség fogyasztá-
sára a téli hónapokban vala-
mivel nagyobb mennyiség vé-
tetett fel.

a kereskedelmi forgalom augusztus — szeptember havi nagy mennyiségével szemben ugyanez állapítható meg. Ha azonban a vetőmag mennyisége figyelmen kívül marad, a mezőgazdaság készleteinek havonkénti csök-

kenésére nézve is ugyanaz áll, amit a kereskedelmi forgalom nagyságának havonkénti megoszlására vonatkozólag mondtunk. Ami pedig a mezőgazdaság készleteinek időszakonkénti csökkenését illeti: Nagy-Magyarországon

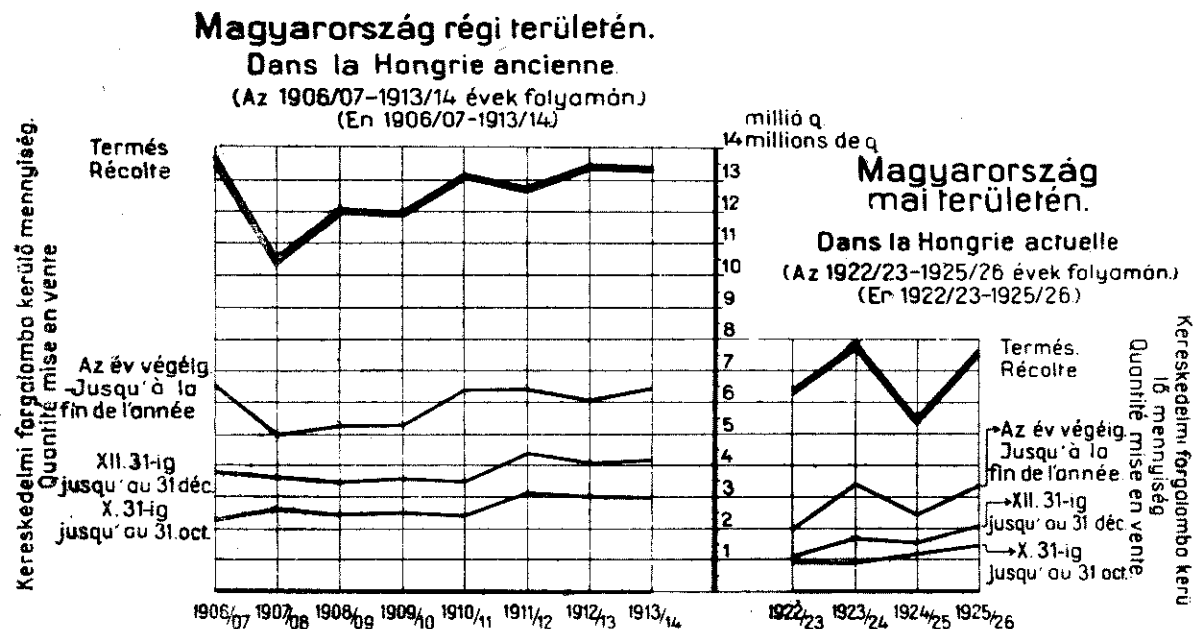
V. A rozs kereskedelmi forgalomba kerülő mennyisége havonként az 1906/7—1913/14. és 1922/23—1925/26. évek folyamán.

V. Quantité de seigle mise par mois en vente au cours des années 1906/7—1913/14 et 1922/23—1925/26.

Gazdasági év (július 1—július 15) — Année agricole (du 16 juill. au 15 juill.)	Július hó második felében — Dans la 2e moitié de juillet	h ó f o l y a m á n												Összesen Total	Ebből — Dont jusqu'à la fin du mois de	
		Augusztus en août	Szeptember en septembre	Október en octobre	November en novembre	December en décembre	Január en janvier	Február en février	Március en mars	Április en avril	Május en mai	Június en juin	Július hó első felében Dans la 1-ère moitié de juillet		október octobre	december décembre
															hó végéig	
a) 1000 méter mázsában — En milliers de quintaux m.																
1906/7	—	551	690	1.036	805	767	296	301	589	444	480	336	308	6.603	2.277	3.849
1907/8	—	916	931	707	500	501	186	96	233	326	219	182	187	4.984	2.554	3.555
1908/9	197	691	785	685	584	487	177	158	330	354	294	291	299	5.332	2.358	3.429
1909/10	129	946	726	735	715	394	175	111	236	299	343	274	264	5.347	2.536	3.645
1910/11	220	708	675	775	592	568	260	260	423	904	406	314	314	6.419	2.378	3.538
1911/12	37	847	1.168	1.028	686	620	246	294	360	396	302	201	238	6.423	3.080	4.386
1912/13	238	867	908	1.013	667	408	177	175	260	425	342	248	333	6.061	3.026	4.101
1913/14		1.095	1.032	904	645	553	343	277	320	887	229	89	124	6.498	3.031	4.229
1906/7— 1913/14 átlag moyenne	103	828	864	861	649	537	232	209	345	504	327	242	258	5.959	2.656	3.842
1922/23	37	363	243	229	145	117	119	97	126	121	127	144	150	2.018	872	1.134
1923/24	36	333	311	194	365	453	311	186	292	288	268	184	180	3.401	874	1.692
1924/25	18	371	397	401	202	194	196	134	110	121	98	96	120	2.458	1.187	1.583
1925/26	111	545	538	295	323	275	245	162	207	210	193	166	177	3.447	1.489	2.087
1923/24— 1925/26 átlag moyenne	55	416	415	297	297	307	251	161	203	206	186	149	159	3.102	1.183	1.787
b) Százalékban. — En %																
1906/7	—	8.3	10.4	15.7	12.2	11.6	4.5	4.6	8.9	6.7	7.3	5.1	4.7	100.0	34.5	58.2
1907/8	—	18.4	18.7	14.2	10.0	10.0	3.7	1.9	4.7	6.5	4.4	3.7	3.8	100.0	51.2	71.3
1908/9	3.7	13.0	14.7	12.9	11.0	9.1	3.3	3.0	6.2	6.6	5.5	5.4	5.6	100.0	44.2	64.3
1909/10	2.4	17.7	13.6	13.7	13.4	7.4	3.3	2.1	4.4	5.6	6.4	5.1	4.9	100.0	47.4	68.2
1910/11	3.4	11.0	10.5	12.1	9.2	8.8	4.1	4.1	6.6	14.1	6.3	4.9	4.9	100.0	37.0	55.1
1911/12	0.6	13.2	18.2	16.0	10.7	9.6	3.8	4.6	5.6	6.2	4.7	3.1	3.7	100.0	48.0	68.3
1912/13	3.9	14.3	15.0	16.7	11.0	6.7	2.9	2.9	4.3	7.0	5.7	4.1	5.5	100.0	49.9	67.7
1913/14	—	16.9	15.9	13.9	9.9	8.5	5.3	4.3	4.9	13.6	3.5	1.4	1.9	100.0	46.6	65.1
1906/7— 1913/14 átlag moyenne	1.7	13.9	14.5	14.4	10.9	9.0	3.9	3.5	5.8	8.5	5.5	4.1	4.3	100.0	44.6	64.5
1922/23	1.8	18.0	12.0	11.4	7.2	5.8	5.9	4.8	6.3	6.0	6.3	7.1	7.4	100.0	43.2	56.2
1923/24	1.1	9.8	9.1	5.7	10.7	13.3	9.1	5.5	8.6	8.5	7.9	5.4	5.3	100.0	25.7	49.8
1924/25	0.7	15.1	16.2	16.3	8.2	7.9	8.0	5.4	4.5	4.9	4.0	3.9	4.9	100.0	48.3	64.4
1925/26	3.2	15.8	15.6	8.6	9.4	8.0	7.1	4.7	6.0	6.1	5.6	4.8	5.1	100.0	43.2	60.5
1923/24— 1925/26 átlag moyenne	1.8	13.4	13.4	9.6	9.6	9.9	8.1	5.2	6.5	6.6	6.0	4.8	5.1	100.0	38.1	57.6

VI. A ROZSTERMÉS ÉS A ROZS KERESKEDELMI FORGALOMBA KERÜLŐ MENNYISÉGE.

RÉCOLTE DE SEIGLE ET QUANTITÉ DE SEIGLE MISE EN VENTE.

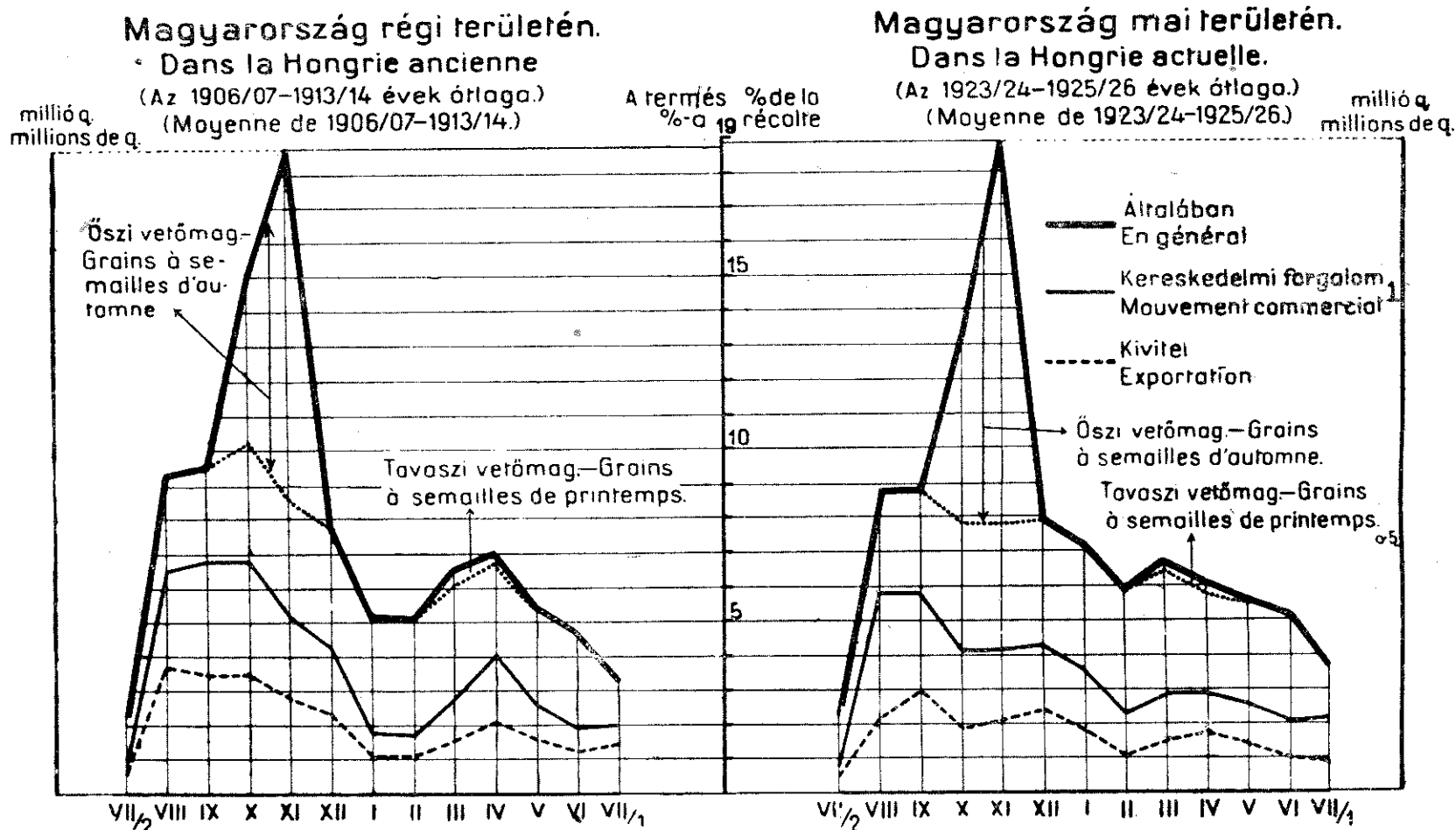
október hó végéig a mezőgazdaság körében a termés 14%-a fogyott el, a kereskedelmi forgalomba kerülő mennyiség a termésnek 24%-a volt, vagyis a mezőgazdaság készletei eddig az időpontig 38%-al csökkentek. Ezzel szemben a kereskedelmi forgalomba jutó mennyiségnek ezideig már 45%-a került tényleg forgalomba. Ez az eltérés azonban december végéig, ugyancsak a felhasznált vetőmag mennyisége folytán már kiegyenlítődött, mert

ez időpontig a három arányszám már 29, 33, illetőleg 62%-ra emelkedett. Magyarország mai területén pedig körülbelül azonos eredményekre lehet rámutatni, amennyiben az arányszámok október hó végéig 14, 25 és 39, illetőleg december hó végéig 28, 35 és 63%-nak felelnek meg. A mezőgazdaság készletei tehát a múltban éppúgy, mint napjainkban december hó végéig éppoly arányban csökkennek, mint amilyen arányban a termésnek kereskedelmi forgalomba eső része tényleg forgalomba kerül; s hogy ez az

arányszám körülbelül a termés, illetőleg a termés kereskedelmi forgalomba jutó részének mintegy kétharmadát közelíti meg. A *rossra* vonatkozólag csupán azokra a nagyobb különbségekre fogom a figyelmet felhívni, amelyek a búzára nézve mondottakkal szemben fenforognak.

A rozstermésnél a mezőgazdaság szükségletének fedezésére szolgáló mennyiség általában a termés 64%-ában állapítatott meg, a búzánál megállapított

VII. A MEZŐGAZDASÁG ROZSKÉSZLETÉNEK CSÖKKENÉSE HAVONKINT. DIMINUTION DES PROVISIONS DE SEIGLE, PAR MOIS.

VI. A rozstermés rendeltetés szerint való felhasználása és a mezőgazdaság rozskészlete havonként, Magyarország régi és mai területén.

VI. Emploi de la récolte de seigle suivant la destination, provisions de seigle de l'économie rurale par mois, dans le territoire ancien et actuel de la Hongrie.

H ó n a p M o i s	Mezőgazdaságban maradó mennyiség: <i>Quantité restée dans l'économie rurale</i>			Kereskedelmi forga- lomba kerülő meny- nyiség: <i>Quantité mise en vente</i>			Total général	Mezőgazdaság- ban maradó mennyiség: <i>Quantité restée dans l'écono- mie rurale</i>			Kereskedelmi forgalomba kerülő meny- nyisége: <i>Quantité mise en vente</i>			Total général	A mezőgaz- daság kész- lete a hónap (félhónap) elején <i>Provisions au début du mois (du demi-mois)</i>		
	vetőmagnak pour être semée	belső fogyasztásra pour la consommation intérieure	összesen — total	kiviteltre — exportée	belső fogyasztásra pour la consommation intérieure	összesen — total		vetőmagnak pour être semée	belső fogyasztásra pour la consommation intérieure	összesen — total	kiviteltre — exportée	belső fogyasztásra pour la consommation intérieure	összesen — total		Mindössze — Total général	ezer métermázsza en milliers de quint. m.	százalék — en %
ezer métermázsza — en milliers de quint. m.							százalék — en %										

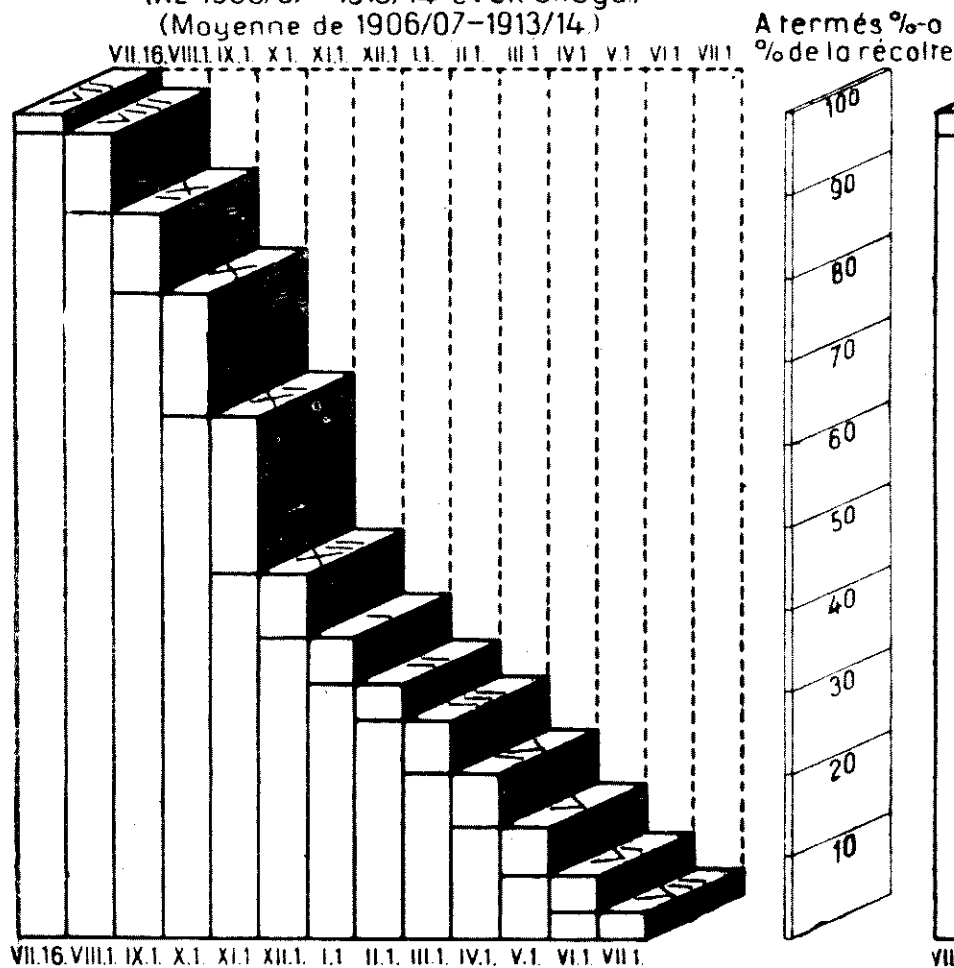
a) Magyarország régi területén — Dans le territoire ancien de la Hongrie (Az 1906/7—1913/14. évek átlaga — Moyenne des années 1906/7—1913/14)																
Július 2. fele — 2 ^e moitié de juill.	—	176	176	71	32	103	279	—	1.4	1.4	0.6	0.2	0.8	2.2	12651	100.0
Aug. — Août	—	353	353	468	360	828	1181	—	2.8	2.8	3.7	2.8	6.5	9.3	12372	97.8
Szeptember — Septembre	—	353	353	440	424	864	1217	—	2.8	2.8	3.4	3.4	6.8	9.6	11191	88.5
Okt. — Octobre	639	431	1070	437	424	861	1931	5.0	3.4	8.4	3.4	3.4	6.8	15.2	9974	78.9
Nov. — Novembre	1279	432	1711	352	297	649	2360	10.1	3.4	13.5	2.8	2.4	5.2	18.7	8043	63.7
Dec. — Décembre	—	432	432	291	246	537	969	—	3.4	3.4	2.3	2.0	4.3	7.7	5683	45.0
Jan. — Janvier	—	432	432	142	90	232	664	—	3.4	3.4	1.1	0.7	1.8	5.2	4714	37.3
Febr. — Février	—	432	432	132	77	209	641	—	3.4	3.4	1.1	0.6	1.7	5.1	4050	32.1
Március — Mars	45	431	476	189	156	345	821	0.4	3.4	3.8	1.5	1.2	2.7	6.5	3409	27.0
Április — Avril	22	353	375	263	241	504	879	0.2	2.8	3.0	2.1	1.9	4.0	7.0	2588	20.5
Május — Mai	—	353	353	195	132	327	680	—	2.8	2.8	1.6	1.0	2.6	5.4	1709	13.5
Június — Juin	—	353	353	152	90	242	595	—	2.8	2.8	1.2	0.7	1.9	4.7	1029	8.1
Július 1. fele — 1 ^{ère} moitié de juillet	—	176	176	179	79	258	434	—	1.4	1.4	1.4	0.6	2.0	3.4	434	3.4
Összesen — Total	1985	4707	6692	3311	2648	5959	12651	15.7	37.2	52.9	26.2	20.9	47.1	100.0	—	—

b) Magyarország mai területén — Dans le territoire actuel de la Hongrie (Az 1923/24—1925/26. évek átlaga — Moyenne des années 1923/24—1925/26)																
Július 2. fele — 2 ^e moitié de juill.	—	106	106	33	22	55	161	—	1.5	1.5	0.5	0.3	0.8	2.3	7100	100.0
Aug. — Août	—	211	211	160	256	416	627	—	3.0	3.0	2.2	3.6	5.8	8.8	6939	97.7
Szeptember — Septembre	—	211	211	213	202	415	626	—	3.0	3.0	3.0	2.8	5.8	8.8	6312	88.9
Okt. — Octobre	392	257	649	136	161	297	946	5.5	3.6	9.1	1.9	2.3	4.2	13.3	5686	80.1
Nov. — Novembre	783	257	1040	147	150	297	1337	11.0	3.6	14.6	2.1	2.1	4.2	18.8	4740	66.8
Dec. — Décembre	—	257	257	171	136	307	564	—	3.6	3.6	2.4	1.9	4.3	7.9	3403	48.0
Jan. — Janvier	—	257	257	123	128	251	508	—	3.6	3.6	1.8	1.8	3.6	7.2	2839	40.1
Febr. — Février	—	257	257	74	87	161	418	—	3.6	3.6	1.1	1.2	2.3	5.9	2331	32.9
Március — Mars	10	257	267	108	95	203	470	0.1	3.6	3.7	1.5	1.4	2.9	6.6	1913	27.0
Április — Avril	5	211	216	120	86	206	422	0.1	3.0	3.1	1.7	1.2	2.9	6.0	1443	20.4
Május — Mai	—	211	211	101	85	186	397	—	3.0	3.0	1.4	1.2	2.6	5.6	1021	14.4
Június — Juin	—	211	211	70	79	149	360	—	3.0	3.0	1.0	1.1	2.1	5.1	624	8.8
Július 1. fele — 1 ^{ère} moitié de juillet	—	105	105	66	93	159	264	—	1.5	1.5	0.9	1.3	2.2	3.7	264	3.7
Összesen — Total	1190	2808	3998	1522	1580	3102	7100	16.7	39.6	56.3	21.5	22.2	43.7	100.0	—	—

VIII. A MEZŐGAZDASÁG ROZSKÉSZLETE HAVONKINT. PROVISIONS DE SEIGLE PAR MOIS.

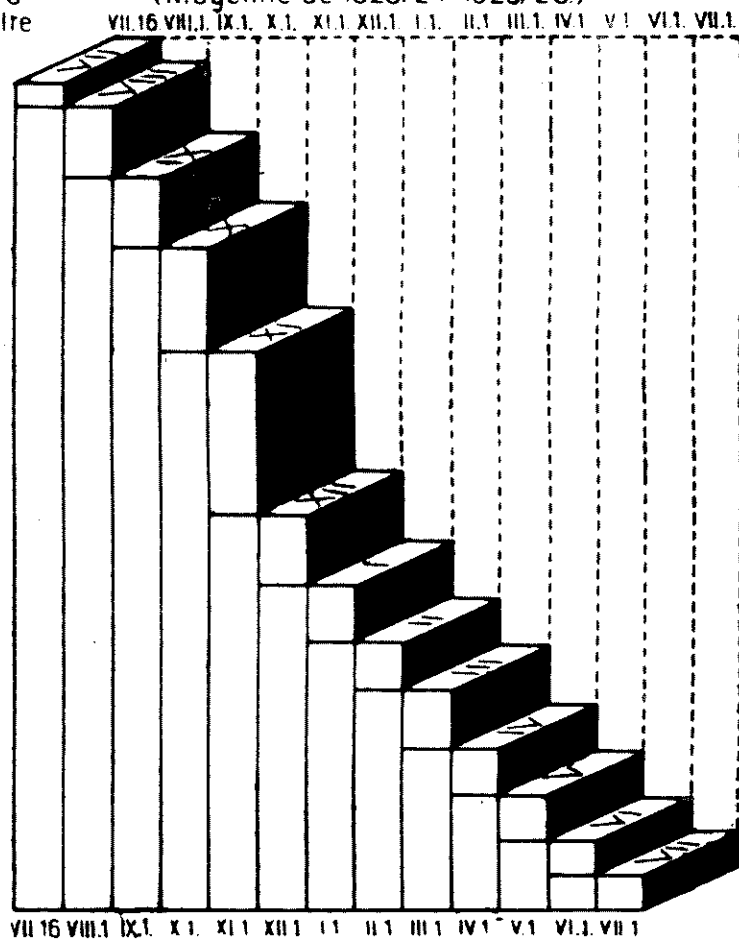
Magyarország régi területén.

Dans la Hongrie ancienne.
(Az 1906/07–1913/14 évek átlaga)
(Moyenne de 1906/07–1913/14.)

Magyarország mai területén.

Dans la Hongrie actuelle.
(Az 1923/24–1925/26 évek átlaga)
(Moyenne de 1923/24–1925/26.)

világháború előtti 60, illetőleg világháború utáni 50%-kal szemben. Ennek az eltérésnek oka egyrészt az, hogy a mezőgazdaság szükségletének fedezésére a búzával felvett 20%-os többlet helyett 50%-os többlet látszott indokoltnak, mert a mezőgazdasági népesség mindig jóval több rozst fogyaszt, mint az ország másféle foglalkozású lakossága. Az pedig, hogy a világháború előtti és utáni részesedési arányszámok között különbség nem mutatkozik, abban találja magyarázatát, hogy a világháború után a rozstermést még nehezebben lehet értékesíteni, mint azelőtt, miért is a mezőgazdaság kényszerűségéből takarmányozás céljaira jóval több rozst használ fel, mint a múltban.

A mezőgazdaságban maradó nagyobb rozsmennyiség folytán a kereskedelmi forgalomba kerülő mennyiség a termésnek még Nagy-Magyarországon is átlagosan csupán 47%-a volt, Magyarország mai területén pedig átlagosan még a 44%-ot sem éri el. (I. IV. sz. táblázat és V. sz. grafikon.) Ha pedig évenként tekintjük a rozs kereskedelmi forgalomba kerülő mennyiségét, az állapítható meg, hogy az a búzával szemben kevésbé követi a termés nagyságát, mert a kereskedelmi forgalomnak a múltban 56, ma meg 49%-át tevő kivitel mennyisége, a rozsnak külföldi, s gyak-

ran akadályokba ütköző értékesítése folytán mindig nagyon ingadozott.

A kereskedelmi forgalomba kerülő rozsnak havonkinti megoszlása (I.: V. sz. táblázat és VI–VII. sz. grafikon) a világháború előtti években körülbelül megegyezik a búzáéval, azzal a különbséggel azonban, hogy a szeptember havi kereskedelmi forgalom mennyisége már nem emelkedik ki, hanem ehelyett az augusztus–október havi mennyiségek majdnem egyformáknak mutatkoznak. Viszont a világháború utáni évek átlaga, valamint az egyes évekre vonatkozó adatok a rozs kereskedelmi forgalmának rendszertelenségéről tanuskodnak. Az utolsó két év adatai alapján azonban mégis mintha már az volna remélhető, hogy ez a rendszertelenség is enyhülni fog s a világháború előtti normálisabb viszonyok ebben a tekintetben is visszatérnek.

Ami pedig a mezőgazdaság rozskészleteinek apadását illeti (I.: VI. sz. táblázat és VII–VIII. sz. grafikon) azonkívül, hogy a táblázat adatai, valamint a grafikonok mindent magyaráznak, a búzával mondottakra utalok, mert az ott ismertetett megállapítások nagy általánosságban a rozsra vonatkozólag is fennállanak.

A búza és rozs forgalmának ismertetett jelenségei, de különösen az azokban mutatkozó szabályszerűség felhívja a figyelmet még arra is, hogy a kenyértermények értékesítésének szabályozása vagy megjavítása érdekében teendő minden lépésnél nagyon kell vigyázni arra, hogy a mezőgazdaság javára tenni vélt intézkedések, a kereskedelmi forgalom szabályszerűségének megbolygatása által éppen ellenkező eredményekre ne vezessenek. S különösen figyelembe kell venni azt a körülményt, hogy az új búza és rozs ára az aratás

előtt a tavaszi hónapokban, a termésről érkező hírek alapján szokott kialakulni s így akkor, amikor a gazdák termésüknek zömét az ősszel már kialakult és rendszerint alig módosuló árakon értékesítik, a terményekkel együtt a további kockázatot is átruházzák a kereskedelemre. Ezzel a kockázattal pedig a mozgékony és a mezőgazdasági termelőnél olcsóbb rövidlejáratú hitelekkel dolgozó kereskedelem mindig jobban meg tud küzdeni, mint a forgótőkében szegény gazdaközönség.

Konkoly Thege Gyula.

A világ búzakészletei és búzafogyasztása.¹⁾

Stocks et consommation mondiale de froment.¹⁾

A római Nemzetközi Mezőgazdasági Intézet a múlt év októberében 215 millió métermázsára becsülte azt a búzamenynységet, amelyet a kivitelre termelő államok az 1925 aug. hó 1-étől, 1926 július hó 31-éig terjedő gazdasági év alatt a behozatalra szoruló államok rendelkezésére bocsájthatnak.

Az Intézet most publikált újabb becslése szerint — különösen Ausztráliának a várakozáson alul maradt termése következtében — a kivitel céljára rendelkezésre álló búzamenynység kevesebb: 200 millió métermázsát tesz ki. A főbb exportképes országok részletes adatait I. sz. táblázatunk tünteti fel.

Ha vizsgáljuk, hogy a behozatalra szoruló államok szükségletére a fenti mennyiség mennyiben elegendő, arra a végső következtetésre jutunk, hogy a kérdéses időszakban az importállamoknak saját termésükön felül még összesen 170 millió métermázsra búzára lesz szükségük, vagyis az új aratásig rendelkezésre álló búzakészletek a világszükségletet fedezik.

E becslés a II. sz. táblázatban foglalt adatok alapján a következőképen történt.

Előrebocsátandó, hogy a becslés az egyes importállamok látszólagos fogyasztására van felépítve, ami alatt a termés és az aratásra következő 12 hónap alatti behozatal (levonva az esetleges kivitelt) mennyiségének összege értendő. A tényleges fogyasztás — amely a régebbi készletekből felhasznált mennyiségeket is figyelembe veszi s a jövőre történt tartalékolást viszont leszámítja — megfelelő adatok hiányában nem állapítható meg.

¹⁾ L. Bull. de Stat. Agr. et Comm. Búza alatt e cikkben mindenütt a búza és a búzaliszt búzára átszámított mennyisége együtt értendő. — Voir Bulletin de Stat. Agr. et Comm. Dans cet article, il faut entendre par froment celui-ci et les farines de froment calculées en froment.

A fő importállamok termése 1923-ban 242·1, 1924-ben 210·8, 1925-ben pedig 265·9 q volt. A fogyasztás (termésbevitel) 1923/24-ben 409·1, 1924/25-ben 386·1 q-t tett ki. Az 1925/26. évi behozatali szükséglet tehát, ha az 1925/26. évi fogyasztás az 1924/25. évi fogyasztással egyenlő mértékű volna, 120·2 q-ra, ha 1923/24. évi fogyasztást vesszük irányadónak, 143·2 q-ra rúgna.

I. A búzaexportáló országok búzatermése, fogyasztása és feleslege 1925—26-ban.

I. Récolte, consommation et excédent de froment des pays exportateurs de froment en 1925—26.

O r s z á g P a y s	A régi termésből kivihető 1925 aug. 1-én — Quant. exportable de la vieille récolte au 1er août 1925					Termés 1925—26-ban — Récolte en 1925—26					Fogyasztásra és kivitelre rende kezésre áll — Quantités disponibles pour la consommation et l'exportation					Előrelátható fogyasztás az aratás utáni 12 hónapban — Consommation prévue pour les 12 mois suivant la récolte					Kivihető mennyiség 1925 aug. 1-től 1926 júl. 31-ig — Quantités exportables du 1er août 1925 au 31 juillet 1926				
	millió mm.-ban — en millions de q					millió mm.-ban — en millions de q					millió mm.-ban — en millions de q					millió mm.-ban — en millions de q					millió mm.-ban — en millions de q				
Kanada — Canada	4·5	112·0	116·5	32·0	84·5	8·6	182·2	190·8	175·0	15·8	3·2	88·4	91·6	90·0	1·6	11·0	58·4	69·4	19·2	50·2	3·9	29·1	33·0	12·0	21·0
Egyesült-Államok — Etats-Unis d'Am.	4·5	112·0	116·5	32·0	84·5	8·6	182·2	190·8	175·0	15·8	3·2	88·4	91·6	90·0	1·6	11·0	58·4	69·4	19·2	50·2	3·9	29·1	33·0	12·0	21·0
Brit-India — Inde bri- tannique	4·5	112·0	116·5	32·0	84·5	8·6	182·2	190·8	175·0	15·8	3·2	88·4	91·6	90·0	1·6	11·0	58·4	69·4	19·2	50·2	3·9	29·1	33·0	12·0	21·0
Argentína — Argen- tine	4·5	112·0	116·5	32·0	84·5	8·6	182·2	190·8	175·0	15·8	3·2	88·4	91·6	90·0	1·6	11·0	58·4	69·4	19·2	50·2	3·9	29·1	33·0	12·0	21·0
Ausztrália — Australie	4·5	112·0	116·5	32·0	84·5	8·6	182·2	190·8	175·0	15·8	3·2	88·4	91·6	90·0	1·6	11·0	58·4	69·4	19·2	50·2	3·9	29·1	33·0	12·0	21·0
Összesen — Totaux	31·2	470·1	501·3	328·2	173·1	31·2	470·1	501·3	328·2	173·1	31·2	470·1	501·3	328·2	173·1	31·2	470·1	501·3	328·2	173·1	31·2	470·1	501·3	328·2	173·1
Többi exportáló álla- mok — Autres pays exportateurs	—	—	—	—	26·9	—	—	—	—	26·9	—	—	—	—	26·9	—	—	—	—	26·9	—	—	—	—	26·9
Mindössze — Tot.gén.	—	—	—	—	200·0	—	—	—	—	200·0	—	—	—	—	200·0	—	—	—	—	200·0	—	—	—	—	200·0

II. A búzabehozatalra szoruló államok búzaszükséglete.

II. Besoins de froment des Etats étant obligés d'importer du froment.

O r s z á g P a y s	Termés 1922- ben <i>Produc- tion en 1922</i>	Bevitel 1922—23- ban <i>Importa- tion en 1922—23</i>	Látszóla- gos fo- gyasztás 1922—23- ban <i>Consom- mation appa- rente en 1922—23</i>	Termés 1923- ban <i>Produc- tion en 1923</i>	Bevitel 1923—24- ben <i>Importa- tion en 1923—24</i>	Látszóla- gos fo- gyasztás 1923—24- ben <i>Consom- mation appa- rente en 1923—24</i>	Termés 1924- ben <i>Produc- tion en 1924</i>	Bevitel 1924—25- ben <i>Importa- tion en 1924—25</i>	Látszóla- gos fo- gyasztás 1924—25- ben <i>Consom- mation appa- rente en 1924—25</i>	Termés 1925- ben <i>Produc- tion en 1925</i>
m i l l i ó m é t e r m á z s á b a n — e n m i l l i o n s d e q u i n t a u x										
Németország — <i>Alle- magne</i>	19·6	10·2	29·8	29·0	8·0	37·0	24·3	21·6	45·9	32·2
Ausztria — <i>Autriche</i>	2·0	3·4	5·4	2·4	6·2	8·6	2·3	4·2	6·5	3·3
Belgium — <i>Belgique</i>	2·9	10·8	13·7	3·6	10·9	14·5	3·5	10·6	14·1	3·8
Dánia — <i>Danemark</i>	2·5	1·6	4·1	2·4	2·5	4·9	1·6	1·8	3·4	2·4
Esztország — <i>Esthonie</i>	0·2	0·3	0·5	0·2	0·3	0·5	0·1	0·2	0·3	0·2
Finnország — <i>Finlande</i>	0·2	1·3	1·5	0·2	1·4	1·6	0·2	1·2	1·4	0·2
Franciaország — <i>France</i> Nagybritannia és Írország — <i>Grande-Bretagne et Irlande</i>	66·2	12·4	78·6	75·0	14·6	89·6	76·5	12·6	89·1	89·6
Görögország — <i>Grèce</i>	18·1	57·3	75·4	16·4	65·0	81·4	14·6	61·7	76·3	14·6
Olaszország — <i>Italie</i>	2·6	4·4	7·0	3·6	5·4	9·0	2·6	5·5	8·1	3·0
Lettország — <i>Lettonie</i>	44·0	31·5	75·5	61·2	19·1	80·3	46·3	24·2	70·5	65·5
Norvégia — <i>Norvège</i>	0·3	0·3	0·6	0·4	0·5	0·9	0·4	0·5	0·9	0·6
Hollandia — <i>Pays-Bas</i>	0·2	1·8	2·0	0·2	1·6	1·8	0·1	1·5	1·6	0·2
Lengyelország — <i>Pologne</i>	1·7	6·4	8·1	1·7	7·2	8·9	1·3	7·2	8·5	1·4
Svédország — <i>Suède</i>	11·6	0·6	12·2	13·5	0·7	14·2	8·8	4·4	13·2	15·7
Svájc — <i>Suisse</i>	2·6	2·4	5·0	3·0	3·3	6·3	1·9	2·9	4·8	3·8
Cseh-Szlovákia — <i>Tchéco- Slovaquie</i>	1·0	4·5	5·5	1·5	4·7	6·2	1·3	3·8	5·1	1·4
Japán — <i>Japon</i>	9·2	2·7	11·9	9·9	5·5	15·4	8·8	5·5	14·3	10·0
Egyiptom — <i>Egypte</i>	7·5	3·7	11·2	6·8	7·9	14·7	6·9	3·4	10·3	8·0
Összesen — <i>Totaux</i>	10·2	2·0	12·0	11·1	2·2	13·3	9·3	2·5	11·8	10·0
Többi államok — <i>Autres pays</i>	202·6	157·6	360·0	242·1	167·0	409·1	210·8	175·3	386·1	265·9
	—	38·3	—	—	53·9	—	—	33·9	—	—

Minthogy az importállamok termése az utolsó évben az előző évinél jobb volt, bizonyára érvényesülni fog a jó termés kor általában — de különösen akkor, ha az szűkösebb évre következik — jelentkező ama tendencia, hogy a fogyasztás növekszik. Ez arra enged következtetni, hogy a szóbanforgó államok importja a folyó gazdasági évben nagyobb lesz, mint 1924/25-ben. Viszont az a körülmény, hogy a gabonaárak az 1923/24. évi áraknál magasabb, arra utal, hogy az 1923/24. évi behozatalt nem fogja elérni. Ezt igazolni látszik az is, hogy a folyó gazdasági évben, az eddig ismert adatok szerint, az importállamok igyekeztek behozataltukat némileg leszorítani s pl. az 1925 augusztus 1-től december 31-ig behozott búza mennyisége az 1923. év ugyanazon időszaka behozatalának csak 85%-át tette ki. Végeredményben tehát feltételezhetjük, hogy a fő importállamok idei importszükséglete a két előző évi importszükséglet átlaga, vagyis 130—135 millió q közt fog mozogni. E meny-

nyiséghez hozzá kell még számítanunk 35—40 q behozatalt a kisebb — II. sz. táblázatunkban nem szereplő — államok szükségletének fedezésére, úgyhogy az egész várható importnak 170 millió métermázsára becslése indokolt.

Az exportállamok a rendelkezésükre álló 200 millió q exportálható feleslegükből 1925 augusztus 1-től december hó 31-ig 83·2 millió q búzát vittek ki, tehát a folyó évi január hó 1-én 116·8 millió q állott még kiviteli célra rendelkezésükre.

Végül, ami Magyarországot illeti, megállapítható, hogy az ország a folyó gazdasági évben igen exportképes. Az 1925 augusztus—1926 február hónapokban máris nagyobb búzamenyiség (beleértve a búzára átszámított lisztet is) került kivitelre, mint az egész előző gazdasági évben. A magyarországi kivitel adatai évenként a következők: 1921/22: 2·22, 1922/23: 1·37, 1923/24: 4·37, 1924/25: 3·85, 1925/26 (febr. végéig) 3·86 millió q.

A világ szőlőtermése 1925-ben.¹⁾

Production viticole mondiale en 1925¹⁾

O r s z á g — P a y s	Terület 1000 hektárban <i>Superficie en milliers de hectares</i>			Musttermelés 1000 hl-ben <i>Production de moût en 1000 hl</i>		
	1924	1925	különbség %-ban <i>différence en %</i>	1924	1925	különbség %-ban <i>différence en %</i>
Franciaország — <i>France</i>	1.458·5	1.443·5	— 1·0	67.948·6	62.767·1	— 7·6
Olaszország — <i>Italie</i>	4.276·7	4.280·0	+ 0·1	44.714·0	43.000·0	— 3·8
Spanyolország — <i>Espagne</i>	1.341·3	1.353·0	+ 0·9	21.744·7	26.697·6	+ 22·8
Algír — <i>Algérie</i>	216·4	202·6	— 6·3	9.787·2	12.366·1	+ 26·3
Portugália — <i>Portugal</i>				²⁾ 5.128·4	²⁾ 5.526·2	+ 7·8
Magyarország — Hongrie	221·8	³⁾ 222·0	³⁾ + 0·1	1.363·2	³⁾ 3.589·6	³⁾ +163·3
Görögország — <i>Grèce</i>				2.368·6	1.899·4	— 19·8
Németország — <i>Allemagne</i>	74·3	73·3	— 1·4	1.804·0	1.590·9	— 11·8
Bulgária — <i>Bulgarie</i>	54·7	59·0	+ 7·8	1.281·5	1.465·0	+ 14·3
Tunisz — <i>Tunisie</i>	27·9	24·9	— 10·8	839·0	903·7	+ 7·7
Svájc — <i>Suisse</i>	17·8	16·0	— 10·1	375·0	550·0	+ 46·7
Ciprus — <i>Chypre</i>	35·7	35·2	— 1·4	²⁾ 133·9	²⁾ 135·4	+ 1·1
Sz. H. Sz. királyság — <i>Royaume S. C. S.</i>	166·4			2.918·2		
Chile — <i>Chili</i>	68·2	69·4	+ 1·8	²⁾ 1.511·3		
Ausztria — <i>Autriche</i>	31·8			305·4		
Cseh-Szlovákia — <i>Tchéco-Slovaquie</i> . . .	16·5	16·7	+ 1·2	261·7		

¹⁾ V. ö. Wirtsch. u. Stat. 1926. 5. sz. és Bull. de Stat. Agr. et Com. 1926. 2. és 3. sz. — Voir le numéro 5, de 1926, de Wirtsch. u. Stat., et les numéros 2 et 3, de 1926, du Bull. de Stat. agr. et comm.

²⁾ Szőlőtermés 1000 q-ban. — *En milliers de q.*

³⁾ Ideiglenes adat. — *Donnée provisoire.*

Az 1925. év szőlőtermése — amennyire az eddig ismeretes adatokból megállapítható — valamivel kedvezőbb volt, mint az 1924. évi termés. Európa egyes országaiban azonban visszaesés volt, így Németországban, Franciaországban és Olaszországban. A szőlőterületek nagysága nem mutat lényeges változást.

Hazánkban az 1925. évi szőlőtermés inkább

jónak, mint közepesnek minősíthető. Az 1924. évi szüret igen gyenge lévén, az 1925. évi musttermés (3·59 millió hl, előzetes adat) az előző évinek több mint két és félszerese (163·3%) volt. Az elmúlt évek musttermésadatai a következők: 1913: 1·9, 1921: 3·5, 1922: 4·6, 1923: 4·6, 1924: 1·4, 1925: 3·6 millió hl.

A római Nemzetközi Mezőgazdasági Intézet távirati jelentései.

Renseignements telegraphiques de l'Institut International d'Agriculture.

Olaszország cukorrépa területének előzetes adata: 83 millió hektár.

Az **Egyesült-Államokban** a vetések állása az Intézet jelzés módja szerint: búza: 106·2, rozs: 92·6.

Argentína helyesbített termésadata: búza: 52,

árpa: 3·7, zab: 11·7, len: 19 millió q. A tengeri vetésterülete: 4·3 millió hektár.

Punjab (India) búzatermése a becslés szerint 3%-kal kevesebb az előző évi termésnél: 29·4 millió q.

A villamos áramtermelés fejlődése.¹⁾

Développement de la production d'énergie électrique.¹⁾

A villamos áramfejlesztőtelepek, amelyek négy évtizeddel ezelőtt majdnem kizárólag a világítás céljára termeltek áramot, mindinkább az ipar erőforrásaivá váltak. A háború és az utána bekövetkezett viszonyok e fejlődést elősegítették. Világszerte mutatkozik a törekvés, hogy az országok energiaforrásaikat villamoserő termelésére hasznosítsák s különösen a vízierők jutnak fokozódó szerephez a villamosipar terén. A termelési költségek olcsóbbátétele céljából — főleg a háború után — erősen érezhető a közhasználatú áramszolgáltató vállalatok központosítására való igyekvés; a kisebb, nem gazdaságos telepek beszüntetése s nagyobb, az áramot hosszú távolságokra szállító villamosművek létesítése. Ezek nagy költségmegtakarítással képesek villamosárammal ellátni oly vidékeket, amelyek tüzelőanyagokban szűkölködnek s a vízierők kihasználása sincs helyhez kötve.

I. A főbb országok közhasználatra bocsátott villamos áramtermelése 1923-ban.

I. Production d'énergie électrique à utilité publique des principaux pays en 1923.

Ország — Pays	Millió kilowattóra Millions d'heures kilo Watt	Egy lakosra esik kilowattóra Sur un habitant, combien d'heures kilo Watt ?
Északam. Egyesült-Államok <i>Etats Unis d'Amérique</i>	49.802	472
Németország — <i>Allemagne</i>	8.600	141
Japán — <i>Japon</i>	6.925	88
Anglia — <i>Angleterre</i>	6.400	139
Franciaország — <i>France</i>	5.410	147
Kanada — <i>Canada</i>	5.000	612
Olaszország — <i>Italie</i>	3.400	83
Svájc — <i>Suisse</i>	2.700	700
Svédország — <i>Suède</i>	2.144	364
Norvégország — <i>Norvège</i>	1.331	493
Magyarország — <i>Hongrie</i>	234	29

A vilamosítás terén, mint I. sz. táblázatunkból látható, messze kimagasló helyet foglalnak el az *Északamerikai Egyesült-Államok*, ahol a közhasználatra termelt villamosáram mennyisége meghaladja a többi, az elektrifikációban

¹⁾ V. ö. Wirtsch. u. Stat. 1926. 5. sz. — Voir le numéro 5, année 1926, de Wirtsch. u. Stat.

vezető országok együttes termelését. Az Egyesült-Államok áramtermelésének fejlődését mutatja, hogy az utolsó húsz év alatt az évente felhasznált elektromos energia mennyisége meghúszszorozódott.

Második helyen *Németország* áll, amely az utolsó évtizedben különösen barnaszenet használó telepeit fejlesztette, miáltal az értékesebb kőszénből egyéb célokra (vasutak hajtására, melléktermények előállítására) jelentős megtakarítást ért el.

Angliában a nagyüzemi koncentráció és modern szénmegtakarító berendezések révén sikerült elérni, hogy az áramfogyasztás 1919 óta kétszeresére emelkedett.

Olaszországban nagyszabású erősáramú hálózat kiépítését tervezik, amely az alpesi folyók vízierőivel termelt áramot az ország déli részeibe is továbbítja.

Az egy lakosra eső áramfogyasztást vizsgálva, vezetőhelyen *Svájc* áll, utána *Kanada* és az *Egyesült-Államok* következnek.

II. Magyarország közhasználatú villamos áramfejlesztőtelepeinek adatai.

II. Données des établissements hongrois produisant du courant électrique d'utilité publique.

Év — Année	Az ipartelekpek száma Nombre des établissements	A legnagyobb munkássátszám az év folyamán Effectif maximum d'ouvriers au cours de l'année	A felhasznált szén mennyisége millió q-ban Quantité du charbon employé en millions de q	A termelt áram mennyisége millió kilowattórán Quantité du courant produit en millions d'heures kilo Watt
1922	123	4.790	7.2	325
1923	139	5.360	7.4	²⁾ 376
1924	131	5.590	7.8	²⁾ 388

²⁾ Ideiglenes adat. Az 1923. évben termelt árammennyiségből közhasználatra bocsátott 234 millió kwó. — *Donnée provisoire. Du courant produit en 1923, il a été employé, à l'usage public, 234 millions d'heures kilo W.*

Hazánk, bár — mint a II. sz. táblázatból kitűnik, — villamosiparunk fejlődőben van, a villamosítás terén még a szomszédos kisebb államok mögött is meglehetősen elmaradt s ezért energiagazdálkodásunk tervezett rendszeresítésével a kormány sürgős és fontos feladatot fog megoldani.

© KERESKEDELEM ÉS KÖZLEKEDÉS ©

Az újjászervezett külkereskedelmi statisztikai adatgyűjtés első esztendeje.¹⁾

La première année du relèvement réorganisé des données statistiques de commerce extérieur.¹⁾

Résumé. L'article ci-dessous expose comment, en vertu de la loi LII de 1921, les données de la statistique du commerce extérieur sont recueillies, contrôlées, dépouillées et publiées en Hongrie. Grâce aux données fournies exactement, par la Poste, les bureaux de douane et les entreprises de transport, l'application de cette loi ne rencontra guère de difficultés pendant la première année écoulée depuis sa mise en vigueur.

On sait que c'est l'établissement des unités de valeur qui constitue la partie la plus importante des enquêtes de statistique de commerce extérieur. La valeur des envois, déclarée par les parties intéressées, est contrôlée par la Commission hongroise de la fixation de valeurs. La justesse de la loi mentionnée a été pleinement justifiée par la pratique.

Il est bien regrettable que les publications annuelles hongroises relatives au mouvement du commerce extérieur — et qui étaient très appréciées à l'étranger avant la guerre, — n'aient pu paraître, faute d'argent, depuis 1917 et que les données de commerce extérieur, lesquelles étaient publiées auparavant par mois, ne paraissent plus que trimestriellement.

Par contre, ces publications trimestrielles sont maintenant éditées en hongrois, en allemand et en français, et elles donnent des chiffres plus détaillés.

Nincs jóformán gazdasági probléma, mely a külkereskedelmi mérleggel összefüggésben nem állana. A külkereskedelmi mérlegnek és a külkereskedelmi statisztikai adatoknak döntő szerep jut, ha az Északamerikai Egyesült-Államok múlt évi gazdasági konjunktúrájának okait kutatjuk, ha az angol munkanélküliség vagy a köszénkérdés érdekel, ha az új erőre kapott német gazdasági válság útját akarjuk megvilágítani, ha a francia frank vagy zloty sorsával foglalkozunk. A gazdasági korlátozások fenntartásának egyik főokozója a pasz-

szív külkereskedelmi mérleg. A behozatali korlátozások hatásának ellenőrzésére, a kiviteli illetékekből várható bevételek alakulására egyaránt nélkülözhetetlen a külkereskedelmi statisztika.

A békeszerződések okozta gazdasági fel-fordulásban az első esztendő alatt mondhatni csak a külkereskedelmi statisztikai adatok felhasználásával lehetett tapogatódzva előrejutni. Az európai államok statisztikai szolgálata a háborús megrázkódtatások után csak nehezen állott talpra. Sok új probléma merült fel és a begyűjtött adatok feldolgozása is visszamaradt. Legkorábban a külkereskedelmi statisztikai adatgyűjtésben sikerült rendet teremteni, akkor azután a külkereskedelmi adatok hónapról hónapra megjelentek és jelezték, sajnos, többször a bajt, igen kevés esetben a javulást. A jó külkereskedelmi politika és vámpolitika előfeltétele a megbízható külkereskedelmi statisztika. Ezért törekedett jóformán minden ország a külkereskedelmi statisztikai adatgyűjtést a békekötések után megbízhatóbbá és gyorsabbá tenni. Nagyon kevesen tudják azt, mennyi munkába kerül, hány embert foglalkoztat, míg a hivatalos kommunikációban megjelenik az az egy szám, hogy a január havi külkereskedelmi mérleg kiviteli többlete 0.1 millió aranykorona.

Magyarország külkereskedelmi statisztikájáról szóló 1921. évi LII. t.-c. szerint „Az önálló vámterület, mely a magyar szent korona országai állami létének nagy megrázkódtatása után a megcsónkított Magyarországnak jutott, szükségessé teszi a magyar külkereskedelmi statisztika reformját is“. A reform az új vámtörvénnyel egyidejűleg 1925 január 1-én lépett életbe.

A jó külkereskedelmi statisztika első feltétele, hogy könnyen érthető, röviden szövegezett kérdéseket tegyen fel. A kereskedelem éltető eleme a gyorsaság, a kereskedő vagy megbízottja tehát nem bajlódhat sokáig a kérdőív, árúnyilatkozat kiállításával. Az árúnyilatkozat kitöltését sokszor még mindig tehernek tekinti. Hosszú és a részleteket megvilágító utasítások elolvasására az adatszolgáltatónak nincs ideje, gyorsan, majdnem gé-

¹⁾ A Magyar Statisztikai Társaság 1926. március 24-én tartott ülésén felolvasott székfoglaló előadás kivonata. — *Extrait du discours de réception lu à la séance du 24 mars 1926 de la Société Hongroise de Statistique.*

piesen kell dolgoznia. Az árúnyilatkozatnak nem szabad túlsok kérdéssel ostromolnia az adatszolgáltatót, mert a sok kérdés bizalmatlanná teszi és az adatok megbízhatatlan kitöltésére vezet. A külkereskedelmi statisztika már az adatok beszolgáltatásánál figyelemmel van a közgazdasági érdekekre és egyes vámtechnikai szempontokra. Ezért a forgalom számbavétele többféle úrlapon történik. A szabad forgalomban kezelt árúk bejelentésére például más úrlapot kell használni, mint az előjegyzésben kezelt árúk számbavételére. Vigyázni kell azonban arra, hogy a sokféle úrlap ne zavarja se az adatszolgáltatót, se az adatgyűjtőt. Az árúnyilatkozatok alakjának megállapításánál, az egyes kérdések elhelyezésénél végül gondot kell fordítani arra is, hogy az a feldolgozást ne tegye nehezéssé. A gyakorlat szerint a törvény ezeket a kérdéseket szerencsésen oldotta meg, mert az első évben nagyobb nehézségek nem mutatkoztak. Az adatszolgáltatók munkáját megkönnyíti, hogy az adatgyűjtést a vámhivatalok irányítják, amelyek a felekkel különben is közvetlenül érintkeznek.

Az új adatgyűjtést kettős adatgyűjtő szervezet végzi, a vámhivatalok és a szállítási vállalatok. Mindkét adatgyűjtő szerv bekapcsolódik minden egyes árúbehozatalba és árúkivitelbe. Az adatgyűjtés alapelve, hogy a küldeményt mindaddig nyomon kövesse, amíg annak végleges rendeltetése el nem dől. A behozatalban a vámhivatal kezdi és rendszerint a szállítási vállalat fejezi be az adatgyűjtést, a kivitelben általában a szállítási vállalatnak jut a kezdő, a határszéli vámhivatalnak pedig a befejező szerep. A két adatgyűjtő szerv tehát a gyakorlatban egymást ellenőrzi. Ez alól csupán a közúti adatgyűjtés kivétel, ahol csak a vámhivatal funkcionál. A kiviteli vámkezelési illetéknek és a szabadforgalomban a belső vámvizsgálatnak az 1925. év folyamán történt majdnem teljes megszüntetése a kivitelben egészen új helyzetet teremtett. A határszéli vámhivatal kezeli ugyan az árúnyilatkozatot, igazolja a küldemény kilépését, az árúbevallás helyességét és valódiságát azonban most már csak a szállítási okmányok alapján ellenőrizheti. Az árúbevallás helyessége tehát teljesen a féltől, illetőleg az adatgyűjtést megkezdő feladási állomástól függ. Az új adatgyűjtési módszernek azonban még így is sok előnye van. A határszéli vámhivatal felel azért, hogy minden kilépett küldemény után befolyjon az árúnyilatkozat. A kiviteli adatgyűjtés ellenőrzése csak a határállomásokra szorítkozik s a legrövidebb

idő alatt elvégezhető. Az ellenőrzés hatályossága mellett ennek a módszernek a fenntartása mellett szól az is, hogy az utólag visszarendelt árúk nem szerepelhetnek az exportban. Kétségtelen, hogy a belső vámvizsgálat megszüntetése folytán a kiviteli adatgyűjtés romlott, s hogy a küldemény tartalombevallásának megbízhatóságára a jövőben fokozottabban kell ügyelni.

Az új adatgyűjtési módszer az anyagnak sokkal több szempontból való feldolgozását teszi lehetővé, mint az előző adatgyűjtés. A régi rendszer mellett a közvetlen átviteli forgalmat egyáltalán nem lehetett számbavenni. Most az átvitel feldolgozása külön történik aszerint is, hogy az átvitel közvetlen fuvarlevéllel történt-e vagy pedig megtört Magyarországon. A közvetlen átviteli adatgyűjtés azonban nem terjed ki a Dunára, mert a Duna a békeszerződések alapján nemzetközi.

Kiterjed az adatgyűjtés az előjegyzési forgalom minden nemére. Az előjegyzési forgalomból jelenleg kettő fontos: a kikészítési forgalom és az előjegyzési raktárak forgalma. Az új vámtarifa életbeléptetésével a kikészítési eljárás rendkívül nagy jelentőségre emelkedett. Elég itt csak azt megemlíteni, hogy a kivitelnek értékben 10 százalékát a kikészítési eljárásban vámkezelik. A kikészítési forgalomban a kereskedelmi és vámtechnikai szempontok összeegyeztetése okozott itt-ott kisebb fennakadást, különösen a csomagolásra és megtöltésre szolgáló küldeményeknél. Zavarta a kikészítési forgalom tisztaságát a múlt évben az, hogy a kikészítésben vámmentes árúk is szerepeltek. A vámhivatalok ugyanis a behozatali vámkezelési illeték eltörléséig vámmentes árukat is kezeltek a kikészítési előjegyzési eljárásban. Az előjegyzési raktárak forgalmának pontos kimutatása az érdekeltség régi és jogos kívánsága. Ezek az adatok világítanak rá arra a szomorú tényre, hogy Magyarország, főleg Budapest közvetítő szerepe a Balkán és a Nyugat között milyen csekély. Az adatgyűjtés ezen a téren még nem mondható tökéletesnek. A nehézségeket azonban előreláthatólag már az idén sikerül teljesen kiküszöbölni.

Az új adatgyűjtési módszer lehetővé tette az utas- és poggyászforgalomban, valamint a közúton szállított kereskedelmi árúk számbavételét, mert a küldemények vámkezelés alá esnek s így az adatgyűjtésnek nincs akadálya.

Az adatok feldolgozása havonként történik. A statisztikai árulajstrom teljesen a vámtarifa beosztását és számozását követi. Egyes mezőgazdasági cikkeknel ennél még részle-

tesebb is. A feldolgozás minden tétel forgalmát országok szerint részletezi. Az egyes országokon belül külön szerepel a vasuti, hajó, posta és közúti (tengely-)forgalom. A kivitelnél sok nehézséget okoz az, hogy az árulajstrom követi az új vámtarifa aprólékos tagoltságát. Külön kiviteli árulajstrom készítése pedig megnehezítené az adatok összehasonlítását és sok feldolgozási és nyomda-technikai akadállyal is járna. A külföldi adatokkal való összehasonlításnál az országosításban még nagyok a különbségek. Különösen feltűnő eltérések vannak Ausztria forgalmánál. A nyugati és tengerentúli országok forgalmánál pedig a Trieszt és Fiume kikötőin át szállított küldemények okoznak differenciát. Az egyes országok adatai közötti ellentmondások eltüntetése régi nemzetközi probléma, melyet teljesen csak az adatok kölcsönös összehasonlítása szüntethet meg. A kiáltó különbségeket azonban helyesbíteni lehetne az egyes országok időszaki közleményeiben közölt adatok egybevetésével. Az adatgyűjtés ebben az esetben sokat javulna.

A feldolgozás legkényesebb része az értékek kiszámítása. A külkereskedelmi statisztika reformjának egyik alapvető intézkedése volt az értékbevallás rendszeresítése. Ez a rendszer már fennállott Magyarországon a külkereskedelmi statisztika első megszervezésekor. Akkor azonban a küldemények értékének bevallása végrehajthatatlannak bizonyult és át kellett térni a másik módszerre, amely szerint az értékek megállapítását szakértő bizottság végzi. A törvény csak egyes cikkek-nél tervezte az értékbevallás életbeléptetését. A végrehajtási rendelet azonban három, szinte kikerülhetetlenül parancsoló tényező folytán, az értékbevallást minden küldeményre kötelezővé tette. Az egyik tényező az új vámtarifa, amely aprólékos tagoltsága folytán jóformán kizárta azt, hogy az értékek az előző évek hasonló adataival összehasonlíthatók legyenek. A másik a háború előtti évekhez képest az értékekben még mindig jelentkező eltolódás. Mert megállapítható ugyan, hogy a nagykereskedelmi index arányban 150 körül mozog, az egyes cikkek érték-változásaiban azonban nagy különbségek mutatkoznak. Az értékbevallás alkalmazásánál végül nem lehetett figyelmen kívül hagyni azt sem, hogy ma még korántsem lehet az árak stabilizálásáról beszélni, nemcsak a gabonánál, cukornál stb., amely cikkek-nél évről-évre, a háború előtt is, nagy érték-különbségek fordultak elő, hanem az ipari gyártmányoknál sem. Az előrelátó törvény-

hozás nem temette be a régi négy évtized alatt kitaposott utat sem, a bizottsági érték-megállapítás rendszerét. A bizottság jelenleg az értékbevallások alapján kiszámított értékeket ellenőrzi.

Ha egyedül az értékbevallás alapján készülné a külkereskedelmi mérleg, az értékek kiszámítása éppúgy történnék, mint a mennyiségi adatok összeállítása. Csak a bevallott értékeket kellene tételenként összegelni. A statisztika alapelve azonban, hogy a beszolgáltatott adatokat mérlegeli. Mennyire mérlegelni kell tehát az egyéni bevalláson alapuló érték-adatokat. Az értékbevallásnál a törvény, hosszú megfontolás alapján, a számlaérték bevallása mellett döntött. Az értékek kiszámítása pedig azzal az értékkel történik, amit az áru az ország határán képvisel. Az érték az országhatáron legkevesebb két tényezőtől áll, az eladási vagy vételárból és az országhatárig felmerült szállítási költségekből. A szállítási költségeket a bizottság állapítja meg. A legtöbb hibát és rossz értékbevallást az okozta, hogy a behozott áruk után a forgalmi adót a vám és az összes költségek alapján vetik ki. Közelfekvő tehát a feltevés, amit a gyakorlat is igazolt, hogy az importált áruk után beszolgáltatott árúnyilatkozat számlaértéke-rovatába a forgalmi adó kivetésének alapját képező összeget jegyzik be. A kivitelnél viszont egyes országokban fennálló érték-vámok folytán van meg a hajlandóság az értékek leszorítására.

A bevallott értékek felülvizsgálat alá kerülnek. A felülvizsgált értékbevallások alapján tételenként megállapítatnak az egységértékek. A kiszámított egységértékek behasonlíttattak az értékmegállapító bizottság havi ideiglenes jelentéseivel. Az értékmegállapító bizottság januárban a legfontosabb 300 import- és export-tételről szolgáltatott be ideiglenes havi értékadatokat. A tételek száma az év folyamán fokozatosan bővült, úgyhogy az év végére már majdnem minden tételnél rendelkezésre állott az értékmegállapító bizottság ellenőrző javaslata. Átmenetileg tehát fordulhattak elő kisebb hibák a forgalomban jelentéktelen tételek egységértékének megállapításánál, hiszen az adatok gyors közzétételét nem lehetett áldozatul dobni a jelentéktelen tételek esetleg sántító vagy kifogásolható értékeinek, ezek a hibák azonban fokozatosan kiküszöböltettek. Az év végén az egész évre megállapított egységértékeket a nemzetközi adatokkal is összehasonlította a statisztikai hivatal. Az értékek kiszámítása tehát a legnagyobb körültekintéssel készül, hiszen a háború előtt az

ideiglenes mérleg összeállítása, a legfontosabb cikkektől eltekintve, az előző évi egységértékek alapján történt.

Az adatgyűjtésben és az adatok ellenőrzésében az első esztendőben fennakadás nem volt. Az ország pénzügyi helyzete azonban megakadályozta az adatok részletes feldolgozását és bizonyos vonatkozásokban visszafejlődést okozott az adatok közzétételében. Az adatok feldolgozásában a második revízió maradt el teljesen. Hézagok vannak a kikészítési eljárásban kezelt és az előjegyzési raktárakba érkezett árúk feldolgozásában is.

A közzétételben visszafejlődés az, hogy az ideiglenes külkereskedelmi statisztikai adatok teljes részletességgel most csak negyedévenként jelennek meg, holott a háború előtt

az adatok havonta közöltettek. Fejlődés azonban, hogy az egyes tételek a különféle országok szerint is részleteztetnek. Évi összefoglaló külkereskedelmi közlemény 1917 óta nem jelent meg. A szerződéses tételeknek a megkötött és még ezután megkötendő kereskedelmi szerződések folytán elkerülhetetlen külön feldolgozása a jövőben még növelni fogja a már most is nehezen leküzdhető nehézségeket.

Az első év tapasztalatai a várakozást felülmúlták, ami a vámhivataloknak, szállítási vállalatoknak és a postának a statisztikai hivatal külkereskedelmi osztályával való lelkiismeretes, fáradságot nem ismerő együttműködésének eredménye.

Kádas Károly dr.

Magyarország külkereskedelme az 1926. év február havában.

Commerce extérieur de la Hongrie au mois de février 1926.

Résumé. La valeur des importations ayant été, en février dernier, de 62·7 millions de couronnes-or et celle des exportations, de 50·3 millions, l'excédent d'importation montait à 12·4 millions. Par rapport au mouvement de janvier¹⁾, on voit une augmentation pour presque tous les principaux articles d'importation; par contre, à l'exception de quelques articles, il y eut une régression générale dans l'exportation; et c'est ce qui explique pourquoi la balance du commerce extérieur se solda, en février, par un excédent d'importation dépassant ceux enregistrés depuis février 1925. Toutefois, en examinant les résultats mensuels de l'année dernière, cet important excédent d'importation peut être considéré comme tout à fait temporaire, car il n'y a aucune raison pour qu'un fléchissement durable se produise dans le mouvement du commerce extérieur favorablement développé en 1925.

Februárban a behozatal értéke 62·7 millió, a kivitel értéke pedig 50·3 millió aranykorona volt, a behozatali többlet tehát 12·4 milliót tett ki. A januári forgalommal szemben (a januári kimutatást lásd a Magyar Stat. Szemle folyó évi 2. számának 100. lapján) a legfontosabb behozatali cikkek majd mindegyikénél emelkedés mutatkozik, míg a kivitelben az elmúlt év utolsó hónapjaihoz és a folyó év első hónapjához képest, néhány cikk kivéte-

lével, mint az az agrárjellegű Magyarországon rendszerint évről évre ismétlődik, általános visszaesésről kell beszámolnunk. Ez magyarázza meg, hogy külkereskedelmi mérlegünk oly behozatali többlettel zárult, amihez hasonló a múlt év február hava óta nem fordult elő. Az előző év havi eredményeit vizsgálva, azonban csak átmeneti jellegűnek lehet tekintenünk ezt a nagyobb arányú behozatali többletet, mert nincs ok arra, hogy külkereskedelmünknek az 1925. évben kialakult kedvező alakulása tartósabban megváltozzék.

Februári forgalmunkat a múlt év ugyanezen hónapjával összehasonlítva, a behozatalban csupán kisebb mértékű emelkedést, a kivitelben azonban jelentékeny emelkedést állapíthatunk meg, s ugyanezt mondhatjuk a január havi kivitelre is. Az idei január és február havi forgalom alakulása tehát abban az esetben, ha a viszonyítást az előző évekhez képest végezzük, különösen a kivitel fejlődése szempontjából, még mindig kedvező képet mutat.

A múltévi februári forgalomhoz képest a behozatalban főleg a nyers és megmunkált fa, nyers dohány, szén, pamutfonál, papiros és papirosárúk, ásványolaj és villamosgépek forgalma emelkedett, míg a pamut- és gyapjuszövetek behozatala nagymértékben visszaesett. A kivitelben főleg a vágó- és ígásállatok, tojás, disznózsír és szalonna, friss és elkészített hús, búza, kukorica, zab és a villamosgépek és készülékek mennyisége emelkedett, a gépek és készülékek csoportja pedig jelentékeny csökkenéssel szerepelt. M. E. dr.

¹⁾ Pour le relevé de janvier, voir la page 100 du numéro 2, année 1926, de la Revue Hongroise de Statistique.

Magyarország külkereskedelmi forgalma 1926. év február havában, szembeállítva az 1925. évi február havi adatokkal.

Commerce extérieur de la Hongrie au mois de février 1926, confronté avec les données du mois de février 1925.

Az áruk, illetőleg árucsoportok megnevezése <i>Désignation des marchandises, respectivement des groupes de marchandises</i>	1925	1926	1925	1926	Az érték 1926 február havában több (+), v. kevesebb (-) ezer ar.-k - Excédent (+) ou dimi- nution (-) de la val. en févr. 1926 en milliers de cour.-or		Az 1926. évi február havi össz- érték %-ában - En % de la valeur totale du mois de février 1926.
	február hónapjában — au mois de février						
		Mennyiség méter- mázsákban <i>Quantité en quin- taux métr.</i>		Érték ezer arany- koronákban <i>Valeur en milliers de couronnes-or</i>			
A) Behozatal. — A) Importation.							
Pamutszövet — <i>Tissus de coton</i>	10.614	8.585	8.872 1	6.988 7	- 1.883 4	11.14	
Nyers és megmunkált fa — <i>Bois brut et ouvré</i>	1,470.510	2,182.127	5 429 2	6.940 7	+ 1.511 5	11.07	
Nyers dohány — <i>Tabac brut</i>	1.946	14.419	887 4	6.081 1	+ 5.193 7	9.70	
Szén — <i>Charbon</i>	664.272	872.041	2.827 2	3.672 9	+ 845 7	5.86	
Gyapjuszövet — <i>Tissus de laine</i>	3.081	1.605	6 409 0	3.545 0	- 2.864 0	5.65	
Pamutfonal és -céna — <i>Fils de coton et fils retors</i>	4.356	5.671	2.334 7	2.953 8	+ 619 1	4.71	
Gépek és készülékek — <i>Machines et appareils</i>	10.929	10.881	2.147 9	2.136 0	- 11 9	3.41	
Papiros és papirosárúk — <i>Papier et art. en pap.</i>	32.574	42.364	1.551 9	2.131 7	+ 579 8	3.40	
Nyers fémek — <i>Métaux bruts</i>	10.749	11.117	1.624 9	1.903 5	+ 278 6	3.03	
Ásványolaj — <i>Huile minérale</i>	17.809	76 924	346 6	1.132 6	+ 786 0	1.81	
Vasárúk — <i>Articles en fer</i>	8.543	8.821	1.376 8	1.127 3	- 249 5	1.80	
Kikészített bőr — <i>Cuir préparés</i>	827	753	818 9	1.115 0	+ 296 1	1.78	
Villamosgépek és készül. — <i>Mach. et appar. électr.</i>	595	1.364	336 2	1.016 9	+ 680 7	1.62	
Gyapjúfonal — <i>Fils de laine</i>	1.752	1.641	1.061 2	950 9	- 110 3	1.52	
Nyers pamut — <i>Coton brut</i>	3.833	3.665	940 6	889 9	- 50 7	1.42	
Cukorrépamag — <i>Graines de betterave à sucre</i>	7.895	5.464	789 5	710 3	- 79 2	1.13	
Technikai zsiradékok — <i>Graisses pour usage techn.</i>	3.416	6.022	345 7	610 6	+ 264 9	0.97	
Üveg és üvegárúk — <i>Verres et verreries</i>	10.942	10.841	555 6	593 0	+ 37 4	0.95	
Egyéb áruk — <i>Autres marchandises</i> { db — pièce { pár — paire { q — q	53.355 19.832 432.876	34.903 28.685 919.308	20.126 4	18.202 4	- 1.924 0	29.03	
Behozatal összesen — <i>Import. totale</i> { db — pièce { pár — paire { q — q	53.355 19.832 2,697.519	34.903 28.685 4,183.613	58,781 8	62.702 3	+ 3.920 5	100.00	
B) Kivitel. — B) Exportation.							
Liszt — <i>Farine</i>	113.074	129.134	6.205 7	6.506 4	+ 300 7	12.94	
Vágó-ésigásáll. ¹⁾ — <i>Anim. de boucherie et de trait</i>	13.185	22.264	4.841 9	6 078 6	+ 1.236 7	12.09	
Tojás — <i>Oeufs</i>	14.179	25.634	1.701 5	4.870 5	+ 3.169 0	9.68	
Búza — <i>Froment</i>	38.334	118.921	1.533 4	3.448 7	+ 1.915 3	6.86	
Disznózsír, szalonna — <i>Saindoux, lard</i>	1.607	16.004	298 4	2.978 8	+ 2.680 4	5.92	
Tengeri — <i>Maïs</i>	81.509	190.658	1.793 2	2.669 2	+ 876 0	5.31	
Cukor — <i>Sucre</i>	52.721	54.205	1.845 2	1.843 0	- 2 2	3.66	
Friss és elkészített hús, kolbász — <i>Viandes fraîches et préparées, saucisses</i>	2.029	9.478	397 5	1.621 2	+ 1.223 7	3.22	
Villamos gépek és készül. — <i>Mach. et appar. électr.</i>	1.859	4.422	783 1	1.358 0	+ 574 9	2.70	
Leölt baromfi — <i>Volaille morte</i>	5.853	4.498	1.218 5	1.191 3	- 27 2	2.37	
Köszén — <i>Houille</i>	215.500	294.857	603 4	1.061 5	+ 458 1	2.11	
Vasúti kocsik — <i>Voitures de chemins de fer</i>	10.220	8.147	1.026 7	994 1	- 32 6	1.98	
Rozs — <i>Seigle</i>	47.453	45.558	1.660 9	820 0	- 840 9	1.63	
Vasárúk — <i>Articles en fer</i>	6.106	12.328	781 0	740 3	- 40 7	1.47	
Toll — <i>Plumes</i>	1.945	1.284	1.149 3	712 0	- 437 3	1.42	
Gépek és készülékek — <i>Machines et appareils</i>	14.991	5.533	2.008 1	679 2	- 1.328 9	1.35	
Nyers bőr — <i>Peaux brutes</i>	1.216	1.657	495 0	663 8	+ 168 8	1.32	
Egyéb áruk — <i>Autres marchandises</i> { db — pièce { pár — paire { q — q	398 1.573 459.981	24 3.309 571.881	11.510 4	12.056 4	+ 546 0	23.97	
Kivitel össz. — <i>Exportation totale</i> { db — pièce { pár — paire { q — q	13.583 1.573 1,068.577	22.288 3.309 1,494.199	39.853 2	50.293 0	+ 10.439 8	100.00	

¹⁾ A mennyiség darabokban van kimutatva. — *La quantité est indiquée en pièces.*

Nemzetközi kereskedelmi forgalom 1925-ben.¹⁾

Mouvement commercial international en 1925.¹⁾

Az 1925. évi nemzetközi árucseré az előző évhez képest általában némi emelkedést mutat s körülbelül elérte a háború előtti színvonalat. Az 1924. év erős lendülete nem fokozódott. Az egyes országok adatait külön vizsgálva, általános konszolidációról még nem lehet szó.

Angliában 1925-ben a gazdasági helyzet kevésbé kedvező volt, a munkanélküliség nem csökkent. A behozatal emelkedett, az angol árúk kivitele visszaesett. Ezt különösen a szénkivitel csökkenése okozta.

Franciaországban, melynek külkereskedelmi mérlege aktív, nagyrészen a frankérték süllyedésének befolyása alatt, az ipari termelés — különösen a vas- és acéliparé — a fejlődés képét mutatja. A munkanélküliség is enyhült. Mindazáltal a külkereskedelemben a gyarmatok szerepe az egyéb külföld rovására kezd növekvő szerephez jutni.

Németországban a külföldi árucseré a szóbanforgó évben élénkebb volt, mint 1924-ben s mind a behozatal, mind pedig a kivitel értékében a múltévi értékek mintegy egynegyedrészt kitevő emelkedés volt észlelhető.

Hollandiában a gazdasági viszonyok javulásának megfelelően szintén növekedő forgalommal találkozunk.

Dániában és Norvégiában a dán, illetve a norvég korona árfolyamának emelkedése nehézségeket okozott, Dániában e körülmény munkabeszüntetésekre vezetett s a valóságban a fontosabb kiviteli cikkek kivitele — az értékemelkedés dacára — mennyiségileg kisebb volt, mint az előző évben.

Svédországban, ahol a nyersvastermelés a háború előtti termelésnek csak felét teszi ki, az előző évhez képest vasérc- és vasárúkvitelben némi emelkedés mutatkozott. A behozatal értékjavulását főképp ennek tulajdoníthatjuk. Egyébként a világ vaspiacán érezhető

túlkínálat, a magas munkabérek s a munkanélküliség terjedése némi rosszabbodást idéztek elő az ország gazdasági helyzetében.

Finnország behozatali és kiviteli értékszámai emelkedtek. Az ország külkereskedelmi mérlege az utolsó két évben aktívvá vált.

Oroszország, bár 1925. évi mérlege — szemben az előző évvel — passzív volt, nemzetközi kereskedelmét igen jelentékenyen tudta fokozni. Behozatalában Németország és Anglia rovására az Egyesült-Államok jutottak nagyobb szerephez, míg a kivitel legnagyobb része az utolsó évben az Egyesült-Államok helyett Anglia felé irányult.

Esztország jobb gazdasági helyzetének következményeképpen, különösen az év második felében, meglehetősen fejlesztette külkereskedelmi tevékenységét.

Lengyelországban a külkereskedelemben az állami beavatkozás hatása alatt állott. A zloty árfolyamának csökkenése miatt a kormány szigorú behozatali tilalmakat léptetett életbe, ami azonban a zloty érték-telenedését nem tudta megállítani. Az év vége felé a külforgalom ismét élénkülni kezdett.

Cseh-Szlovákia külkereskedelme 1925-ben kedvező fejlődést mutat, ami különösen a Németországgal való forgalom nagyobbodásának tudható be. Mérlege aktív.

Ausztriában az utolsó évben jelentős javulás nem volt észlelhető. Az ország, tökeszegénysége miatt, nem elég felvevőképes.

Svájc ipari termelése ingadozásoknak volt kitéve. A külföldi árucserében az 1925. év kisebbmértvű élénkülést hozott.

Olaszország ipara az elmúlt évben szépen fejlődött tovább. A termés is jó volt s az idegenforgalom a szent év alkalmából különösen erős volt. E körülmények a külkereskedelmet jelentékenyen élénkítették.

Az *Amerikai Egyesült-Államok* külforgalma az előző évinél nagyobb volt, a mérleg aktivitása azonban gyengült.

Végül általában élénkült a külkereskedelemben az Európán-kivüli többi kereskedőországban, illetve gyarmatokon is.

¹⁾ V. ö.: Wirtsch. u. Stat. 1926. 5. sz. és Rec. Mens. de l'Inst. Int. du Comm. 1926. 1. sz. — Voir le numéro 5, année 1926, de Wirtsch. u. Stat., et le numéro 1er, année 1926, de l'Inst. Intern. du Comm.

Néhány állam külkereskedelmi mérlege.

Balance du commerce extérieur de différents pays.

Idő- szak Année	Be- hozatal Import.	Kivitel Export.	Behozatali (—) vagy kiviteli (+) többlet Excédent d'im- port. (—) ou d'export. (+)	Be- hozatal Import.	Kivitel Export.	Behozatali (—) vagy kiviteli (+) többlet Excédent d'im- port. (—) ou d'export. (+)	Be- hozatal Import.	Kivitel Export.	Behozatali (—) vagy kiviteli (+) többlet Excédent d'im- port. (—) ou d'export. (+)
	millió pengőben en millions de pengő-s ¹⁾			millió pengőben en millions de pengő-s ¹⁾			millió pengőben en millions de pengő-s ¹⁾		
	Ausztria <i>Autriche</i>			Esztország <i>Esthonie</i>			Nagy-Britannia <i>Grande-Bretagne</i>		
1924	2.771.1	1.584.7	— 1.186.4	142.0	138.7	— 3.3	32 279.3	23.595.5	— 8.683.8
1925	2.289.3	1.555.6	— 733.7	147.3	147.2	— 0.1	36.483.9	25.563.5	— 10.920.4
	Ausztrália <i>Australie</i>			Finnország <i>Finlande</i>			Németország <i>Allemagne</i>		
1924	3.667.1	3.515.3	— 151.8	678.9	716.4	+ 37.5	12.388.0	8.906.0	— 3.482.0
1925	4.380.0	4.273.1	— 106.9	808.7	817.5	+ 8.8	16.902.1	11.965.8	— 4.936.3
	Belgium és Luxemburg <i>Belgique et Luxembourg</i>			Franciaország <i>France</i>			Norvégia <i>Norvège</i>		
1924	4.634.9	3.662.2	— 972.7	11.952.8	12.346.1	+ 393.3	1.232.2	847.0	— 385.2
1925	4.805.6	3.910.8	— 894.8	11.810.0	12.334.2	+ 524.2	1.415.4	1.058.4	— 357.0
	Britt-India <i>Inde britannique</i>			Hollandia <i>Pays-Bas</i>			Olaszország <i>Italie</i>		
1924	4.440.7	6.968.6	+ 2.527.9	5.152.2	3.619.8	— 1.532.4	4.825.8	3.564.3	— 1.261.5
1925	4.690.0	8.262.1	+ 3.572.1	5.639.0	4.149.4	— 1.489.6	5.956.8	4.138.8	— 1.818.0
	Cseh-Szlovákia <i>Tchéco-Slovaquie</i>			Japán <i>Japon</i>			Oroszország <i>Russie</i>		
1924	2.674.8	2.870.7	+ 195.9	5.782.2	4.259.5	— 1.522.7	639.7	889.4	+ 249.7
1925	2.948.3	3.146.4	+ 198.1	5.983.5	5.407.0	— 576.5	2.200.1	1.654.4	— 545.7
	Dánia <i>Danemark</i>			Kanada <i>Canada</i>			Románia <i>Roumanie</i>		
1924	2.250.5	2.051.4	— 199.1	5.036.4	5.968.2	+ 931.8	630.7	670.0	+ 39.3
1925	2.468.0	2.300.8	— 167.2	5.066.7	6.824.8	+ 1.758.1	²⁾ 537.6	²⁾ 489.0	— ²⁾ 48.6
	Délafrikai Unió <i>Union Sud-Afr.</i>			Lengyelország <i>Pologne</i>			Svédország <i>Suède</i>		
1924	1.503.1	1.912.7	+ 409.6	1.628.7	1.393.7	— 235.0	2.121.6	1.894.8	— 226.8
1925	1.801.3	2.224.0	+ 422.7	1.731.4	1.368.3	— 363.1	2.199.9	2.064.8	— 135.1
	Egyesült-Államok <i>Etats-Unis d'Amér.</i>			Litvánia <i>Lituanie</i>			Svájc <i>Suisse</i>		
1924	20.623.6	26.218.1	+ 5.594.5	117.5	151.8	+ 34.3	2.606.3	2.154.2	— 452.1
1925	24.149.8	28.048.6	+ 3.898.8	142.7	137.2	— 5.5	2.935.2	2.348.9	— 586.3
	Egyiptom <i>Egypte</i>			Magyarország <i>Hongrie</i>					
1924	1.328.4	1.759.3	+ 430.9	808.2	661.3	— 146.9			
1925	1.647.8	1.707.9	+ 60.1	850.7	805.1	— 45.6			

¹⁾ 1 pengő = 12.500 couronnes. — ²⁾ I—IX. hó. — Janvier—septembre.

© ÁRSTATISZTIKA ÉS PÉNZÜGY ©

A nagykereskedelmi árak indexszámai 1926 március végén.

*Nombres-indices des prix de gros à la fin
de mars 1926.*

*Résumé. En mars dernier, le nombre-
indice des prix de gros a diminué de 18.031
à 17.788, soit de 1.3%. La baisse s'est
produite tant aux indices moyens des produits
agricoles et alimentaires qu'à ceux des
matières et des produits industriels. Le prix
de l'oeuf, du malt, des bêtes à cornes a baissé;
celui du blé n'a présenté qu'un changement
insignifiant. Parmi les matières nécessaires
à l'industrie et les produits industriels, tan-
dis que le prix du coton brut et des fils de
coton a diminué d'une façon sensible, celui
de quelques autres articles se rattachant à
cette catégorie a baissé légèrement.*

*Le nombre-indice, calculé en couronne-or,
des prix de gros est tombé de 1.25 à 1.23.*

A magyar nagykereskedelmi árak index-
számának lemorzsolódása március hó folyamán
is folytatódott.

Nagykereskedelmi árak indexszámai.

*Nombres-indices des prix de gros en Hongrie.
(1913 = 1).*

Időpont Epoque	Élelmezési cikkek és mezőgazdasági termékek	Produits agricoles et alimentaires	Ipari anyagok és termékek	Matériaux nécessai- res à l'industrie, produits in- dustriels	Összes árú á- laga	Moyenne de toutes les marchandises
a) papírkoronaalapon sur la base de la couronne-papier						
1924 XII. 31 . . .	22.940	23.883	23.466			
1925 XII. 31 . . .	17.447	19.929	18.832			
1926 I. 31 . . .	16.517	19.747	18.319			
II. 28 . . .	16.270	19.428	18.031			
III. 31 . . .	15.913	19.275	17.788			
b) aranykoronaalapon -- sur la base de la couronne-or						
1924 XII. 31 . . .	1.56	1.63	1.60			
1925 XII. 31 . . .	1.20	1.38	1.30			
1926 I. 31 . . .	1.14	1.36	1.27			
II. 28 . . .	1.13	1.35	1.25			
III. 31 . . .	1.10	1.33	1.23			

Március folyamán az árak csökkenése úgy
az élelmezési cikkek és mezőgazdasági ter-
mékek, mint az ipari anyagok és termékek
átlagos indexszámainál egyaránt jelentkezett.
Az előbbi főkategóriában említhető a szarvas-
marhaáraknak, továbbá a tojás és a maláta
árának a mérséklődése. A gabonaárak csak
jelentéktelen változást mutattak. Az ipari
anyagok és termékek közül egyéb kisebb
jelentőségű árváltozások mellett számottevő a
nyers pamutnak és a pamutfonálnak az áresése.

A nagykereskedelmi árak indexszámának
márciusi csökkenése 1.3%-nak felel meg.

A létfenntartási költségek indexszámai 1926 március végén.

*Nombres-indices du coût de la vie à la fin
de mars 1926.*

*Résumé. Comme en février dernier, l'in-
dice du coût de la vie a augmenté aussi
en mars, montant à 14.728 le 31 mars, contre
14.625 au mois précédent. On voit que la
proportion de l'accroissement n'était pas con-
sidérable, elle ne faisait que 0.7%. Cet ac-
croissement était dû principalement à la hausse
du prix de détail de la graisse et de la
viande de porc, par suite de quoi les frais
d'alimentation ont augmenté. Les frais de
logement, de chauffage, d'éclairage et d'habil-
lement restaient sans changement. Si l'on ne
compte pas le loyer, l'indice du coût de la
vie était 17.172 au 31 mars, contre 17.037
à la fin de février.*

*Calculé en couronne-or et y compris le
loyer, le nombre-indice du coût de la vie était
1.02, et sans le loyer, 1.19, contre 1.01,
respectivement 1.18, en février.*

A létfenntartási költségek átlagos index-
száma március folyamán emelkedett. Ennek
az indexszámnak a nagykereskedelmi index-
szel ellentétes irányú mozgását az idézte elő,
hogy egyes oly élelmiszerek kicsinybeni ára-
nál mutatkozott drágulás, melyek a háztartási
költségeket sokkal inkább befolyásolják, mint
amilyen befolyást ugyanezek a cikkek a nagy-
kereskedelmi indexszám alakulására gyakorol-
hatnak.

Egy négytagú munkáscsalád heti kiadásainak alakulása indexszámokban.

Formation des dépenses hebdomadaires d'une famille ouvrière de 4 membres en nombres-indices.

(1913 = 1.)

Időpont Epoque	Élelmezés Alimentation	Ruházat Habillement	Fűtés és világítás Chauffage, éclairage	Lakás Logement	Összes hetiköltség Frais hebdomadaires totaux	Összes hetiköltség a lakásbér nélkül Frais hebdomadaires totaux sans le loyer
a) Papírkorona alapon Sur la base de la couronne-papier						
1924 XII/31	21322	24435	17998	3697	17103	21834
1925 XII/31	16714	19024	18094	6597	14743	17306
1926 I/31	16087	19024	18094	6597	14418	16879
1926 II/28	16471	18552	17926	6960	14625	17037
1926 III/31	16668	18552	17926	6960	14728	17172
b) aranykorona alapon Sur la base de la couronne-or						
1924 XII/31	1.45	1.66	1.23	0.25	1.16	1.49
1925 XII/31	1.15	1.31	1.25	0.46	1.02	1.19
1926 I/31	1.11	1.31	1.25	0.46	1.00	1.17
1926 II/28	1.14	1.28	1.24	0.48	1.01	1.18
1926 III/31	1.15	1.28	1.24	0.48	1.02	1.19

A márciusi emelkedés nem jelentős, mindössze 0.7% s azt elsősorban a sertéshús és a zsír kicsinybeni árának emelkedése idézte elő, ami maga után vonta az élelmezési költségek megdrágulását. A lakás, fűtés, világítás és a ruházat költségei változatlanok maradtak. A lakásbér nélkül számított indexszám ma már meglehetősen megközelíti a nagykereskedelmi indexszám nivóját.

A pénzügyi betétek.

Dépôts en banque.

Résumé. En mars dernier, l'effectif des dépôts placés à la Caisse d'Epargne Postale et aux 13 principaux établissements de crédit de Budapest a augmenté de 7.3 millions de couronnes-or. Cet accroissement a entièrement porté sur les dépôts d'épargne, tandis que, par rapport au mois précédent, l'effectif des dépôts en comptes-courants restait sans changement. On peut mentionner que le montant des dépôts placés en devises étrangères, lequel augmenta fort en janvier, a continué à diminuer en mars, se rapprochant de nouveau

de l'effectif de décembre. Aux établissements de crédit mentionnés, l'effectif des dépôts totaux montait à 462.5 millions de couronnes-or, ce qui représentait 28.8% de celui de 1913.

A pénzügyi betétek alakulása márciusban valamivel kedvezőbb volt, mint februárban, bár a mutatkozó emelkedés nem volt nagyarányú. A postatakarékpénztárnál és a budapesti 13 legnagyobb pénzügyi intézetnél elhelyezett betétek álladéka március folyamán 7.3 millió aranykoronával emelkedett. Az emelkedés teljes egészében a takarékbetétekre esik, melyek álladéka 126.7 millió aranykoronáról 134.0 millió aranykoronára nőtt, míg a folyószámlabetétek álladéka március 31-én is 328.5 millió aranykorona volt, éppúgy, mint február végén. A betétek együttes álladéka március 31-én 462.5 millió aranykorona volt (februárban 455.2 millió aranykorona). Az idegen valutákban elhelyezett betétek összege, mely januárban nagyot ugrott, márciusban tovább csökkent s ismét megközelíti a decemberi állományt. A takarékbetétek állománya az adatgyűjtésbe bevont 13 legnagyobb pénzügyi intézetnél és a postatakarékpénztárnál március 31-én 15.5%-át tette az 1913. évinek, a folyószámlabetéteké pedig 44.5%-át.

A betétek alakulása.

Formation des dépôts.

Megjelölés Désignation	Január Fin janvier	Február Fin février	Március Fin mars
h ó v é g é n			
a) millió aranykoronában en millions de couronnes-or			
Takarékbetétek — Dépôts d'épargne	124.3	126.7	134.0
Folyószámlabetétek — Dépôts sur comptes-courants	331.1	328.5	328.5
Együtt — Ensemble	455.4	455.2	462.5
b) index-számokban — en nombres-indices (1913. évi álladék = 100) — (Effectif de 1913 = 100)			
Takarékbetétek — Dépôts d'épargne	14.4	14.6	15.5
Folyószámlabetétek — Dépôts sur comptes-courants	44.8	44.5	44.5
Együtt — Ensemble	28.4	28.4	28.8

A részvények értéke.*Valeur des actions.*

Résumé. En tenant compte des changements de capitaux affectant l'effectif de 1913, le nombre-indice (indice de Bourse) montrant la fluctuation de cours des actions cotées à la Bourse de Budapest est tombé de 9·7 à 9·4; donc le capital placé en 1913 a perdu 90·6% de sa valeur. Si, en calculant l'indice d'actions, on prend en considération les changements de capitaux non seulement jusqu'à la limite atteinte du fait du droit de priorité d'achat, mais aussi en leur ensemble, on voit qu'il était 13·6 au 31 mars, contre 13·9 à la fin de février 1926.

A budapesti tőzsdén jegyzett részvények árhullámozását jelző indexszám (tőzsdeindex) március folyamán tovább csökkent. Az 1913. évi részvényállományt érintő elővételi jogok figyelembevételével svájci frank alapon számított indexszám 9·7-ről 9·4-re esett, ami azt jelenti, hogy 100 sv. frank akkori befektetés ma már csak 9·4 frankot ér. Márciusban alig egy-két kivétellel az árfolyamok az összes részvénykategóriáknál lanyhultak.

Ha a részvényindexet úgy állapítjuk meg, hogy a tőkeváltozásokat teljes egészükben vesszük számba (tehát nemcsak az 1913. évi részvényállományt érintő elővételi jogokon alapulókat), az indexszám március végén 13·6 volt (februárban 13·9).

Részvényindex*Index d'actions*

(1913 = 100).

Megjelölés <i>Désignation</i>	1925	1 9 2 6		
	XII. 31 31 déc.	I. 31 31 janv.	II. 28 28 févr.	III. 31 31 mars
a) Az 1913. évi részvényállományt érintő változások számbavételével a) En tenant compte des changements affectant l'effectif d'actions de 1913 .	10·2	9·9	9·7	9·4
b) Az összes tőkeváltozások számbavételével b) En tenant compte des changements totaux de capitaux	14·0	14·0	13·9	13·6

Németország külföldi kölcsönei 1924 aug. havától 1926 február haváig.¹⁾*Emprunts contractés à l'étranger par l'Allemagne d'août 1924 à février 1926.*

A Németbirodalom, továbbá az egyes német államok és városok által közcélra igénybevett külföldi hitelek összegeit a következő kimutatás tünteti fel:

A kölcsön neve	A kölcsönt nyújtó államok	A kölcsönök összege millió bir. márka
Birodalmi kölcsön	Am. Egy.-Államok, Anglia, Hollandia, Svájc, Svédország, Olaszország	840
Német államok kölcsönei	Am. Egyes.-Államok, Hollandia, Svájc	86
Városi kölcsönök	Anglia, Am. Egy.-Államok, Hollandia, Svájc	456
Magánkölcsönök	Am. Egy.-Államok, Anglia, Hollandia, Svájc, Svédország	1.462
Összesen :		2.844

Az igénybevett külföldi kölcsönök összege 1924 évi október havától 1926 évi január hóig 328·15 millió dollárt, 2·7 millió birodalmi márkát és 1·5 millió svájci frankot tesz ki. Ebben az összegben a Németbirodalom 200 millió dollárral, az államok 20·5 millió dollárral, Drezda, Berlin, Bremen egyenként 15 millió dollárral szerepelnek. A Németbirodalom által felvett 200 millió dolláros kölcsön a Dawes-féle terv szerinti rendelkezései szerint a Birodalmi bank átszervezését és a márka stabilizálását célozta. A többi kölcsönök nagyrészt beruházási természetűek voltak, főként vasút-, kikötő-, csatornaépítésre és más közüzemek létesítésére fordítottak. A hitelnyújtásban Amerika, Anglia, Hollandia, Svájc, Svédország és Olaszország vettek részt, ezekben az államokban helyezettett el a birodalmi kölcsön is. A közkölcsönök lejáratási ideje 10—25 év között mozog.

Nagyobb mértékben vették igénybe a külföldi piacot a magántársulatok, melyeknek kölcsöneit szintén a fenti államok folyósították. A magánkölcsönök összege 286·15 millió dollár, 10·85 millió font sterling, 5·84 millió hollandi forint, 5·25 millió bir. márka és 30 millió svájci frank. Nagyobb tételekkel a németbirodalmi vasút (15 millió dollár), a Német járadékbank (25 millió dollár), a Krupp cég (10 millió dollár), az Ufa (15 millió dollár) és a Rhein-Elbe vállalat (25 millió dollár) szerepelnek. A kölcsönök javarésze jelzálogfedeztetű. Rendeltetésük főképen beruházások végrehajtása és a rövidlejáratú tartozások bénító hatása alól való szabadulás. Egyes kölcsönök részvényvásárlási joggal is fel vannak ruházva.

¹⁾ L.: Wirtschaftsdienst 1926. évi 6. szám.

A magánkölcsonök lejáratí ideje 1—30 évig terjed, túlnyomó részük azonban 20 év alatt fizetendő vissza.

1924. év augusztusától kezdve magáncélokra mind fokozottabb mértékben vétettek igénybe a külföldi hitelek. Ezek emelkedése a társulatok határozott szándékát jelzi a háborús veszteségek pótlásán

és a fenti célok megvalósításán kívül a háború előtti keretekhez való visszatéréshez.

Úgy a közkölcsonök, mint a magánhitelek 6½—8% kamatozásúak. Túlnyomó részük 7%-os, a közkölcsonök pedig 1925 október havától, egynek kivételével mind 7%-osak. Kibocsátási árfolyama mindkét természetű kölcsonöknek 84½—100% között ingadozik.

© KONZULI JELENTÉSEK ©

Cseh-Szlovákia.

Tchéco-Slovaquie.

A prágai m. kir. követség gazdasági jelentése az 1925. évről.

Az 1925. év gazdasági szemszögből nézve nem hozott olyan eseményeket, amelyek ezt az esztendőt a forradalom utáni periódusban különösen emlékezetessé tennék. Ez az eseménytelenség azonban mindazonáltal haladást jelent, ha tekintetbe vesszük, hogy a Cseh-Szlovákiát környező országok mind milyen gazdasági válsággal küzdenek. Az a körülmény, hogy a gazdasági élet egy bizonyos nívón megállapodott, elsősorban a eseh korona stabilizációjának köszönhető. Az értékmérő ingadozásának megszűntébe vetett hit erősen elősegítette a kalkulációt, amely a normális gazdasági életnek egyik elengedhetetlen feltétele.

A jelenlegi helyzet mindazonáltal még távolról sem mondható teljesen konszolidáltnak mindaddig, amíg a tőkehiány, a hitelkrízis meg nem szűnik és ameddig Cseh-Szlovákia az utódállamokkal rendes kereskedelmi szerződést nem köt.

Az a tény azonban, hogy Cseh-Szlovákia súlyos adókkal, rossz földreformmal, valójá-

ban passzív költségvetéssel terheltén a gazdasági életnek olyan színvonalára emelkedett, amely színvonalat az utódállamok közül egy sem tudott elérni, azt mutatja, hogy a vezetés eddig a hibák ellenére is céltudatos, erősakarátú, praktikus gondolkozású tényezők kezében volt, — nem jelenti azonban még a feltétlen életképességet mindaddig, amíg az elért nívót mesterséges eszközökkel tartják fenn.

Östermelés.

Mezőgazdaság. Az idei gabonatermés nem hozta meg azt az eredményt, amelyet az 1924. évi rossz termés után vártak. Ennek főoka a kedvezőtlen időjárásban keresendő. Tavasszal, április végéig meleg, száraz idő volt, amely lehetővé tette, hogy a szükséges földmunkálatok kellő időben elvégeztessenek. Minden remény meg volt arra, hogy rekordtermés lesz. A május végén keletkezett abnormálisan hideg és nedves idő, főleg pedig az erős jégverés sok helyen igen nagy káro-

A termés megnevezése	A termés mennyisége méter-mázsában		Bevetett terület hektárokbán		Átlagos termés hektáronként q-ban	
	1924	1925	1924	1925	1924	1925
Őszi búza	7,738.887	9,032.283	537.964	554.736	14.4	16.3
Tavaszi búza	1,034.904	921.427	68.860	63.116	15.0	14.6
Őszi rozs	11,094.706	13,295.741	812.810	823.117	13.7	16.3
Tavaszi rozs	268.524	260.009	26.131	23.889	10.3	10.9
Őszi árpa	59.851	64.636	4.384	3.923	13.7	16.5
Tavaszi árpa	9,647.114	11,242.383	674.752	690.210	14.3	16.3
Zab	12,041.566	11,691.792	846.343	837.955	14.2	14.0
Tengeri	2,600.925	2,738.124	157.256	156.746	16.5	17.5
Repce	41.970	39.226	3.464	3.009	12.1	13.0
Korai burgonya	1,839.681	2,356.605	21.495	23.211	85.7	101.5
Késői burgonya	63,303.582	70,680.680	613.029	616.343	103.3	114.7

kat okozott, amelyek következtében a gabona-termés némely helyen erősen az átlagos alatt maradt. A hideg, csapadékos idő az aratást is hátrányosan befolyásolta, a termés betakarítását pedig hetekig késleltette. Kedvezőtlen körülmények folytán a termés átlagosan csak gyenge közepesnek minősíthető, a jó világtermés következtében azonban az árak fokozatosan estek és így a köztársaság területén néhol a termelési költségek sem térültek meg.

A gazdaközönség az agrárállamokkal felveendő kereskedelmi tárgyalásokra való tekintettel erősen sürgette az agrárvámok behozatalát. Ebben az akcióban természetesen a malomiparosok is résztvettek. Nagy parlamenti viták után a politikai pártok kompromisszuma értelmében a kormány a mindenkorai árakhoz igazodó lejtővámokat léptetett életbe. Az erre vonatkozó rendelet megjelenését követőleg napvilágot látott az agrártermékek importját sújtó forgalmi adórendelet is, amely különösen a gabonakereskedők körében élénk elégedetlenséget keltett. Az áresés folytán az agrárvámok az év végén néhány produktumra nézve már alkalmazást nyertek, így korpára, rozsra, rozslisztre és novemberben már búzára és búzalisztre is. A lejtő agrárvámokkal az érdekeltek nincsenek megelégedve és autonóm vámok behozatalát sürgetik a kormánynál.

A malomiparosok több alkalommal tartott érdekeltségi ülésükön hangoztatták, hogy míg egyes államok (Magyarország, Amerika) az exportliszt részére nagyarányú kedvezményeket biztosítanak, Németország pedig a behozatali utalvány rendszerével egyenesen dumping-exportot fejleszt ki, addig a cseh-szlovák kormány szinte tétlenül nézi az itteni malomipar vergődését. A kormány az érdekeltségek nyomására nagyobb szigorúsággal járt el a lisztbehozatali engedélyek kiadása körül, amit annál könnyebben megtehetett, mert az 1924. évben a szükségletet erősen meghaladó, tisztán spekuláció céljából behozott lisztmennyiség szintén forgalomba került. Az őrlmények behozatala ezen körülmények folytán a megelőző évhez viszonyítva majdnem a felére csökkent.

Komlótermelés. Az elmúlt évi komlótermés 130.771 bécsi mázsát (50 kg.) tett ki, ami az 1924. évi 154.370 bécsi mázsás terméshez viszonyítva csökkenést jelent. Tekintetbe véve azt, hogy az 1924. évi termés rekordtermés volt, bátran megállapítható, hogy az 1924 évi produkció kivételével ilyen komlótermése nem volt még Cseh-Szlovákiának. A komlótermelési terület a megelőző évhez viszonyítva körülbelül 14%-kal növekedett.

Az árak az év első felében bécsi mázsánként átlag 2.000—2.500 korona körül mozogtak, júliusban egész 4.200 koronáig emelkedtek, az új campagne kezdetén kb. 3.000 koronáig estek, majd ismét 4.000 korona fölé emelkedtek, s ez az árnívó az év végéig meg is maradt.

Az 1924—25. évi campagne-ban mind a belföldi, mind az exportüzlet rendkívül kedvezően alakult. Az exportált komló mennyisége a megelőző évi exporthoz képest annak háromszorosára emelkedett, ami a múlt évi rekordtermésnek és természetesen az erősen megnövekedett keresletnek az eredménye.

Fatermelés. Az 1924. évben óriási mértékben emelkedett gömbfa-produkció és -export az elmúlt év kezdetén fokozatosan lecsökkent. Ennek oka egyrészt, hogy Svájc a fára behozatali tilalmat léptetett életbe, másrészt pedig az a körülmény, hogy az enyhe tél a kitermelést és faszállítást, különösen hegyes vidékeken, erősen akadályozta. Március végén az export megélénkült, de szeptemberben ismét lényegesen csökkent, amit az északi, főleg finn és skandináv fa konkurenciája okozott.

A hasított fa forgalma távolról sem érte el a gömbfáét, ami egyrészt a magas áraknak, másrészt az építkezések csökkenésének a következménye. A bányafa forgalma már sokkal kedvezőbben alakult, ez azonban elsősorban a belföldi üzletre értendő.

Az érdekeltek körében általában nagy aggodalomra ad okot az a körülmény, hogy Németország, amely eddig legnagyobb vásárlóként szerepelt, egyéb piacokon kezdi faszükségletét fedezni. A kivétel főleg az utolsó hónapokban lanyhult el olyannyira, hogy míg azelőtt Németország faszükségletének kb. 70%-át fedezte Cseh-Szlovákiában, most átlag már csak 35%-át, tehát a felét fedezi itteni piacokon. Az érdekeltségek remélik azonban, hogy ez a helyzet megváltozik, mielőtt Cseh-Szlovákia megköti a kereskedelmi szerződést Németországgal.

Széntermelés. Az elmúlt évi kő- és barnaszénprodukció az 1924. évhez képest tekintélyesen csökkent, amit az alábbi széntermelési adatok élénken bizonyítanak.

K ő s z é n			
	1924	1925	
I. negyedév	4,136.573 t	3,061.730 t	
II. negyedév	3,366.927 „	2,848.504 „	
III. negyedév	3,413.621 „	3,190.089 „	
IV. negyedév	3,442.280 „	3,450.000 „	
Ö. szesen	14,359.401 „	12,550.323 „	
B a r n a s z é n			
	1924	1925	
I. negyedév	5,747.483 t	4,669.793 t	
II. negyedév	4,599.166 „	4,114.358 „	
III. negyedév	4,800.110 „	4,606.889 „	
IV. negyedév	5,360.419 „	5,250.000 „	
Összesen	20,507.178 „	18,641.040 „	

A kokszttermelés az 1924. évi 2,218.684 tonnáról 1,978.459 tonnára esett, viszont a kőszénbrikettprodukciónál 74.406 tonnáról 151.714-re, a barnaszénbriketttermelés pedig 174.148 tonnáról 211.530 tonnára emelkedett.

Az 1925. évi termelés az 1924. évihez viszonyítva, a kőszénnél 12, barnaszénnél 8 és a koksznál 9%-kal csökkent. Ezzel szemben a kőszénbrikett produkciója mintegy 100, a barnaszénbriketté pedig 25%-kal emelkedett. A legutolsó békeév produkcióját fokmérőül véve, az elmúlt esztendő eredményei a kőszénnél 15, barnaszénnél 19 és a koksznál 20%-os csökkenést mutatnak.

A kőszén-, barnaszén- és kokszttermelés tekintélyes csökkenése természetesen szerkesztés összefüggésben van a kereslet csökkenésével; hozzájárult ehhez az a körülmény is, hogy a cseh-szlovák szénnek még saját hazájában is harcot kellett vívnia a külföldi konkurrenciával; ebben a harcban pedig ár és kalória szempontjából sokszor alul marad a lengyel és német szénhez szemben.

Ipar.

Az elmúlt év az ipar helyzete szempontjából nem mutat egységes képet; egyes iparágak, mint pl. a pamut- és építőanyagipar, különösen kedvező konjunktúrára tekinthetnek vissza, míg pl. az exportsőripar és az év végén a cukoripar is elég kedvezőtlen körülmények között bonyolította le üzleteit.

Cukoripar. Az 1924—25. évi cukorcampagne rekorderedményeket hozott. Az előállított cukor mennyiség ugyanis nyerscukorértékben 14,25 millió métermázsát tett ki és ezzel több mint négy millió métermázsával felülmulta az előző campagne produkcióját és közel másfél millióval a legutolsó (1913—14. évi) békecampagne cukortermelését. Ez a kedvező eredmény első sorban annak a következménye, hogy a répatermelési terület 33%-kal növekedett és a cukorrépatermés is rendkívül bőséges volt. Az 1925—26. évre vonatkozó becslések szerint az üzemben levő 155 cukorgyár összprodukciója körülbelül 15½ millió métermázsára lesz, a termelés tehát több mint egy millió métermázsával fogja meghaladni az előző rekordcampagne-ban előállított mennyiséget.

Szeszipar. Az 1924—25. üzemi év az előzőhöz képest, úgy a termelési viszonyok, mint a fogyasztás szempontjából, valamivel jobb eredményeket hozott; az előállított szesz mennyisége 542.071 hl volt, míg az előző üzemi évben 385.071 hl-t állítottak elő. A ter-

melést a pénzügyminisztérium szabályozza a szeszipiac, a termelési viszonyok és az exportkilátások mérlegbevétele, az előállított szeszszel való gazdálkodást pedig szinte monopóliumképpen a szeszértékesítő társaság végzi.

Textilipar. A textilipar a lenipar kivételével, az elmúlt évben kedvező eredményekre tekinthet vissza. Különösen a pamutipar dolgozott rendkívül kedvező viszonyok mellett, annak ellenére, hogy az észak-csehországi gyárak üzemfolytonosságát több bérsztrájk zavarta meg. Mind a belföldi, mind a külföldi kereslet emelkedett 1925-ben. A legnagyobb konjunktúra augusztusban és szeptemberben volt, amikor is Németország óriási megrendeléseket eszközölt, tekintettel az október 1.-én életbelépő német vámemelésre. Az üzletmenet egészen novemberig kedvezően alakult, az év utolsó két hónapjában azonban a forgalom erősen csökkent.

A fonódák és szövődék az elmúlt évben üzemképességüknek átlag 80—90%-áig voltak foglalkoztatva, sőt rövidebb időszakokban 100%-os üzemmel is dolgoztak.

A kivitel fellendülése annak a körülménynek a következménye, hogy a cseh-szlovák textilipar az exportra kerülő árúkat szinte dumpingáron adta, ezzel szemben a belföldi árakat emelte. Az exportárak erős (körülbelül 30%-os) leszállítására a vásárló államok magas behozatali vámjai és egyéb illetékei következtében volt szükség. Ezenkívül a külföldi vevőknél további kedvezményeket adtak azzal, hogy a hitelnyújtást 5—6 hónapra is meghosszabbították, s emellett az első 3 hónapban a hitelért kamatot nem is kértek. Ezekkel a kedvezményekkel sikerült azután a külföldi (főleg olasz) konkurrencia leverése.

A *gyapjú- és jutaipar* üzletmenete hasonlóan alakult, a *lenipar* helyzete azonban teljesen vigasztalan. A magas nyersanyagárak következtében az iparosok nagy üzemredukciót eszközöltek, ami természetesen pótolhatatlan veszteségekkel járt.

A *textilkivitel* az elmúlt évben a háború utáni rekordot érte el, amennyiben a megelőző évhez képest is több mint 10%-kal emelkedett. Az exportirányban azonban bizonyos változás állott be, amennyiben az utódállamok, amelyek még ma is a legnagyobb piacot képezik, kb. 5%-kal kevesebbet vásároltak mint 1924-ben; ezzel szemben a Németországba irányuló kivitel 34%-kal emelkedett. Ez mutatja, hogy az elmúlt évben történt exportemelkedést nem az utódállamok fokozottabb vásárlása idézte elő.

A *vasiparban* az elmúlt év eléggé változatos üzleti forgalmat hozott. Volt néhány hónap, amikor

a gyárak foglalkoztatottsága, valamint a forgalom erősen megcsappant, az év legnagyobb részében azonban elég kedvezően alakult az üzleti helyzet. A gyárak üzemképességüknek átlag 75%-ával dolgoztak, a nyersvasprodukció pedig az első hónapokban 100%-os volt, tehát elérte a teljesítőképesség határát.

Igen kedvező konjunktúrára tekinthet vissza a *gépipar*, elsősorban a mezőgazdasági gépipar. A mezőgazdasági gépkivitel a tavalyihoz viszonyítva 60%-kal emelkedett, ami a világ-gabonatermés erős javulásával van összefüggésben.

A 60%-os emelkedés mindazonáltal kissé soknak tűnik, különösen, ha meggondoljuk, hogy a Lengyelországba irányuló export, mely eddig mindig tekintélyes volt, ezúttal majdnem teljesen elmaradt.

Szovjet-Oroszország volt elsősorban az az állam, amely szinte megduplázta Cseh-Szlovákiában eszközölt eddigi mezőgazdasági gépvásárlásait. Példáját követte az Sz. H. Sz. állam is.

Kedvező volt az *automobilipar* helyzete, amelynek jövője azonban erősen veszélyeztetve van azáltal, hogy legújabban rengeteg amerikai kocsit hoznak be az országba a belföldiekénél jóval alacsonyabb vételárak mellett.

A gépgyárak több nagy külföldi megrendelést kaptak. Így a Skoda-gyár két törökországi új cukorgyár berendezésére kapott megrendelést, az Sz. H. Sz. államtól pedig 400 millió cseh koronaértékű állami megrendelést kapott gépekre és különböző gépalkatrészekre. A Skoda-gyár külön osztályokat szervezett szerszám- és rugógyártásra, autóprodukciónak emelése és tökéletesítése céljából pedig fuzionált a Laurin & Klement-gyárral.

Üvegipar (gablonzi ipar). A cseh-szlovák üvegipar az elmúlt évben eléggé kedvező üzleti periódust élt át, amennyiben békebeli üzemképességének 60—65%-ával dolgozott. A produkció 80—90%-a kivitelre került. Az üvegipar az elmúlt évben összesen kb. 25.000 munkást foglalkoztatott, míg teljes 100%-os üzem mellett 32.000 munkás nyerhet munkát az üveggyárakban. A rendkívül erős külföldi — főleg belga és német — konkurrencia folytán az iparosok kénytelenek voltak a kivitt cikkek árát lényegesen leszállítani. Ennek folytán az elmúlt év nyereségszempontjából nem állott arányban az export emelkedésével.

Az üveggyárak folytatták üzemüknek 1924-ben megkezdett modernizálását és tökéletesítését, főleg a csiszolt üveg produkciójának emelése érdekében.

A *gablonzi ipar* helyzete az elmúlt évben kielégítő volt, a kivitel azonban valamivel csökkent a tavalyihoz képest, ami főleg a nyersanyagárak emelkedésének a következménye. A kristályüveg kelen-dősége igen nagy volt, különösen a csillárokhöz szükséges függők forgalma volt tekintélyes. A kedvező üzletmenetet az október 1-én életbeléptetett új német vámok megakadályozták. Az üvegekszerek iránt nagy kereslet mutatkozott Észak-Amerika és

India részéről. A gablonzi árúk közül ezekben volt a legnagyobb forgalom és haszon, s a kilátások a jövőre nézve is igen kedvezőek. Az üveggyűrűk és üveggyöngyök forgalma már jelentékenyen kisebb volt. Az utóbbiakban az év vége felé emelkedett a kereslet, főleg a női estélyi ruhákra való aprógyöngyökben. Az üveggombgyártás elmúlt éve az ékszerekhez hasonlóan kedvezően alakult.

Porcellánipar. A porcellánipar elmúlt éve rendkívül kedvezően alakult. Ez iparág munkanélkülieinek száma nagyon csekély volt, sőt a porcellángyárak legnagyobb része alig tudta a megrendeléseket leszállítani. Bár a külföldön erős konkurrenciát vívott a cseh porcellánipar a német, francia, sőt japán iparral, mégis annyira fokozni tudta kivitelét, hogy az 20%-kal felülmúlva az 1924. évi kivitelt, ezzel háború utáni rekordot teremtett. Az export legnagyobb része Észak-Amerikába és Angliába irányult. Az export fokozásához erősen hozzájárult az a körülmény, hogy a termelési költségeket sikerült tetemesen csökkenteni.

Építőanyagipar. Az építőanyagiparban az elmúlt év kezdetén folytatódott a kedvező konjunktúra, később azonban az egyre növekvő építőanyagárak következtében az építési tevékenység alábbhagyott, ami természetesen a kereslet csökkenését vonta maga után. Az áremelkedés helyenként 50—75%-os volt, különösen a *cementiparban*. Az építőmesterek ennek folytán több ízben beadvánnyal fordultak a kormányhoz a cementbehozatal szabaddátétele és a cementvám leszállítása iránt.

A tavalyi nagy kereslet folytán a cementgyárak kibővített üzemüket és termelőképességüket így 60—70%-kal emelték, a termelés tehát emelkedett a készletek minden keresletet ki tudtak elégíteni, így a kormány az ipar, nem pedig a fogyasztók érdekeit tartva szem előtt, az építőmesterek és vállalkozók kéréseinek nem tett eleget. A köztársaság egyes vidékein beállott cementhiány csupán lokális jelentőséggel bírt ugyan, de szintén hozzájárult az árak emelkedéséhez.

A *téglaipar* helyzete a történelmi országokban nem volt kedvező, ami az építési mozgalom ellanyhulásával van összefüggésben. Ezzel szemben a felvidéki téglagyárak teljes üzem mellett nem tudták az ottani szükségletet fedezni, úgyhogy az építési vállalkozók kénytelenek voltak a közelfekvő magyarországi téglagyárakban nagyobb megrendeléseket eszközölni, amihez a kormány is hozzájárult.

Bőripar. A bőripar elmúlt éve rendkívül kedvező volt. Ehhez a kereslet tekintélyes emelkedésén kívül hozzájárult az a tény is, hogy a cseh korona megőrizte teljes stabilitását. Minthogy ebben az iparágban Cseh-Szlovákia teljesen a külföldi nyersanyagellátásra van utalva, ez különös fontossággal bír. A cserzett bőr kivitele az 1924. évihez képest megduplázódott. Főleg talpbőrt exportáltak, mégpedig elsősorban Lengyel-

országba, Németországba és Angliába. A borjúbőrnek Angliába irányuló kivitele többszörösére emelkedett, ezenkívül Németország és Olaszország is fokozta megrendeléseit.

A cipőipar foglalkoztatottsága csökkent, a készletek emelkedtek, ami nagyobb arányú árleszállítást vont maga után, amely körülmény a kiskereskedelemben is erősen érezhető volt. Ennek következményeképpen az üzletmenet az év vége felé megélénkült.

Söripar. Az 1924/25. évi campagne nem hozta meg azokat az eredményeket, amelyeket az érdekeltek az új szerződésektől, elsősorban az osztrák kereskedelmi szerződéstől vártak. Bár a sörprodukción az előző campagne-hoz képest emelkedett, a kivitel mégis csökkent. Ennek folytán újabb 26 serfőzde volt kénytelen üzemét beszüntetni. Ezzel a háború után bekövetkezett üzembeszüntetések száma ebben az iparágban 113-ra emelkedett.

Az 1924/25. évi campagne-ban összesen 8,580.550 hektoliter sört állítottak elő. A produkció emelkedése a belföldi fogyasztás fokozódásának a következménye. A kivitel legnagyobb része Németországba és Ausztriába irányult. A tengerentúli export lényegesen csökkent.

A söriparnak a magas nyersanyagárak és a drága készpénzhitel következtében sok nehézséggel kellett megküzdenie, s tekintve, hogy ezen a téren javulás nem igen várható, a vállalkozók nem a legjobb reményekkel tekintenek az új campagne elé.

Kereskedelem és közlekedés.

Külkereskedelem. Az elmúlt év külkereskedelmi mérlege az előző évekhez viszonyítva a következőképpen alakult:

Megnevezés	1922	1923	1924	1925
	ezer cseh koronában			
Kivitel . . .	18086348	12573315	17022251	18798953
Behozatal . .	12695515	10222287	15862297	17594247
Kiv. többlet .	5390833	2351028	1159954	1204706

Fenti adatokból kitűnik, hogy az 1925. évi külkereskedelmi mérleg aktívuma közel 45 millió koronával nagyobb, mint az 1924. évié, az emelkedés tehát nem nagymérvű. A kereskedelmi mérleg kiviteli többlete 1922 óta óriási módon csökkent, annak ellenére, hogy a kivitelt minden lehető módon fokozzák. Ezzel szemben azonban a behozatal is erősen emelkedik, ami a fokozott exportnak egészen természetes

következménye, mivel a kivitt fél- és készgyártmányokhoz szükségelt nyersanyag jelentékeny részben külföldről kerül az országba.

Kivitel. Az elmúlt év kivitele értékben az 1924. évhez képest közel 2 milliárd cseh koronával emelkedett.

A kivitel értéke a legfontosabb árúk között a következőképpen oszlik meg:

Á r ú	1924	1925	Különbség
	millió cseh koronában		
Pamut	2.547	3.208	+ 661
Cukor	2.432	2.322	— 110
Fa, szén	2.223	1.957	— 266
Gyapjú	1.745	1.797	+ 52
Úveg	1.239	1.298	+ 59
Vas	1.071	1.232	+ 161
Maláta, gabona . .	452	778	+ 326
Gyümölcs, stb. . .	694	652	— 42
Bőr	369	635	+ 266
Len, kender	582	636	+ 54
Gépek	460	402	— 58
Konfekciós árúk . .	349	437	+ 88
Selyem	393	409	+ 16
Agyagárúk	319	390	+ 71
Papír	268	322	+ 54

Fontos és figyelemreméltó jelenség a cukorkivitel értékének 110 millió koronás csökkenése. Ez a csökkenés csak az értékben jelentkezik, mert az exportált cukor mennyisége 1.7 millió métermázsával több mint a megelőző évben. Az értékcsökkenés oka a világpiaci árak csökkenésében keresendő. A fa- és szénexport csökkenése, úgy látszik, évről-évre folytatódik. Az 1925. évi kivitel csökkenése a megelőző évének több mint kétszerese; figyelemreméltó még a gépexport csökkenése is.

A kivitel az egyes rendeltetési országok között a következőképpen oszlott meg:

O r s z á g	1924	1925	Különbség
	millió cseh koronában		
Németország . . .	3317	4232	+ 915
Ausztria	3523	3252	— 271
Anglia	1586	1534	— 52
Magyarország . .	1134	1177	+ 43
Románia	796	840	+ 44
Sz. H. Sz. királyság .	830	820	— 10
Északamerikai Egy.-			
Államok	718	756	+ 38
Olaszország	831	755	— 76
Lengyelország . . .	558	658	+ 100
Svájc	450	556	+ 106
Franciaország . . .	291	267	— 24
Hollandia	252	258	+ 6
Belgium	101	85	— 16
Egyéb országok . .	2633	3602	+ 969

A rendeltetési országok sorrendjében a megelőző évhez képest több jelentős eltolódás történt. Így Ausztria az első helyről a másodikra szorult, míg Németország majdnem egymilliárdos többlettel az első helyre került. Magyarország ismét a negyedik helyen maradt, Németország, Ausztria és Anglia után.

Behozatal. Az elmúlt évi behozatal a megelőző évhez képest több mint 1·7 milliárd cseh koronával emelkedett. A *behozatal* emelkedését elsősorban a textilnyersanyagokban beállott fokozottabb szükséglet idézte elő. A gabona-neműek behozatala is emelkedett, de csak értékben. Mennyiség tekintetében az import félmillió métermázsával csökkent. A gabona-neműt importáló országok között első Magyarország 697, azután következnek Németország 454, az Sz. H. Sz. állam 297, Lengyelország 214, Ausztria 150, Amerika 102, Románia 82, Franciaország 70, Olaszország 70 és az egyéb országok 368 millió cseh koronával.

A behozatal értéke egyes fontosabb tarifaosztályok között a következőképen oszlott meg:

Tarifaosztályok	1924	1925	Különbség
	millió cseh koronában		
Pamut-, fonalárú	2858	3220	+ 362
Gabona, maláta, hüvelyesek, liszt	2355	2533	+ 178
Gyapjú-, fonalárú	1757	1776	+ 19
Allatok	827	768	— 59
Zsir	801	674	— 127
Len, kender, juta	429	576	+ 147

A behozatal értékének az egyes importáló országok között való megoszlásáról a következő táblázat nyújt áttekintést:

O r s z á g	1924	1925	Különbség
	millió cseh koronában		
Németország	5583	5496	— 87
Ausztria	1245	1293	+ 48
Lengyelország	728	1238	+ 510
Magyarország	880	1120	+ 240
Északam. Egyes. Áll. . . .	889	1117	+ 228
Olaszország	989	725	— 264
Franciaország	535	692	+ 157
Anglia	448	658	+ 210
Hollandia	478	510	+ 32
Sz. H. Sz. királyság	417	502	+ 85
Románia	467	369	— 98
Svájc	369	330	— 39
Belgium	114	180	+ 66
Egyéb országok	2716	3364	+ 648

Fentiekből kitűnik, hogy Cseh-Szlovákia legnagyobb külkereskedelmi forgalma Németországgal bonyolódik le és megközelíti a 10

milliárd cseh koronát; a cseh statisztikai adatok azonban a németekétől eltérnek, a németek ugyanis a Cseh-Szlovákiába irányuló kivitelnél csak saját termékeiket tüntetik fel német áruként, míg a cseh statisztikai hivatal minden Németországból érkező cikket német árunak jelez.

Rendkívül érdekes a Lengyelországból Cseh-Szlovákiába irányuló behozatal hatalmas növekedése, ami a lengyel szén nagyarányú behozatalának a következménye.

Cseh-Szlovákia külforgalma a legaktívabb ismét Ausztriával szemben volt, mégpedig 1959 millió koronával. Ausztria után Anglia következik, amellyel az 1925-ben folytatott kereskedelmi forgalom 876 millió cseh korona aktívummal zárult. Romániával szemben 471, az Sz. H. Sz. állammal szemben 318, Svájjal szemben 226, Magyarországgal szemben 57 és Olaszországgal szemben 30 millió cseh koronával volt aktív Cseh-Szlovákia külkereskedelmi forgalma. *Passzív* maradt viszont a külkereskedelmi mérleg a következő államokkal: Németországgal szemben 1264, Lengyelországgal 580, Franciaországgal 425, Amerikával 361, Hollandiával 252 és Belgiummal szemben 95 millió cseh koronával.

Kereskedelempolitika. Az elmúlt évben a cseh-szlovák kormány számos árucikk kivitelét, illetőleg főleg behozatalát tette szabaddá. A forgalmi korlátozások ezen leépítésével a kormány azon látszatot igyekszik felvenni, mintha minden igyekezetével a szabadforgalom elérésére törekedne.

A rendelkezésre álló adatok szerint az év végén a cseh-szlovák vámtarifa 657 tétele közül összesen 410 cikknek a forgalma volt szabad (ebből 63 csak részben), 65 tétel alá eső cikkek behozatala pedig bejelentési eljárás alá tartozott.

A kivitelt illetőleg 593 tételbe tartozó áruk forgalma szabad (ebből 58 csak részben).

Százalékokban kifejezve a vámtarifa tételeinek 63%-ánál a behozatal és 87%-ánál a kivitel nem esik engedélyezési eljárás alá.

A cseh-szlovák kormány az elmúlt évben Svédországgal, Görögországgal, Lengyelországgal, Svájjal, Spanyolországgal, Törökországgal és Bulgáriával kötött *kereskedelmi szerződést*, ezenkívül meghosszabbította a Dániával kötött kereskedelmi egyezmény érvényét és a megelőző évben létrejött osztrák kereskedelmi szerződés kiegészítéséül egy pótszerződést kötött Ausztriával.

A cseh-szlovák köztársaság tehát ezidőszent 23 országgal áll szerződéses viszonyban.

Közlekedés. Az elmúlt évben végre dülőre jutott a helyiérdekű vasutak államosításának kérdése is, amennyiben a vonatkozó törvény

által adott felhatalmazás folytán, az állam megkezdte tárgyalásait a vasutak igazgatóságai-
ságaival. A törvény az államot 48 helyiérdekű
vasút birtokába helyezi; ezen vasutak hálózata
összesen 1859 kilométerre rúg és 217 millió
korona értékű felszerelést képvisel. Az álla-
mosítandó vasutak tarifaátszámítási műveleteit
még tavasszal megkezdtek, az év végéig
azonban még nem fejezték be. Ezzel az
akcióval kapcsolatos a szlovenszkói magán-
vasutak nosztrifikálása is, ami azonban főleg
anyagi okok miatt, csak nehezen haladt előre,
néhány hónap múlva azonban valószínűleg
befejezést fog nyerni.

A *személyforgalom* az egyes irányokban
közlekedő vonatok számának növekvése folytán
nagyobb volt, mint 1924-ben.

A *teherárúforgalomban* szintén tekintélyes
az emelkedés, amely körülmény főleg az
erős cukorrépa-campagne következménye volt.

A cseh-szlovák vasutak igazgatósága
augusztus 15-én új kiviteli tarifákat léptetett
életbe. Az új díjszabás egyesíti az export-
tarifára vonatkozó eddigi rendeleteket és
intézkedéseket. Az új rendszer legfontosabb
változtatása az, *hogy ezentúl minden állomáson*
— *tehát helyi érdekű is* — *felvehetők export*
számára szolgáló küldemények. Eddig ugyanis
csak bizonyos állomásokról lehetett export-
árút feladni.

Pénzügy.

A cseh-szlovák kormány az elmúlt évben
jóval a szokott idő előtt terjesztette be az
új, 1926. évi költségvetést. Ez egyrészt a
közeli választások miatt történt, másrészt
pedig a külföldi kölcsön szempontjából is
szükség volt arra, hogy a költségvetéssel a
kormány az államháztartásnak nemcsak az
egyensúlyát, hanem a pénzügyi gazdálkodás-
nak az aktivitását is dokumentálhassa.

A költségvetés végső összegei a következők:

Bevétel	10.085,752.543 cseh korona
Kiadás	10.070,271.410 „ „
Bevételi többlet	15,481.133 cseh korona

Az új költségvetés tehát körülbelül 15¹/₂
millió aktívumot mutat ki, míg a megelőző évi
a beruházási budgetben előirányzott össze-
gekkel együtt összesen 1.591,334.382 korona
deficitet tüntetett fel.

A költségvetés, úgy mint mindig, rendes
és rendkívüli kiadásokból és bevételekből áll.
A rendes bevételek a rendes kiadásokkal
szemben 2.258 millió korona bevételi többletet
mutatnak fel, ezzel szemben a rendkívüli

bevételek a rendkívüli kiadásokhoz képest
2.242 millió korona deficitet tüntetnek fel.

A költségvetés csak felületes áttekintés
után igazolja azt a kedvező képet, amelyet a
végösszegek mutatnak. Tüzetes vizsgálat
után ugyanis minden komoly kritikus azon-
nal megállapíthatja, hogy a köztársaság
egy költségvetését sem lehetett annyira a
„*Scheinbudget*“ elnevezéssel illetni, mint ezt
a költségvetést.

A költségvetés „aktivitása“ az investíciós
budget kihagyásának, fokozottabb adóbevéc-
telek előirányzásának tulajdonítható, valamint
annak, hogy a költségvetés összeállításánál
az állami alkalmazottak fizetésrendezésének
terve teljesen figyelmen kívül maradt.

Beruházási költségvetést a kormány nem
állított össze. A beruházási kiadásokat ugyanis
az egyes resszortok költségvetésébe állították
be oly módon, hogy csak az improduktív be-
fektetésekre vonatkozó kiadásokat állították
be teljes összegben, a produktív beruházá-
soknál azonban csak az amortizációs- és a
kamattörlesztések összegét vették fel. Ily módon
tehát a beruházások csak részben állítottak
be a költségvetésbe. Az ezekre vonatkozó
kiadási tételek összege 870.990 cseh koronát
tesz ki. A teljes beruházási kiadási tételek
beállítása és a tisztviselők fizetésrendezésére
szánt összegek beszámítása után a költség-
vetés 7—800 millió koronás deficittel zárulna.

Az 1926. évi költségvetés a tavalyinál
körülbelül 630 millióval több bevételt irányzott
elő a különböző adókból és illetékekből, kérdés
azonban, hogy ezek az előirányzott összegek
a valóságban be fognak-e folyni. A kivetett
adók ugyanis rendkívüli terheket rónak az
adózó polgárookra, tekintve, hogy azokra az
előirányzat szerint fejenként körülbelül 550
korona adó, vám, illeték stb. esik. Mégis az
adóbevételek fokozása egyike még a leg-
reálisabb tételeknek, amelyek a költségvetés
aktivitását okozzák.

A legnagyobb kiadási tételt az állam-
adósságok törlesztése és kamatfizetése ké-
pezi. Ez az összeg meghaladja a 2 milliárd
cseh koronát, de kevesebb az 1925. évre
megállapított hasonló célú kiadásoknál, aminek
magyarázata az, hogy a kormány az elmúlt
évben mindenképen azon volt, hogy a rövid-
lejáratú pénztárjegyeket részben hosszúlejáratú
kölcsönökre konvertálja, részben pedig ki-
fizesse az esedékes pénztárjegyeket. Tekintve,
hogy a kormány a budget elkészítésekor az
új nagy külföldi kölcsön és egyéb kisebb
kölcsönök igénybevételével járó kamat- és
tőketörlesztéses teherrel csak approximáti-
ve

számolhatott, valószínű, hogy a költségvetésben az államadósságok törlesztésére és kamatfizetésére megállapított összeg kevésnek fog bizonyulni.

A költségvetés második legnagyobb kiadási tételét a hadügyi kiadások alkotják. Feltűnő és jellemző, hogy míg az egyéb tárcák költségvetésében a kormány igyekezett redukálni a kiadásokat, vagy csak csekély mértékben emelte azokat, addig a hadügyi kiadások az 1925. évhez képest 120 millió koronával magasabban irányoztattak elő.

A külügyminisztérium kiadásai is emelkedtek, annak ellenére, hogy az ellenzék állandóan hangoztatja a külügyi képviselők túlságosan jó dotációját. A kormány és elsősorban a külügyminiszter azonban tudatában van annak, hogy a köztársaság követéinek és a külföldön szolgálatot teljesítő diplomáciai tisztviselőknek jó fizetése tulajdonképpen propagandacélt szolgál. Ugyanez a cél vezeti a kormányt akkor, amikor az amúgy is rendkívül nagy kiterjedésű konzulátusi és diplomáciai hálózatnak még folytonos kiépítésére gondol, mivel meggondolása szerint az ezen a téren kiadott pénzek politikailag és gazdaságilag hozzájárulnak a gyümölcsükhöz. Érdekesesek a külügyi képviselőkre vonatkozó adatok. Ezek szerint a cseh-szlovák köztársaságnak 25 követsége és 68 tényleges konzulátusa van. A követségeknél 131 fogalmazási és 148 segédhivatali, a konzulátusoknál pedig 160 fogalmazási és 436 főnyi segédhivatali személyzet működik.

A cseh-szlovák kormány a közeljövőben megalakuló Nemzeti Bank számára már hosszú idő óta keresett külföldi kölcsönt. Végre az elmúlt év novemberében sikerült a kölcsönt lekötnie Amerikában.

A kölcsönszerződés 50 millió dollárra szól. Ebből 25 millió sikeresen elhelyeztetett, a többi 25 milliót a cseh kormány csak az esetben használja fel, ha a pénzpiac helyzete ezen operáció keresztülvételére kedvezőnek mutatkozik. A kölcsönkötvények kibocsátási ára 96 dollár, 7 1/2 % kamatozás mellett. A kölcsön biztosításául szolgálnak elsősorban a cukor- és szeszadóbevételek és másodsorban a vámokból és dohányegyedárúságból származó bevételek.

Államadósságok. Általánosságban az adósságokat így osztják fel: belföldi, külföldi, idegen valutában és a régi monarchiától átvett adósságok.

A hosszúlejáratú belföldi adósságok összege 21 milliárd 800 millió korona. Ebben bennfoglaltatik

az osztrák-magyar kölcsön beváltása 1926-ig 5 milliárd korona összegben, az Ausztriától átvett adósságok 900 millió, a Magyarországtól átvett adósságok 4 1/2 milliárd korona értékben. Ezek az adósságok fedezettek, míg fedezetlen adósság a vasutak államosítása révén szükségessé vált 200 milliós és 43 milliós kölcsön.

Az államnak összesen 5.500.000.000 korona rövidlejáratú adóssága van. Ezekben az adósságokban bennfoglaltatnak a pénztári szelvények is.

A külföldi adósságok összege 6 milliárd 437 millió korona.

Az összádósságok tehát összesen körülbelül 34 milliárdot tesznek ki.

Ez az összeg azonban nem végleges, mert a helyi érdekű vasutak államosítása, a meg nem állapított adósságok összege, valamint a Kassa-oderbergi vasút 4 százalékos prioritásai, az osztrák kölcsön szanálása, továbbá a hatszázalékos magyar kölcsön szanálása még nincsen fölveve. Ezek még mind óriási összegeket emésztenek fel, úgyhogy a 34 milliárd adósság még csak meg sem közelíti a tényleges adósságok összegét. Ez tehát azt igazolja, hogy Cseh-Szlovákiának sokkal nagyobbak az adósságai, mint ahogy ezt az 1926. évi költségvetésben kimutatták. Statisztikailag tehát máris ki lehet mutatni, hogy a befizetett adók minden harmadik koronája a kölcsönök törlesztésére fordítandó.

Bankkamatláb. Az év elején bekövetkezett erős pénzszűke folytán, a cseh-szlovák pénzügyminisztérium bankhivatala március 25-én a leszámítolási kamatlábat 7%-ra, a lombardkamatlábat pedig 8%-ra emelte. Az év végén a pénzpiacon az amerikai kölcsön felvétele folytán bizonyos enyhülés következett be, melynek következményeképpen a bankhivatal december 1-én 6,5%-ra csökkentette a leszámítolási és 7,5%-ra szállította le a lombardkamatlábat.

Csődök.

H ó	Eset	Aktíva	Passzíva
		millió koronákban	
Január	42	3·4	4·2
Február	43	7·9	34·1
Március	56	8·4	17·3
Április	46	2·3	6·8
Május	31	1·5	3·5
Június	39	5·9	13·3
Július	28	5·5	16·2
Augusztus . . .	27	1·2	3·0
Szeptember . .	27	3·1	4·1
Október	41	2·2	6·5
November . . .	48	5·1	11·8
December . . .	30	4·5	7·3
Összesen	458	51·0	128·1

Kényszeregyezségek.

H ó	Eset	Aktíva	Passzíva
		millió koronákban	
Január	230	51·0	94·9
Február	183	35·9	68·9
Március	192	46·0	98·8
Április	170	40·6	63·6
Május	182	18·7	35·9
Június	149	37·2	83·6
Július	140	46·9	81·5
Augusztus	123	25·5	49·7
Szeptember	118	24·4	58·7
Október	159	33·6	63·6
November	161	21·6	50·8
December	174	49·0	111·0
Összesen	1981	430·4	861·0

Az elmúlt évben tehát 458 esetben nyitott csőd, ami az 1924. évi 528 csődesettel szemben körülbelül 14%-os csökkenést jelent. Ezzel szemben a kényszeregyezségek száma 1913-ról 1981-re emelkedett.

Munkanélküliség.

H ó	Munkanélküliek összes száma	Üres munka- helyek száma
Január	71.042	11.196
Február	67.350	13.389
Március	60.710	16.014
Április	48.070	15.640
Május	44.567	16.215
Június	40.200	16.589
Július	42.036	16.805
Augusztus	45.402	20.239
Szeptember	42.440	20.895
Október	39.743	17.458
November	42.485	12.361
December	48.500	11.242

A munkanélküliek száma tehát január óta tekintélyesen csökkent, a megelőző év januárjához viszonyítva pedig körülbelül a negyedére esett; ezzel szemben az üres eléggé ingadozó munkahelyek száma emelkedőben van.

© IRODALMI SZEMLE ©

A m. kir. közp. statisztikai hiv. könyvtárába újabban érkezett fontosabb munkák jegyzéke.

Liste des principaux ouvrages récemment arrivés à la bibliothèque de l'Office central royal hongrois de statistique.

Nemzetközi adatok (*Publications d'intérêt international*).

Die weltwirtschaftliche Lage, Ende 1925. Stat. Reichsamt. Berlin.

Prices in Canada and other countries, 1925. L. Canada alatt.

Magyarország. (*Hongrie.*) — *Magyar stat. évkönyv*, XXVII/XXX. évf. (1919—1922.) M. kir. közp. stat. hiv. Budapest.

Ausztria. (*Autriche.*) — *Stat. démographiques officielles de la République d'Autriche*. Société des Nations. Genève. 1925.

Cseh-Szlovákia. (*Tchéco-Slovaquie.*) — *Commerce extérieur de la République Tchéco-Slovaque*, 1923. Office de stat. Prague.

Németbirodalom. (*Allemagne.*) — *Jahrbuch der Berufsverbände im Deutschen Reiche*. Reichsarbeitsverwaltung. Berlin. 1925. (30. Sonderheft zum Reichsarbeitsblatt.)

Die Krankenversicherung, 1922/1923. Stat. Reichsamt. Berlin. (Stat. des Deutschen Reichs. 324.)

Die Seeschifffahrt, 1924. I., II., III. rész. Stat. Reichsamt, Berlin. (Stat. des Deutschen Reichs. 323.)

Die Güterbewegung auf deutschen Eisenbahnen, 1924. Stat. Reichsamt. Berlin. (Stat. des Deutschen Reichs. 325.)

Gemeindeverzeichnis für den Volksstaat Hessen, nach der Volkszählung vom 16. Juni 1925 und 1. Dezember 1910. Zentralstelle für die Landesstatistik. Darmstadt.

Württembergische Jahrbücher für Statistik und Landeskunde, 1923/1924. Stat. Landesamt. Stuttgart.

Svájc. (*Suisse.*) *Eidgenössische Volkszählung vom 1. Dezember 1920*. Eidgenössische Stat. Bureau. (Schweizerische Stat. Mitteilungen. VII. 6.)

Olaszország. (*Italie.*) — *Censimento della popolazione del regno d'Italia*, 1921. II. Venezia tridentina. Dir. gen. della stat. Roma.

Franciaország. (*France.*) — *Stat. annuelle des institutions d'assistance*, 1923. Stat. générale de la France. Paris.

Dénombrement de la population, 1926. Min. de l'Intérieur. Paris. (Kivonat a francia Hivatalos lapból.)

Dánia. (*Danemark.*) — *Marine marchande et navigation du Danemark*, 1924. Département de stat. Copenhagen. (Communications stat. 4. Série. 73/IV.)

Belgium. (*Belgique.*) — *Rapports annuels de l'inspection du travail*. 25e année (1924.) Min. de l'Industrie et du travail. Bruxelles.

Svédország. (*Suède.*) — *Statistik årsbok för Stockholms stad*, 1925. Stat. kontor Stockholm.

Allmän hälso-och sjukvård, 1924. Kungl. medicinalstyrelse. Stockholm.

Fiske, 1924. Kungl. stat centralbyrå. Stockholm.

Lengyelország. (Pologne.) — *Annuaire stat. de Varsovie*, 1923/1924. Service de stat. municipale. Varsovie.

Finnország. (Finlande.) — *L'arpentage*, 1924. Bureau central de stat. Helsinki.

Annuaire stat. de Finlande, 1925. Bureau central de stat. Helsinki.

Románia. (Roumanie). — Constantinesco: *L'évolution de la propriété rurale et la réforme agraire en Roumanie*, Bucuresti. 1925.

Bulgária. (Bulgarie). — *Stat. du commerce du royaume de Bulgarie avec les pays étrangers*, 1924. Dir. gén. de la stat. Sofia.

Holland-India. (Indes-Néerlandaises.) — *Jaaroverzicht van den in- en uitvoer van Nederlandsch-Indië*. 1924. III. Centraal kantoor voor de stat. Weltevreden.

Kanada. (Canada.) — *Wages and hours of labour in Canada*, 1920/1925. Department of labour. Ottawa.

Prices in Canada and other countries, 1925. Department of labour. Ottawa.

Északamerikai Egyesült-Államok. (Etats-Unis d'Amérique.) — *Abstract of the fourteenth census of the United States*, 1920. Bureau of the census. Washington.

Argentina. (Argentine.) — *Anuario estad de la ciudad de Santa Fe*, 1922/1923. Dir. de estad. municipal. Santa Fe.

Csile. (Chili.) — *Anuario estadístico de la república de Chile*. Vol. I—XII. 1923. Oficina central de estad. Valparaiso.

Ausztrália. (Australie.) — *Statistical register of Western Australia*, 1924/1925. Part V., VII., IX., X. Perth.

Official year book of the Commonwealth of Australia. No. 18. (1925.) Bureau of census and stat. Melbourne.

© E G Y É B ©

A Magyar Statisztikai Társaság működése.

Activité de la Société Hongroise de Statistique.

Résumé. Dans la séance, tenue le 24 mars dernier, sous la présidence de M. Gustave Thirring, de la **Société Hongroise de Statistique**, M. Charles Kádas, membre ordinaire, prononça son discours de réception intitulé *La première année du relèvement réorganisé des données statistiques de commerce extérieur*. Après ce discours, dont nous rendons compte ailleurs, M. Béla de Tormay prit la parole, présentant ses remarques.

A la séance, tenue le 30 mars, et présidée par M. Gustave Thirring, M. Etienne Györffy, membre ordinaire, prononça son discours de réception intitulé *L'ethnique des „hajdú“-s*. C'est grâce à la vaillance des hajdús libres que le prince Etienne Bocskay gagna la guerre, de l'indépendance, après quoi, pour les récompenser, il les a faits nobles, en les établissant en partie dans le comitat Bihar, en partie à Nánás, Dorog, Hadház, Vámospércs, Szoboszló et Kálló, villes situées dans le comitat Szabolcs. C'est à 12.305 hajdús qu'il donna des lettres de privilège, dont la plupart s'établit dans le comitat Bihar. Plus tard, les hajdús de Kálló furent transférés à Böszörmény par le prince Gabriel Báthory.

Y compris les villes de hajdús constituées depuis, il y avait environ 40 villes de hajdús dont 6 gardaient leurs privilèges jusqu'en 1848. On croit généralement que la plupart des hajdús étaient d'origine ratze, parce qu'on confond les Ratzes habitant, au XVe et XVIe siècles, à Hajdudorog et aux environs de cette ville, et qui y furent établis par le despote serbe Brankovics, avec les descendants catholiques-grecs de hajdús qui y vivent actuellement. Mais dès le XVIe siècle, les Ratzes de Brankovics diminuaient tellement qu'ils n'eussent pu faire même 1% des hajdús ennoblis par le prince Bocskay; et d'ailleurs, celui-ci n'avait pas de Ratzes dans son armée qui, selon la lettre de privilège, massacra justement beaucoup de Ratzes impériaux. Il se peut qu'après la débâcle de Mohács, il y eût eu assez de Ratzes parmi les hajdús libres, mais ils tombèrent dans les combats livrés avant la guerre d'indépendance Bocskay, et les hajdús libres se recrutèrent de plus en plus des Hongrois. En examinant, au point de vue des noms de famille, les lettres de privilège des villes de hajdús de Bihar, M. Györffy a établi que tous les hajdús avaient un nom hongrois et qu'ils s'étaient

réfugiés des territoires envahis situés dans le Transtisza et entre le Danube et la Tisza. Après cette conférence, MM. Aloyse Kovács et Antoine Pesenhoffer présenterent leurs observations.

*Dans la séance tenue le 9 avril, sous la présidence de M. Gustave Thirring, M. Antoine Papp, membre ordinaire, prononça son discours de réception intitulé **La Transylvanie comme territoire économique**. Partant de ce point de vue que la guerre mondiale était due, au fond, à des questions économiques, il exposait que, de même, seules des raisons économiques pourraient amener la révision du traité de paix. On se souvient que lors des négociations de paix, la délégation hongroise proposa de faire un Etat libre de la Transylvanie; et, en effet, quoique, par suite du statu quo existant au moment de la conclusion de la paix, le budget de cette province aurait pu se solder par un léger passif, toutefois, il y avait toute condition préalable pour qu'elle pût devenir un Etat capable de se développer vigoureusement.*

*A la séance tenue le 17 avril, sous la présidence de M. Gustave Thirring, M. Charles Schneller, membre ordinaire, prononça son discours de réception intitulé **La formation récente de la proportion de la natalité**, que nous ferons connaître en détail. Après le discours de M. Schneller, MM. Etienne de Bernát et Aloyse Kovács exposèrent leurs remarques.*

A Magyar Statisztikai Társaság folyó évi március 24-én Thirring Gusztáv elnöklete alatt tartott előadóülésén Kádas Károly r. tag foglalt széket „Az újjászervezett külkereskedelmi statisztikai adatgyűjtés első esztendeje” című előadásával, melyet folyóiratunk más helyén ismertetünk. Az előadáshoz Tormay Béla szólt hozzá.

A Thirring Gusztáv elnöklete alatt március 30-án tartott előadóülésen Györffy István r. tag „A hajdúk etnikuma” című előadásával foglalt széket. Az előadás szerint Bocskay István fejedelem diadalmas hadjáratát a szabad hajdúkkal vívta ki, akiket jutalmul nemességre emelt és Nánás, Dorog, Hadház, Vámospercs, Szoboszló és Kálló szabolcs-megyei városokban telepített le. Később Báthory Gábor fejedelem a kállai hajdúkat Bösörménybe helyezte át. Bocskay Biharban is telepített hajdúkat, de csak a szalontai hajdúknak adott külön kiváltságlevelet, a többi biharmegyei hajdú bennefoglaltatott az első kiváltságlevélben. Összesen 12.305 hajdúnak adott kiváltságlevelet s ezek nagyobbik fele Bihar megyében települt le. A biharmegyei hajdú városok: Szalonta, Ürgöd, Szent-

márton, Tamási, Harsány, Körösszeg, Komádi, Vekerd, Sas, Régen, Félegyháza, Bagamér, Mikepércs, Babos, Konyár, Derecske, Berettyóújfalu, Kaba, Sáránd, Tépe. A még később alakultakkal a hajdúvárosok száma mintegy 40-re rúg. Kiváltságait azonban 1848-ig csak a ma is ismeretes hat hajdúváros tudta megőrizni. A hajdúkat a közhiedelem nagyrészt rác eredetűeknek tartja. Ez a téves felfogás onnan ered, hogy Hajdúdorogon és környékén a XV—XVI. században tényleg laktak rácok, kiket Brankovics szerb despota telepített oda és a köztudat ezeket a most ott lakó görög katolikus vallású hajdusággal összekapcsolja. Brankovics rácai azonban a XVI. században annyira elfogytak, hogy Bocskay megnemesített hajdúinak 1%-át sem tehették volna ki. De nem is voltak Bocskay csapataiban rácok, sőt amint a kiváltságlevél mondja, Bocskay hajdúi éppen a velük szemben álló császári rácokon követtek el nagy vérengzést. Valószínű, hogy a mohácsi vész után a szabad hajdúk között meglehetősen számmal voltak rácok, de ezek a Bocskay felkeléséig eltelt három emberöltő harcaiban elhullottak s a szabad hajdúság hovatovább a földönfutóvá vált magyarságból regenerálódott. Nagyobb ráctelepek Délmagyarországon voltak, ezek azonban a magyarság nemzeti mozgalmaiban nem vettek részt, sőt a magyar király rendszeresen ezeket használta fel a magyarok ellen. Györffy ezután vizsgálat alá vette a bihari hajdúvárosok fenmaradt szabadságleveleit s kimutatta a családnevek vizsgálata alapján, hogy a hajdúk mind tiszta magyarnyelvű emberek voltak s a Tiszántúl- és a Duna—Tisza-köze hódoltsági részéből menekültek. A szoboszlói lovas hajdúkra vonatkozólag megállapítja, hogy azok nagyobb része kún volt. Volt Bihar vármegye területén vagy három rác hajdútelep is, ezek a XVII. század második felében a török és tatár dúlások miatt megsemmisültek. Lehet, hogy ezekből néhány áttelepedett Dorogra, de a dorogi hajdúság idegen elemei között is, az orosszal és az oláhal szemben is kisebbséggel voltak. Dorog családnevei közül 1702-ben 19% az idegen elem, akik a XVII. század második felében szivárogtak be. 1702-ben a hat hajdúváros lakosságának idegen eleme nem haladja meg a 3%-ot, Bocskay felkelése idején pedig még ennyi idegen sem volt köztük. Az előadáshoz Pezenhoffer Antal és Kovács Alajos szólt hozzá.

Az április 9-én Thirring Gusztáv elnöklete alatt tartott előadóülésen Papp Antal r. tag foglalt széket „Erdély mint gazda-

sági terület" című előadásával. Abból a megállapításból indult ki, hogy a világháborúnak indító oka a valóságban a gazdasági kérdésekben keresendő és a békerevizio gondolatát is csak gazdasági okok érlelhetik meg. Ezért érdeklődésünk központjába ezeket a szempontokat kell vennünk. Ő is ebből a szempontból nézi az erdélyi kérdést, vizsgálni óhajtván azt, hogy egy önálló Erdély, amelyet mint legmesszebbmenő változást ajánlott a magyar béke delegáció Párizsban, gazdaságilag képes volna-e az állami lét fenntartására. Sorra vizsgálta, statisztikai adatokkal illusztrálva, az erdélyi részekben rejlő termelési erőket és erőforrásokat, a volt magyar állami háztartás Erdélyre eső kezelési adatait és arra a megállapításra jutott, hogy ha a békekötés idejében létező

status quo pillanatnyilag talán kismértékben passzív háztartási eredményt is mutatott volna, mégis minden előfeltétel megvolt arra, hogy Erdély rövid idő alatt aktív, sőt erősen fejlődőképes államot alkosson. Előadásának a befejezését az a gondolat szötte át, hogy a volt magyar kormányzat nem honorálta eléggé az Erdélyben meglevő gazdasági erőket, holott azok kellő gondozása — nézete szerint — elválaszthatatlan kapcsokkal zárta volna Erdélyt az anyaországhoz.

A f. évi április 17-én Thirring Gusztáv elnöklete alatt tartott előadóülésen Schneller Károly r. tag foglalt székelt „A születési arány újabb alakulása" című előadásával. Az előadást, melyhez Bernát István és Kovács Alajos szólt hozzá, Szemlénk részletesebben fogja ismertetni.

Az 1919—1922. évi Magyar Statisztikai Évkönyv.

L'Annuaire Statistique de la Hongrie pour 1919—1922.

Résumé. Comprenant les années XXVII, XXVIII, XXIX et XXX, le nouvel Annuaire Statistique de la Hongrie présente les chiffres de la période allant de 1919 à la fin de l'année 1922, constituant une introduction douloureuse à la série des données relatives au territoire que le traité de Trianon a laissé à la Hongrie.

Le retard que la publication de l'Annuaire a subi, est bien excusable: il est dû à la situation troublée des temps qui suivirent la débâcle. Comme une partie des enquêtes statistiques cessa alors et que plusieurs relèvements s'effectuèrent avec retard, on n'a pu rassembler qu'au prix de beaucoup de peine et de perte de temps, les matériaux nécessaires.

L'édition française de l'Annuaire paraîtra au milieu de cette année. Il est regrettable qu'en raison de restrictions budgétaires, l'ouvrage ne pourra pas paraître en allemand.

Az 1919-től 1922 végéig terjedő négy év adatait foglalja magában a Magyar Statisztikai Évkönyv mostani XXVII., XXVIII., XXIX. és XXX. négyes évfolyama: fájdalmas bevezetéseként annak a sorozatnak, amely ezzel kezdődőleg a trianoni békében meg hagyott Magyarország adatait közli.

Még ez az Évkönyv is magán viseli az anyagát képező időszak zavaros állapotainak képét s ez magyarázza, hogy a táblázatok tekintélyes részénél hiányzik a négy év teljessége és ezzel az előző évfolyamhoz csatlakozó folytatólagosság.

Az összeomlást követő időben az állami és társadalmi élet megzavart állapota egyúttal menti az évkönyv megjelenésének kése-

delmét is. Az adatgyűjtések egy részének megszűnése, vagy utólag történt végrehajtása következtében csak nagy fáradsággal, utánjárással s természetesen csak igen nagy idővesztéssel sikerült az Évkönyv anyagát összehordani.

Beosztás tekintetében a mostani is követi legtöbb részében az előző Évkönyveket.¹⁾ Mégis bizonyos célszerű változtatásokkal és néhány helyen lényeges kiegészítésekkel. Így kiegészült a mostani négyes évfolyam az 1920. évi népszámlálás eddigi feldolgozásának eredményeivel s ezek között az előző Évkönyvnek idevonatkozó részével szemben teljesen új közlés a tüdőcsúshurutban szenvedőkről, a lakóházakról és a házasságok termékenységről szóló táblázatok.

További bővülés az „Ipar és kereskedelem" fejezet keretén belül az egész gyáriparra és az összes részvénytársaságokra kiterjedő, rendszeres és nagyobb kört felölelő adatok táblázatsorozata, valamint az árakról beiktatott új fejezetben az egy munkáscsalád heti élelmezési költségeit feltüntető táblázat a megfelelő indexszámokkal kiegészítve. Jó szolgálatot fog tenni a „Pénz és hitel" fejezet három új táblázata is a magyar korona zürichi havi átlag árfolyamairól, a svájci franknak magyar koronákban a magyar aranykoronának papírkoronákban kifejezett értékéről.

Az utóbb említetteken kívül ugyancsak a „Pénz és hitel" fejezet néhány új táblázatban igen értékes adatokkal bővül, köztük a m. kir. állami jegyintézetre vonatkozókkal.

A változtatások közül fontosabb a „Bányászat és kohászat" című fejezetnek majdnem teljes egészében való gyökeres és az adatok lényeges kiterjesztésével egybekötött átalakítása, továbbá „Szociális viszonyok" és „Áralakulás" címekkel két új fejezetnek beiktatása. Az utóbbiak ebben a kötetben jobbra még csak alaki változtatást jelentenek ugyan, de a jövőben — azok kereteinek megnövelésével — nagyobb tér fog nyílni az idevonatkozó anyag szélesebb körű tárgyalására.

¹⁾ L. az 1916—1918. évi Magyar Statisztikai Évkönyv, M. St. Sz. 1924 3—4. sz. 175 oldal.

Magyarország gazdasági jelzőtáblája. — Tableau économique de la Hongrie.

Megnevezés <i>Désignation</i>	Egység <i>Unité</i>	Háború előtti adatok ¹⁾ <i>Données d'avant- guerre¹⁾</i>	1923	1924	1925	1926		
						január <i>janvier</i>	február <i>février</i>	március <i>mars</i>
1. Népmozgalom. — Mouvement de la population.		1909—1912. évi átlag moyenne de 1909—1912.						
Házasságkötések — <i>Mariages</i>	száma <i>nombre</i>	68.000	78.706	75.060	72.986	7.486	9.054	3.619
1000 lél. jut — <i>Proport. pour 1000 âmes</i>	"	9.1	9.6	9.1	8.8	10.5	14.1	5.1
Élve szülöttek — <i>Nés-vivants</i>	"	263.000	238.971	221.462	230.061	18.744	17.570	19.995
1000 lél. jut — <i>Prop. pour 1000 âmes</i>	"	35.2	29.2	26.8	27.7	26.4	27.3	28.1
Halálozás — <i>Décès</i>	"	174.000	159.287	167.668	140.351	11.282	10.868	12.992
1000 lél. jut — <i>Prop. pour 1000 âmes</i>	"	23.3	19.5	20.3	16.9	15.9	16.9	18.3
Egy éven aluli elhaltak — <i>Décédés au-dessous d'un an</i>	"	55.000	43.943	42.810	38.534	2.686	2.803	3.259
100 élveszülöttre esik — <i>Proportion pour 100 nés-vivants</i>	"	20.9	18.4	19.3	16.7	14.3	15.9	16.3
Gümőkórban elhaltak — <i>Décès causés par la tuberculose</i>	"	27.000	25.215	26.724	19.977	1.630	1.597	2.270
1000 lél. esik — <i>Prop. pour 1000 âmes</i>	"	3.5	3.1	3.2	2.4	2.3	2.5	3.2
Szaporodás — <i>Accroissement</i>	"	89.000	79.684	53.794	89.710	7.462	6.702	7.003
1000 lél. jut — <i>Prop. pour 1000 âmes</i>	"	11.9	9.7	6.5	10.8	10.5	10.4	9.8
Kivándorolt — <i>Émigrés</i>	"	—	2.951	2.025	2.986	82	276	—
Visszavándorolt — <i>Rémigrés</i>	"	—	287	474	450	46	10	—
2. Munkapiac. — Marché du travail.								
Hatósági munkaközvetítők:								
<i>Offices publics de placement:</i>								
Munkahelyek — <i>Offres d'emploi</i>	száma <i>nombre</i>	—	80.331	100.094	66.982	3.712	3.193	4.581
Munkakeresők — <i>Demandes d'emploi</i>	"	—	104.579	149.294	156.489	13.704	12.870	13.229
100 munkahelyre esett munkakereső <i>Proportion des demandes d'emploi pour 100 offres d'emploi</i>	"	—	130.2	149.1	233.6	369	403	288
Munkaközvetítés — <i>Placements</i>	"	—	51.888	49.493	39.750	2.406	1.990	2.795
100 munkahelyre esett közvetítés — <i>Proportion des placements pour 100 offres d'emploi</i>	"	—	64.2	49.4	59.3	64.8	62.3	61.0
Munkanélk. száma. Nombr. des chômeurs:								
Keresztényszocialista szakszervezetek <i>Syndicats socialistes-chrétiens</i>		—	—	⁵⁾ 1.734	⁵⁾ 1.267	⁶⁾ 1.678	⁶⁾ 1.737	⁶⁾ 1.700
Szociáldemokrata szakszervezetek — <i>Syndicats socialistes-démocrates</i>		—	—	⁵⁾ 27.437	⁵⁾ 31.241	⁶⁾ 28.378	⁶⁾ 29.135	⁶⁾ 29.218
Együtt — <i>Ensemble</i>		—	—	⁵⁾ 29.171	⁵⁾ 32.508	⁶⁾ 30.056	⁶⁾ 30.872	⁶⁾ 30.918
Munkabérek ²⁾ — Salaires: ²⁾	órabér kor. <i>salaires à l'heure en cour.</i>							
Bádogos — <i>Ferblantiers</i>	"	—	—	7.721	9.320	8.778	8.944	9.222
Asztalos — <i>Menuisiers</i>	"	—	—	6.812	8.180	8.031	7.754	7.481
Szabó — <i>Tailleurs</i>	"	—	—	8.581	9.587	8.374	9.263	8.573
Kőműves — <i>Maçons</i>	"	—	—	8.459	9.936	—	7.667	8.750
Napszámos — <i>Journaliers</i>	"	—	—	4.853	6.366	6.672	6.399	5.906
Gyári munkásnő — <i>Ouvrières de fabr.</i>	"	—	—	2.964	3.877	3.292	4.792	—
Napszámosnő — <i>Journalières</i>	"	—	—	3.715	5.514	5.363	4.737	5.247
3. Termelés. — Production.		1911/13. évi átl. moyenne de 1911—1913						
Búza — <i>Froment</i>	q	22,206.183	18,426.572	14,034.771	19,506.881	—	—	—
Rozs — <i>Seigle</i>	"	8,248.424	7,944.139	5,614.498	8,261.662	—	—	—
Árpa — <i>Orge</i>	"	7,869.244	5,937.613	3,203.123	5,536.820	—	—	—
Zab — <i>Avoine</i>	"	4,449.918	3,985.575	2,280.718	3,705.931	—	—	—
Tengeri — <i>Maïs</i>	"	15,024.289	12,509.418	18,828.066	22,345.481	—	—	—
Burgonya — <i>Pommes de terre</i>	"	19,507.196	13,342.276	15,351.479	23,095.057	—	—	—
Cukorrépa — <i>Betteraves à sucre</i>	"	15,867.212	8,635.888	12,742.032	15,274.108	—	—	—
Bor (mustterm.) — <i>Vin (production de moût)</i>	hl	1,997.622	4,696.560	1,363.172 ⁷⁾	3,589.523	—	—	—
Kőszén ³⁾ — <i>Houille</i> ³⁾	q	8,060.857	6,786.436	6,886.250	7,054.555	640.571	632.084	—
Barnaszén ³⁾ — <i>Lignite</i> ³⁾	"	54,525.932	62,246.767	57,416.547	50,368.373	5,258.945	4,143.485	—
Szesz — <i>Alcool</i>	hl	—	⁴⁾ 238.856	⁴⁾ 225.144	⁴⁾ 278.665	35.388	36.121	—
Cukor (nyerscukorértékben) — <i>Sucre (en valeur de sucre brut)</i>	q	2,758.927	⁴⁾ 818.820	⁴⁾ 1,234.450	⁴⁾ 2,021.570	29.710	—	—

¹⁾ Az adatok Magyarország mai területére vonatkoznak. — *Ces données se rapportent au territoire actuel de la Hongrie.* —
²⁾ A munkaközvetítés alkalmával felajánlott munkabérek mérlegelt átlaga. Csak budapesti adatok. — *Moyenne pondérée des salaires offerts par les bureaux de placement de Budapest. Ces données ne se rapportent qu'à Budapest.* — ³⁾ Az 1926. január és február havi adatok a bruttó, a többiek a nettó termelésre vonatkoznak. — *Les données de janvier et de février 1926 se rapportent à la production brute, et les autres, à la production nette.* — ⁴⁾ A feltüntetett évvel végződő gazdasági év adatai. — *Données de la campagne finissant à l'année indiquée.* — ⁵⁾ Átlag. — *Moyenne.* — ⁶⁾ A hó utolsó napján megállapított adatok. — *Données établies au dernier jour du mois.* — ⁷⁾ Az 1925. évre vonatkozó ideiglenes adat. — *Donnée provisoire relative à 1925.*

(folytatás — suite)

Megnevezés <i>Désignation</i>	Egység <i>Unité</i>	Háború előtti ad. <i>Données d'avant- guerre</i>	1923	1924	1925	1926		
						január <i>janvier</i>	február <i>février</i>	március <i>mars</i>
4. Pénz és hitel.¹⁾ — Monnaie et crédit.¹⁾		1913						
A korona zürichi árfolyama — <i>Cours du change de la cou-</i> <i>ronne à Zurich</i>	100K=sv. fr. 100 cour.= francs suiss. 1 sv.fr.=kor. 1 fr.suiss.= couronnes.	105.01	0.0305	0.007025	0.007255	0.00726	0.00728	0.00727
Postatakarékpénztári betétáll- dék — <i>Effectif de dépôts à</i> <i>la Caisse d'épargne postale</i> .	millió kor. <i>en millions</i> <i>de cour.</i>	—	104.699	1,884.895	1,331.328	1,278.281	1,152.984	1,100.054
13 legnagyobb pénzt. betétáll. — <i>Effectif de dépôts des 13 établ.</i> <i>de crédit les plus importants</i>	"	—	421.654	3,454.371	5,179.657	5,308.352	5,412.500	5,579.838
Csődök — <i>Faillites</i>	száma <i>nombre</i>	—	15	58	422	67	67	51
Kényszeregyezségek — <i>Concor-</i> <i>dats judiciaires</i>	"	—	—	—	2.044	292	280	228
Magyar Nemzeti Bank — <i>Banque</i> <i>Nationale de Hongrie</i> :								
Érckészlet — <i>Encaisse métall.</i> (arany, ezüst, devizák és valu- ták — <i>or, argent, devises et</i> <i>valeurs</i>)	pengő <i>pengös</i>	—	—	³⁾ 2479497	267,242.447	253,786.463	249,925.646	239,429.821
Leszámított váltók, közraktári jegyek és értékpapírok — <i>Trai-</i> <i>tes, warrants et titres escomptés</i>	"	—	—	³⁾ 1976888	134,181.302	150,791.117	149,416.223	139,122.320
Jegyforg. — <i>Billets en circul.</i>	"	—	—	³⁾ 4513990	415,514.996	404,690.421	393,523.917	380,446.103
Kamatláb — <i>Taux en banque</i>	%	—	—	12.5	7	7	7	7
Tőzsdeindex ²⁾ — <i>Indice de la</i> <i>Bourse</i> ²⁾	száma <i>nombre</i>	100	32.6	13.3	10.2	9.9	9.7	9.4
Nagykereskedelmi indexszám — <i>Nombre-index des prix de gros</i>	"	1	7.915	23.466	18.832	18.319	18.031	17.788
Megélhetési indexszám — <i>Nombre-</i> <i>indice du coût de la vie</i> . .	"	1	—	17.103	14.743	14.418	14.625	14.728
5. Külkereskedelmi forgalom Commerce extérieur.								
Behozatal — <i>Importations</i> . .	drb — <i>pièces</i>	—	164.720	327.589	752.098	26.275	34.903	85.326
	q	—	37,540.090	45,135.320	44,756.933	3,677.633	4,183.613	3,783.612
	ezer ar. kor. <i>en milliers de</i> <i>couronn.-or</i> }	—	422.985	702.806	739.680	53.303	62.702	—
Kivitel — <i>Exportations</i> . . .	drb — <i>pièces</i>	—	1,195.174	1,217.297	335.739	26.814	22.288	19.348
	q	—	12,089.211	16,956.746	21,859.600	1,752.700	1,494.199	1,527.936
	ezer ar. kor. <i>en milliers de</i> <i>couronn.-or</i> }	—	338.088	575.010	700.058	53.429	50.293	—

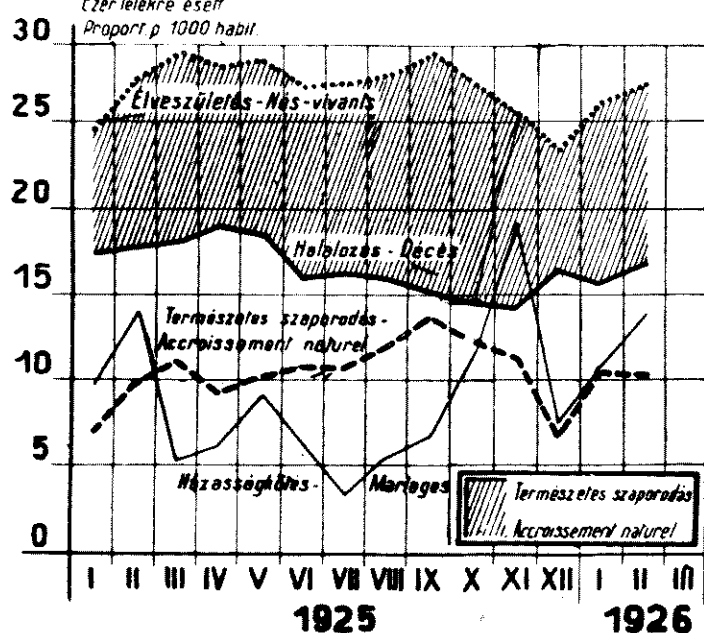
¹⁾ A csődök és kényszeregyezségek kivételével év-, illetve hóvégi adatok. — *Excepté les faillites et les concordats judiciaires, ces données se rapportent à la fin de l'année, respectivement à la fin du mois.*

²⁾ Az 1913. évi részvényállományt érintő tőkeváltozások számbavételével. — *En tenant compte des changements de capitaux affectant l'effectif d'actions de 1913.*

³⁾ Milliő koronákban. — *En millions de couronnes.*

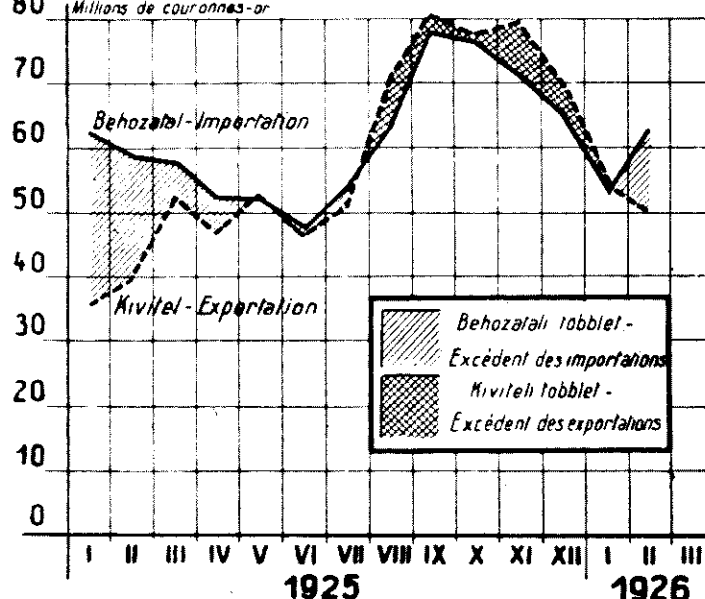
NÉPMOZGALOM.

Mouvement de la population ≈

Ezer lélekre esett
Proport p 1000 habit.

KÜLKERESKEDELMI FORGALOM. ≈

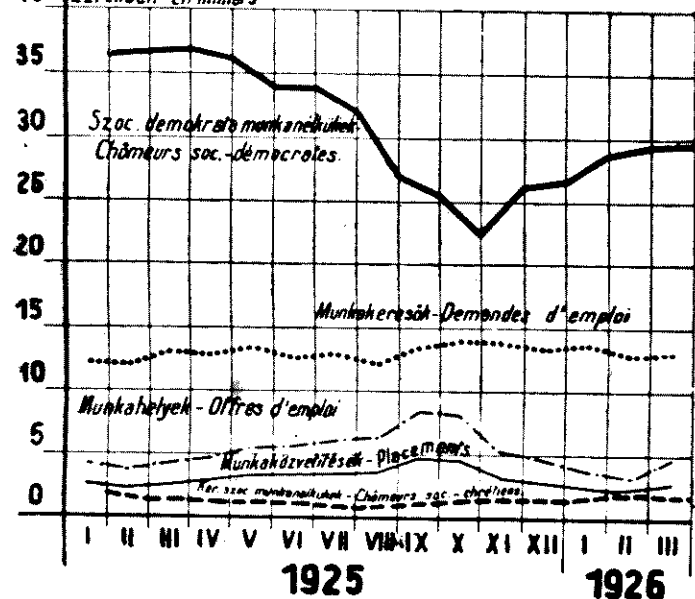
Commerce extérieur

Millió aranykorona
Millions de couronnes-or

MUNKAPIAC.

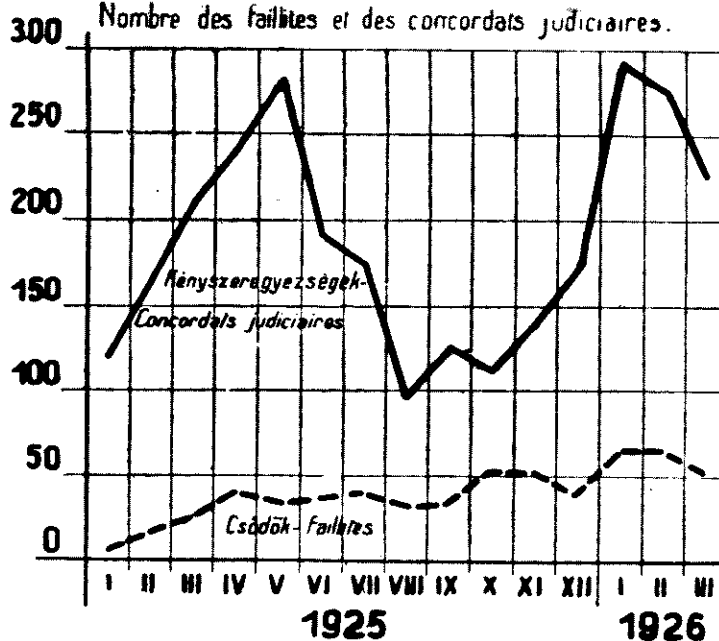
Marché du travail

Ezrekben - en milliers

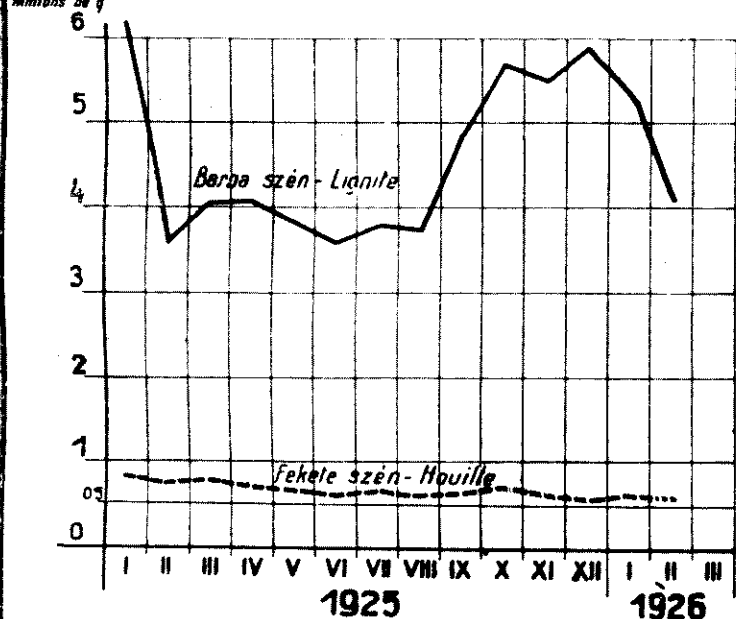
CSÖDÖK ÉS KÉNYSZEREGYEZSÉGEK ≈ SZÁMA.

Nombre des faillites et des concordats judiciaires.

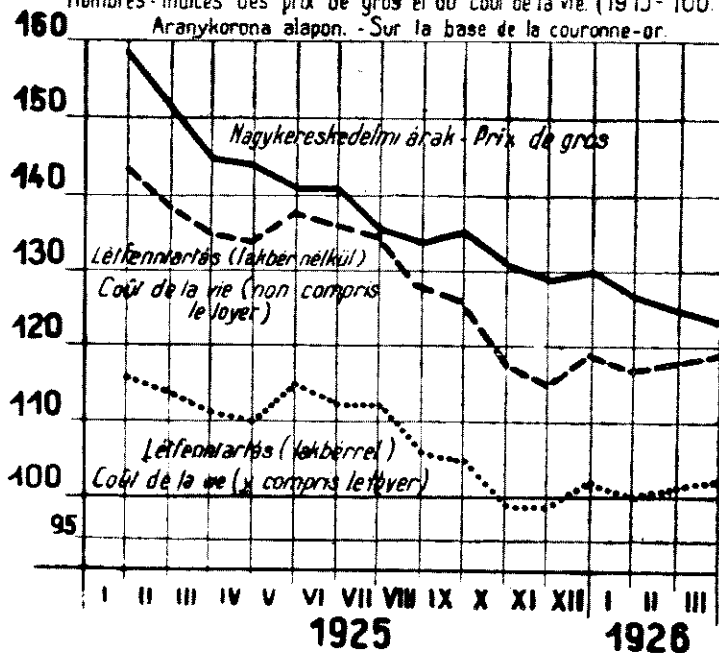

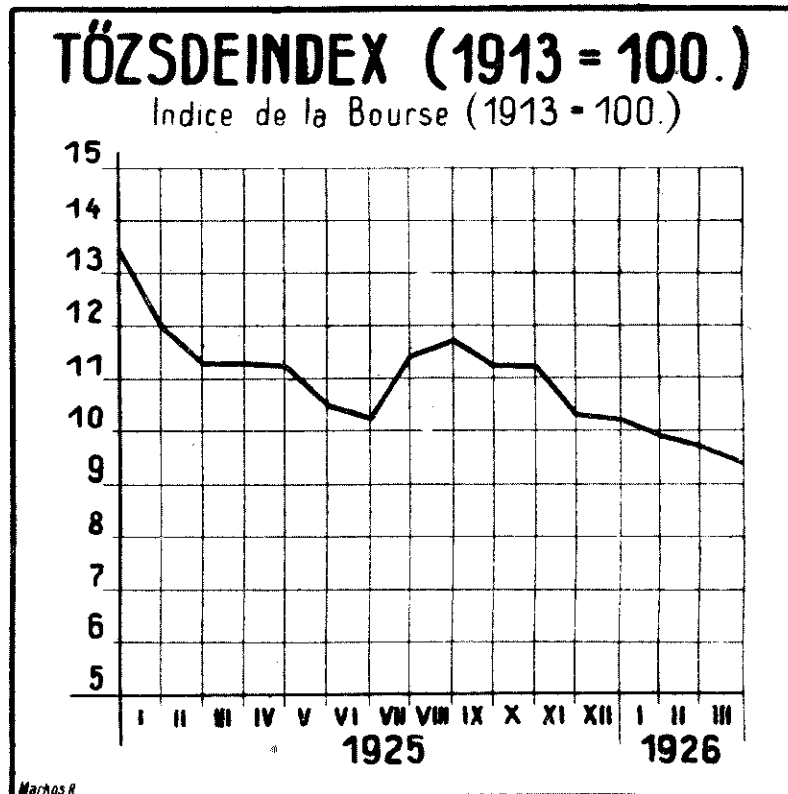
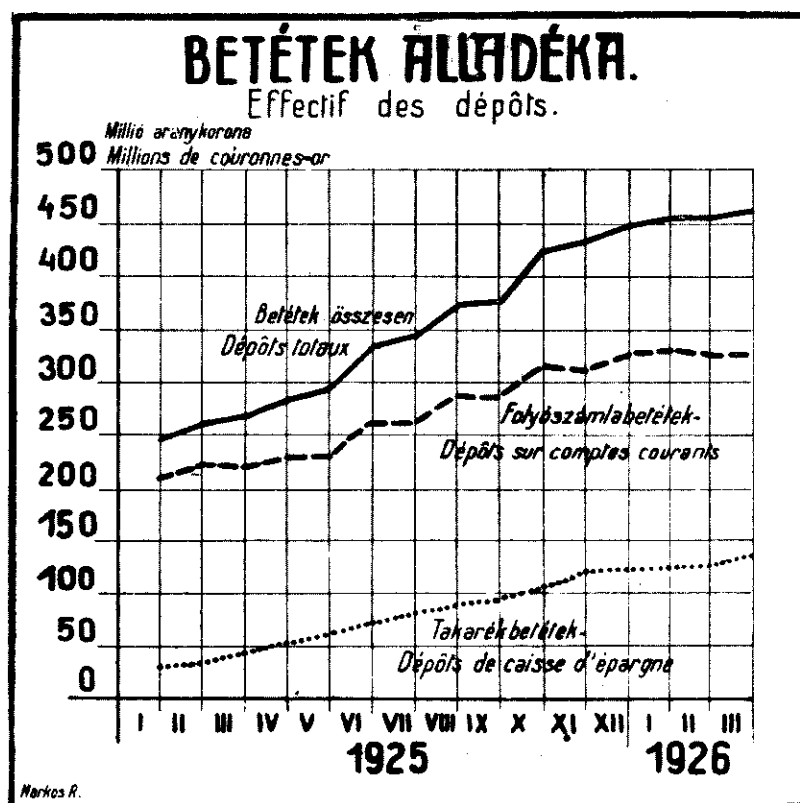
TERMELÉS

(Bruttó adatok.) - Production (Données brutes)

Millió q
Millions de q

A NAGYKERESKEDELMI ÁRAK ÉS A LÉTFENNTARTÁSI KÖLTSÉGEK INDEXSZÁMAI. (1913=100.)

Nombres - indices des prix de gros et du coût de la vie. (1913=100.)
Aranykorona alapon. - Sur la base de la couronne-or.

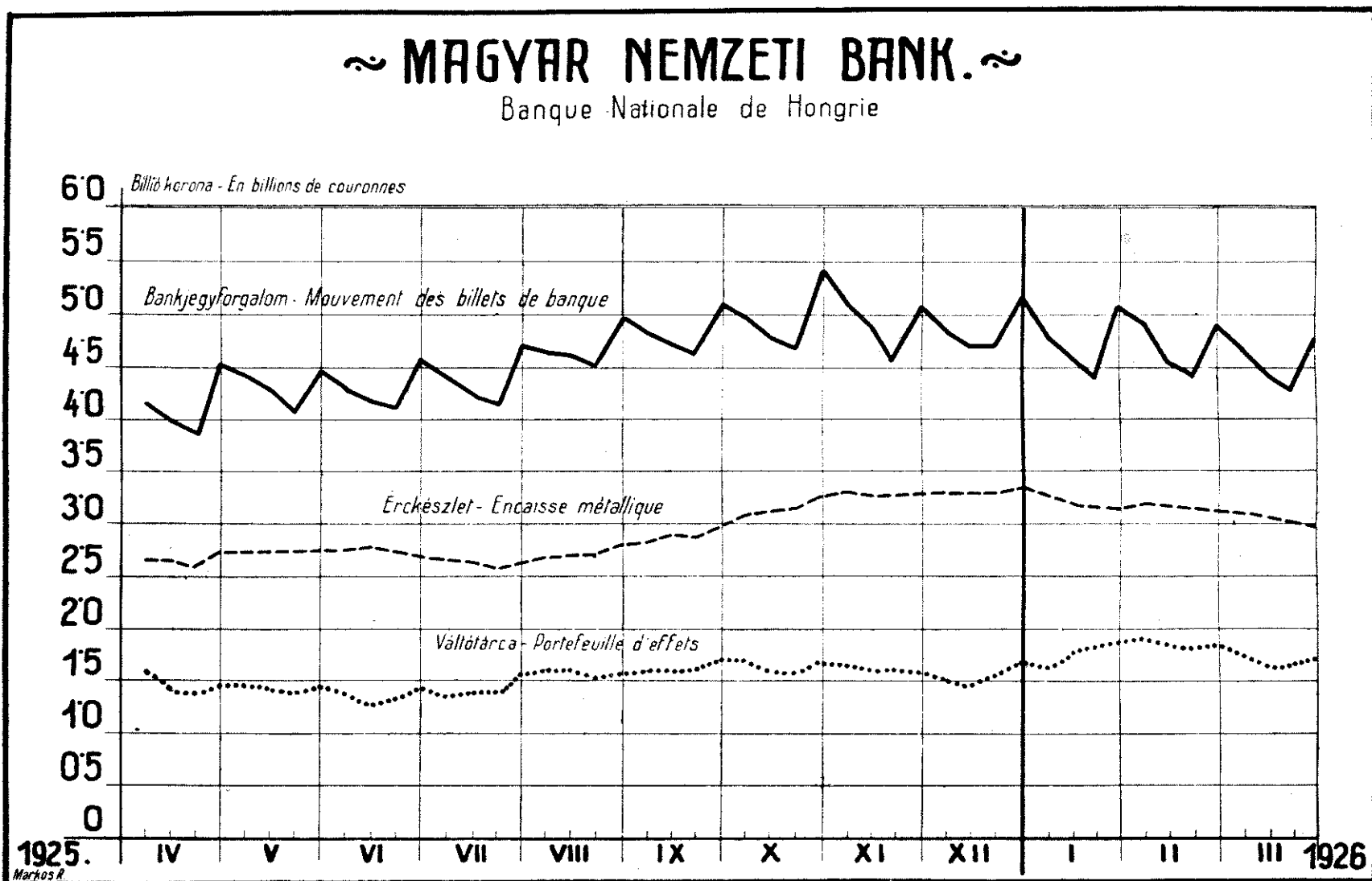

Tőzsdeindex az 1913. évi részvényállományt érintő változások számbavételével.

Indice de la Bourse en égard aux changements affectant l'effectif d'actions de 1913.

A postatakarékpénztárnál és a 13 legnagyobb budapesti pénzügyintézetben elhelyezett betétek álladéka.

Effectif des dépôts de la Caisse d'épargne postale et des 13 principaux établissements de crédit de Budapest.

A m. kir. Központi Statisztikai Hivatal ügyköre és személyzete.

Organisation et personnel de l'Office Central Royal Hongrois de Statistique.¹⁾

(II. ker., Keleti Károly-utca 5–7. Népszámlálási osztály: II. ker., Fő utca 68. Telefonszámok: T. 7–70, 7–71, 7–72, T. 79–07. Ipari osztály: T. 8–94. Külkereskedelmi osztály: T. 47–22. Népszámlálási osztály: L. 969–06. — II. Keleti Károly-utca 5–7. — *Section du recensement de la population: II., Fő-utca 68. Numéros de téléphone: T. 7–70, 7–71, 7–72, T. 79–07. Section de l'industrie: T. 8–94. Section du commerce extérieur: T. 47–22. Recensement de la population: L. 969–06.)*

Igazgató — Directeur:

Kovács Alajos^o, h. államtitkár, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja, a kormányjelentés szerkesztésére alakított vegyes bizottság, az orsz. községi törzskönyvbizottság, a magyar kereskedelmi statisztikai értékmegállapító bizottság, a stat. szakvizsgálati bizottság elnöke; a budapesti egyetemen a jog-és államtudományi államvizsgabizottságnak tagja, a vámügyi tanácsnak, az orsz. ipartanácsnak, a múzeumok és könyvtárak orsz. bizottságának, az orsz. munkaközvetítő tanácsnak, az orsz. közlekedési tanácsnak és a vámpolitikai központi elnöki tanácsnak tagja — *sous-secrétaire d'Etat: membre correspondant de l'Académie Hongroise des Sciences; président de la commission mixte chargée de rédiger le rapport annuel du gouvernement; président de la commission nationale du livre-matricule des communes; président de la commission pour la fixation des valeurs de statistique commerciale hongroise; président de la commission d'examen spécial de statistique; membre de la commission pour l'examen d'Etat du droit et des sciences politiques à l'Université de Budapest; membre du conseil des affaires douanières; membre du conseil général de l'industrie; membre de la commission générale des muséums et des bibliothèques; membre du conseil général pour le placement d'ouvriers; membre du conseil général des communications; membre du conseil présidentiel de la Centrale de politique douanière.*

Aligazgató — Sous-directeur:

Tormay Béla^o, min. tanácsos, aranyaskanttyús vitéz, a kormányjelentés szerkesztésére alakított vegyes bizottság, a magyar keresk. statisztikai értékmegállapító bizottság, az orsz. községi törzskönyvbizottság elnökhelyettese, a m. kir. felülvizsgáló- és kiegyenlítő-hivatal mellett működő tanács, a statisztikai szakvizsgálati bizottság tagja — *conseiller ministériel, membre de l'ordre des chevaliers de l'éperon d'or, vice-président de la commission chargée de rédiger le rapport annuel du gouvernement; vice-président de la commission pour la fixation des valeurs de statistique commerciale hongroise; vice-président de la commission nationale du livre-matricule des communes; membre du conseil institué auprès de l'Office royal hongrois de vérification et de compensation; membre de la commission d'examen spécial de statistique.*

¹⁾ Dans le nom des fonctionnaires, le premier est le nom de famille, et le deuxième, le prénom.

* = kormányjelentés szerkesztésére alakított vegyes bizottság tagja — *membre de la commission mixte chargée de rédiger le rapport annuel du gouvernement.*

^o = a munkaközvetítő szakvizsgabizottság tagja — *membre de la commission pour l'examen spécial d'Office public de placement.*

Elnöki osztály. — Section présidentielle.

Személyzeti ügyek. Költségvetés. Az országos községi törzskönyvbizottság ügyei. Helységnévtár. Statisztikai Évkönyv, kormányjelentés és tiszti címtár szerkesztése, a Magyar Statisztikai Szemle szerkesztése. Folyóirat-archívum. Nemzetközi statisztika és érintkezés. Fordítóiroda. Térképészet. Segédhivatal: házipénztár, kiadó, iktató, házgondnokság, gazdasági ügyek — *Affaires du personnel. Budget. Affaires de la commission générale du livre-matricule des communes. Rédaction du dictionnaire des communes, de l'Annuaire statistique, du rapport annuel du gouvernement et de l'Almanach des fonctionnaires; rédaction de la Revue Hongroise de Statistique. Archive de Revues. Statistique internationale, rapports avec l'Etranger. Traductions. Cartographie. Bureaux auxiliaires: caisse, expédition, enregistrement, économe de l'hôtel de l'Office, affaires économiques.*

Osztályvezető — Chef:

Dobrovits Sándor dr.,^{*o} min. osztálytanácsos — *conseiller de section ministériel.*

Beosztva — Attachés à la section:

Mike Gyula dr., min. s.-titkár — *sous-secrétaire ministériel.*

Elekes Dezső dr., min. fogalmazó — *rédacteur ministériel.*

Thirring Lajos dr., min. fogalmazó — *rédacteur ministériel.*

Orosz Lajos, stat. főtanácsos — *conseiller supérieur de statist.*

Somogyi László, stat. felügyelő — *inspecteur de statist.*

Turzai József, stat. ellenőr — *contrôleur de statist.*

Tiprovátz Gyula dr., stat. tiszt — *officier de statist.*

3 irodakezelési tisztviselő — *officiers de manutention*; 9 díjnok — *diurnistes.*

Fordítási csoport. — Bureau des traductions.

Berényi Richárd, stat. tanácsos — *conseiller de statistique.*

1 kezelő (fordító) — *employé-traducteur de manutention*; 1 szakdíjnok (fordító) — *diurniste-traducteur*; 4 külső munkaerő — *traducteurs extérieurs.*

Térképészet. — Cartographie.

Kaplonyi Sándor, stat. felügyelő — *inspecteur de statist.*

1 szakdíjnok — *diurniste-spécialiste*; 1 külső munkaerő — *technicien extérieur.*

Iroda. — Bureaux auxiliares.

Vezető — Chef: **Benyovszky Imre**, stat. főtanácsos — *conseiller supérieur de statist.*

Pénztáros — Caissier: **Bazsó Alajos**, stat. főtitkár — *officier supérieur de statist.*

Kiadó — Expéditionnaire: **Sárdi Péter**,
stat. ellenőr — *contrôleur de statist.*

Jécsy Károly, stat. tiszt — *officier de statist.*

4 irodakezelési tisztviselő — *officiers de manutention*; 10 díjnok — *diurnistes*.

I. osztály. — Ière section.

Népmozgalom: születés, halálozás, házasság, ki- és visszavándorlás, honosítások, elbocsátások statisztikája, közegészségügyi statisztika, fürdőstatisztika. Jogszolgáltatási statisztika: büntető perek, közigazgatási kihágások, házassági perek, javítóintézeti növendékek statisztikája — *Mouvement de la population: statistique des naissances, des décès, des mariages, de l'émigration, des naturalisations, des personnes autorisées à quitter la qualité de ressortissant hongrois; statistique de l'hygiène publ. et des bains. Statistique du droit: procès criminels, conventions, instances en divorce, statistique des enfants des maisons de correction.*

Osztályvezető — Chef:

Szabó Béla dr., min. osztálytanácsos — *conseiller de section ministériel.*

Beosztva — Attachés à la section:

Jász Sándor, stat. tanácsos — *conseiller de statist.*

Sas Béla, stat. tanácsos — *conseiller de statist.*

Sulyok János, stat. tiszt — *officier de statist.*

Kokas Sándor, stat. tiszt — *officier de statist.*

Eggenberger Lajos, stat. tiszt — *officier de statist.*

Kerekes János, stat. tiszt — *officier de statist.*

6 irodakezelési tisztviselő — *officiers de manutention*; 2 kezelő — *employés de manutention*; 7 díjnok — *diurnistes*.

II. osztály. — IIe section.

A tanügyi és hitéleti statisztika.

Statistique de l'enseignement et des cultes.

Osztályvezető — Chef:

Asztalos József dr., min. osztálytanácsos — *conseiller de section ministériel.*

Beosztva — Attachés à la section:

Heidrich Antal dr., stat. főtitkár — *officier supérieur de statist.*

Durkó Imre, stat. főtitkár — *officier supérieur de statist.*

Jeszenszky István, stat. főtitkár — *officier supérieur de statist.*

Ambrus Domokos dr., stat. tiszt — *officier de statist.*

4 irodakezelési tisztviselő — *officiers de manutention*; 8 díjnok — *diurnistes*.

III. osztály. — IIIe section.

Szociális statisztika: Társadalmi biztosítás: pénztári taglétszámforgalom, keresetképtelenek és keresetképesek betegségi statisztikája, üzemi baleseti statisztika, általános tagösszeírás: vállalati és alkalmazotti statisztika. Munkaviszállystatisztika. Munkanélküliségi statisztika. Munkabérstatisztika — *Statistique sociale:*

Assurance sociale: mouvement de l'effectif des membres de caisse d'assurance, statistique des malades capables et non capables de gagner leur vie; statistique des accidents de travail; recensement général des membres; statistique des entreprises et des employés. Statistiques des conflits de travail. Statistique des chômeurs. Statistique des salaires.

Osztályvezető — Chef:

Kovács Norbert dr.,* min. tanácsos, a technika, műszótárkészítő bizottságban a hivatal képviselője a stat. szakvizsgálati bizottság tagja — *conseiller ministériel; représentant de l'Office de statist. à la commission chargée de la rédaction du dictionnaire technique; membre de la commission d'examen spécial de statistique.*

Beosztva — Attachés à la section:

Mozolovszky Sándor dr., min. titkár — *secrétaire ministériel.*

Mersich Aladár, stat. felügyelő — *inspecteur de statist.*

Bencsevich Imre, stat. főtitkár — *officier supérieur de statist.*

1 irodakezelési tisztviselő — *officier de manutention*; 16 díjnok — *diurnistes*.

IV. osztály. — IVe section.

Mezőgazdasági statisztika. Állatvásári és birtokforgalmi statisztika — *Statistique agricole. Marchés aux bestiaux. Mouvement des propriétés foncières.*

Osztályvezető — Chef:

Konkoly Thege Gyula,* min. tanácsos — *conseiller ministériel.*

Beosztva — Attachés à la section:

Darvas Gyula dr., min. titkár — *secrétaire ministériel.*

Sajóhelyi István, min. titkár — *secrétaire ministériel.*

Szöllősy Zoltán dr., min. fogalmazó — *rédauteur ministériel.*

Kubányi Rezső, stat. tanácsos — *conseiller de statist.*

Szentirmai Emil, stat. felügyelő — *inspecteur de statist.*

Andriska Kálmán, stat. ellenőr — *contrôleur de statist.*

Schultz Alajos, stat. tiszt — *officier de statist.*

Marschalkó Géza, stat. tiszt — *officier de statist.*

5 irodakezelési tisztviselő — *officiers de manutention*; 1 kezelő — *employé de manutention*; 28 díjnok — *diurnistes*.

V. osztály. — V^e section.

A hivatal nyilvános könyvtára és térképgyűjteménye szolgálatának ellátása. A nyomdák nyilvántartása és a hivatal megillető sajtótermék-köteles példányok beszolgáltatásának ellenőrzése. A hivatal kiadványainak szétküldése, könyvkereskedői úton való terjesztése és a kiadványcsere intézése —

Bibliothèque publique de l'Office, service de la collection de cartes. Contrôle des imprimeries et de l'envoi des publications de presse devant être envoyées à l'Office. — Expédition des publications de l'Office; propagation de celles-ci par les librairies; service d'échange de publications.

Osztályvezető — Chef:

Edelényi Szabó Dénes dr.,* min. osztálytanácsos — *conseiller de section ministériel.*

Beosztva — Attachés à la section:

Saile Tivadar dr., min. s.-titkár — *sous-secrétaire ministériel.*

Richter Viktor, stat. tiszt — *officier de statist.*

Gombás Géza, stat. gyakornok — *surnuméraire de statist.*

4 díjnok — *diurnistes.*

VI. osztály. — VIe section.

Ipari termelési és üzemi statisztika, bányászati és kohászati statisztika. Részvénytársasági, kereskedelmi- és iparkamarai, ipartestületi statisztika — *Statistiques de la production industrielle des exploitations, des mines, des hauts-fourneaux. Statistique des Sociétés par actions, des Chambres de commerce et d'Industrie, des corporations industrielles.*

Osztályvezető — Chef:

Farkasfalvi Sándor dr., min. osztálytanácsos — *conseiller de section ministériel.*

Beosztva: — Attachés à la section:

Pap László dr., min. fogalmazó — *rédacteur ministériel.*

Patócs István, stat. főtanácsos — *conseiller supérieur de statist.*

Mike Árpád, stat. felügyelő — *inspecteur de statist.*

Mári László dr., stat. felügyelő — *inspecteur de statist.*

L'Eplattenier Lajos, stat. főtitkár — *officier supérieur de statist.*

Nagy József, stat. főtitkár — *officier supérieur de statist.*

Sass Leó, stat. ellenőr — *contrôleur de statist.*

Mósa István, stat. ellenőr — *contrôleur de statist.*

Deák Zsigmond, stat. ellenőr — *contrôleur de statist.*

2 irodakezelési tisztviselő — *officiers de manutention*; 14 díjnok — *diurnistes.*

VII. osztály. — VIIe section.

Külkereskedelmi- és vámstatisztika. A kereskedelmi statisztikai értékmegállapító bizottság ügyei. Gabona- és lisztkészlet-statisztika. Budapest gabonaforgalmának statisztikája — *Statistique du commerce extérieur et des douanes. Affaires de la commission pour la fixation des valeurs de statistique commerciale hongroise. Statistique des stocks de blé et de farine. Statistique du mouvement des blés à Budapest.*

(Kirendeltségek: Budapest nyug. p.-u., Budapest dunaparti teher p.-u., Dunagőzhajózási társaság fő-ügynöksége, Magyar folyam- és tengerhajózási r.-t. balparti ügynöksége, fővámház — *Détachements: A la gare de l'ouest de Budapest; à la gare de marchandises du bord du Danube, à Budapest; à l'agence générale de la Comp. de navigation à vapeur sur le Danube; à l'agence de la rive gauche du Danube de la Compagnie hongroise de navigation fluviale et maritime; à la douane générale.*)

Osztályvezető — Chef:

Farkas János dr.,* min. osztálytanácsos, a magyar kereskedelmi statisztikai értékmegállapító bizottság titkára — *conseiller de section ministériel; secrétaire de la commission pour la fixation des valeurs de statistique commerc. hongroise.*

Beosztva — Attachés à la section:

Kádas Károly dr., min. titkár, a magyar kereskedelmi statisztikai értékmegállapító bizottság titkára — *secrétaire ministériel, membre de la commission pour la fixation des valeurs de statistique commerciale hongroise.*

Meszlényi Emil dr., min. s.-titkár — *sous-secrétaire ministériel.*

Halász Simon, stat. főtanácsos — *conseiller supérieur de statist.*

Babej János, stat. tanácsos — *conseiller de statist.*

Szabó Mihály, stat. tanácsos — *conseiller de statist.*

Braun Ármin, stat. tanácsos — *conseiller de statist.*

Schmitt Béla dr., stat. tanácsos — *conseiller de statist.*

Pernes Károly, stat. tanácsos — *conseiller de statist.*

Bakos Jenő, stat. tanácsos — *conseiller de statist.*

Vecsei László, stat. felügyelő — *inspecteur de statist.*

Zengő Ernő, stat. felügyelő — *inspecteur de statist.*

Telkes Aurél, stat. felügyelő — *inspecteur de statist.*

Doleschall Lajos, stat. felügyelő — *inspecteur de statist.*

Ehrenreich András, stat. felügyelő — *inspecteur de statist.*

Fekete Mihály, stat. főtitkár — *officier supérieur de statist.*

Földes Adolf, stat. főtitkár — *officier supérieur de statist.*

Feketits József, stat. ellenőr — *contrôleur de statist.*

Antal József, stat. ellenőr — *contrôleur de statist. (M. F. T. R. kirendeltségnél — au détachement de la C. N. F. M. H.)*

Szatmári Ármin, stat. ellenőr — *contrôleur de statist.*

Mittuch Kálmán, stat. ellenőr — *contrôleur de statist. (D. G. T. kirendeltségnél — au détachement de la C. N. D.)*

Égető Béla, stat. ellenőr — *contrôleur de statist.*

Jánosa Zoltán, stat. ellenőr — *contrôleur de statist. (Fővámházi kirendeltségnél — au détachement de la Douane gén.)*

Krátky József dr., stat. ellenőr — *contrôleur de statist.*

Augusztini Béla, stat. tisztt — *officier de statist.* (Nyugati p.-u. kirendeltségnél — *au détachement de la gare de l'Ouest.*)

Semjén László, stat. tisztt — *officier de statist.* (Fővárházi kirendeltségnél — *au détachement de la Douane gén.*)

Várady Pál, stat. gyakornok — *surnuméraire de statist.*

16 irodakezelési tiszttviselő — *officiers de manutention*; 1 kezelő — *employé de manutention*; 37 díjnok — *diurnistes*.

VIII. osztály. — VIIIe section.

Pénzügyintézet, közlekedési és árstatisztika. Tűzkár-, biztosítási, zálogintézet statisztika; egyéb pénzügyi természetű statisztikai munkálatok — *Statistique des établissements de crédit, des communications et des prix. Statistiques des sinistres causés par l'incendie, des assurances et des établissements d'hypothèques; autres travaux statistiques d'ordre financier.*

Osztályvezető — Chef:

Szigeti Gyula dr., * min. osztálytanácsos — *conseiller de section ministériel.*

Beosztva — Attachés à la section:

Szőnyi Gyula dr., min. titkár — *secrétaire ministériel.*

Várszeghy János dr., min. fogalmazó — *rédauteur ministériel.*

Hajdrik Sándor dr., min. s.-fogalmazó — *sous-rédacteur ministériel.*

ifj. Kocsondy Gyula dr., stat. tisztt — *officier de statist.*

Novák Ferenc, stat. tisztt — *officier de statist.*
1 irodakezelési tiszttviselő — *officier de manutention*; 7 díjnok — *diurnistes*.

IX. osztály. — IXe section.

Népszámlálás. (Közvetlen az igazgató vezetése alatt.) — *Recensement de la population. (Dirigé par le Directeur.)*

Beosztva — Attachés à la section:

Maslowski Károly, stat. tanácsos — *conseiller de statist.*

Tóth Lajos, stat. főtisztt — *officier supérieur de statist.*

Ottinger Oszkár, stat. ellenőr — *contrôleur de statist.*

2 irodakezelési tiszttviselő — *officiers de manutention*; 2 kezelő — *employés de manutention*; 30 díjnok — *diurnistes*.

Kimutatás a m. kir. Központi Statisztikai Hivatal alkalmazottainak létszámáról.

Effectif du personnel de l'Office Central Royal Hongrois de Statistique.

	Szak — Branche	Létszám — Effectif
	Fogalmazói szak — <i>Personnel de rédacteurs</i>	25
	Statisztikai szak — <i>Personnel de statistique</i>	66
Kezelési szak — <i>Personnel de manutention</i>	Tiszttviselő — <i>Employés</i>	44
	Kezelő — <i>Employés de manutention</i>	7
	Díjnok (állandó) — <i>Diurnistes (permanents)</i>	81
	Díjnok (ideiglenes) — <i>Diurnistes (temporaires)</i>	91
	Összesen — <i>Total</i>	314

Ezenkívül 23 kezelő — és 18 napibéres szolgál. — *En outre, 23 garçons de bureau de manutention et 18 domestiques salariés.*

Számológépek száma.

Nombre des machines à compter:

19 összeadó gép (ebből 5 darab villanyerővel is hajtható) — *machines à additionner (dont on peut faire marcher 5 à l'électricité).*

29 szorzó-osztó gép — *machines à multiplier et à diviser.*

5 számolóhenger — *cylindres à compter.*